

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI BALKAN EPİDEMİYOLOJİK ÇALIŞMASI (BECAN)

DG-RESEARCH [Sözleşme No: FP7-HEALTH-F2-2009-223478]

EĞİTİM KİTAPÇIĞI VE KILAVUZU DEĞİŞTİRİLMİŞ ICAST-Ç & ICAST-E ANKETLERİ İÇİN

Çocuk Sağlığı Enstitüsü
Ruh Sağlığı ve Sosyal Yardım Birimi
Çocuk İstismar ve İhmal Çalışmaları
ve Önleme Merkezi

Tarafından derlenmiştir.

ATİNA, Nisan 2010

Bu belgenin oluşturulmasını sağlayan çalışma Avrupa Komisyonu 7. Çerçeve Programı'ndan fon sağlamaktadır. (FP7/2007-2013)
Sözleşme no HEALTH-F2-2009-223478

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM A. ICAS-T-Ç & ICAS-T-E ANKETLERİ HAKKINDA	6
A.1. ICAS-T araçlarını kim geliştiriyor?	6
A.2. Disiplin ve istismar üzerine uluslararası araçlar neden geliştiriliyor?	6
A.4. ICAS-T araçlarını kimler kullanabilir?	8
A.5. Araçlarda şiddet ve istismar nasıl tanımlanıyor?	8
BÖLÜM B. ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI BALKAN EPİDEMİYOLOJİK ÇALIŞMASI (BECAN)	9
B.1. Epidemiyoloji Çalışmasının Yöntemi	9
B.2. Örneklem	10
B.3. Epidemiyolojik Çalışmanın Hazırlık Aşaması	10
B.3.1. Araçların Kullanımı için İzin Alınması	11
B.3.2. Araçların Çevrilmesi ve Uyarlanması	11
B.3.3. Araçların Pilot Çalışması	12
BÖLÜM C. ARAŞTIRMANIN ORGANİZASYONU	14
C.1. Araştırmacıların Nitelikleri	14
C.2. Araştırmacıların Eğitimi Atölyesi	14
C.3. Alan Araştırmasının Koordinasyonu	16
C.4. Okullarda Araştırmanın Organizasyonu	18
C.5. Okulu bırakanlar için Araştırmanın Organizasyonu	21
C.6. Araştırma Materyallerinin Hazırlanması	21
C.7. Araştırmacıların Rapor Formları	24
BÖLÜM D. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI	26
D.1. ICAS-T-Ç ve ICAS-T-E anketlerinin dağıtılması	26
D.1.1. Kendi Başına Doldurulan Anket	26
D.1.2. Yapılandırılmış Görüşmeler	27
BÖLÜM E. VERİLERİN TOPLANMASINDAN SONRA	30
E.1. Verilerin Kalite Kontrolü	30
E.2. Verilerin Güvenliği	30
E.3. Veri Girişi ve Kodlama	30
BÖLÜM F. ETİK VE GÜVENLİK KONULARI	32
F.1. Etik Konular	32
F.1.1. Özellik ve Gizlilik	33
F.1.2. Kısmi Yanıltma	34
F.1.3. Katılmayı Reddetme ya da Çekilme Hakkı	34
F.1.4. Bilgilendirilmiş Onay	34
F.1.5. Bilgilendirme	35
F.1.6. Verilerin Saklanması ve Erişimi	36
F.1.7. Çalışmanın Topluluğa Açıklanması	36
F.2. Güvenlik Konuları	36
F.2.1. Süpervizyon ve Krize Müdahale	36
F.2.2. Çil Vakalarına Tepki Verme	38
F.2.3. Katılımcıların ve Araştırmacıların Güvenliği	41
F.3. Eğer olursa ne yapmalı....	42
KAYNAKLAR	44

ARAŞTIRMACILAR İÇİN KILAVUZ	R-1
BÖLÜM A. ARAŞTIRMACILARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE ZORUNLULUKLARI	2
A.1. Araőtirmacıların Nitelikleri	2
A.2. Araçlarla Tanışma	2
A.3. “Tipik bir alan araőtirması gününün” adım adım açıklaması	3
A.4. Veri Toplaması Esnasında Gereken Malzemeler	6
BÖLÜM B. ÇALIŞMANIN UYGULANMASI	8
B.1. Kendi Başına Doldurulan Anket	8
B.1.1. Kendi Başına Doldurulan Anket için Açıklamalar	9
B.2. Yapılandırılmış Görüşmeler	14
BÖLÜM C. VERİ TOPLANMASINDAN SONRA	21
C.1. Verilerin Kalite Kontrolü	21
BÖLÜM D. ETİK VE GÜVENLİK KONULARI	22
D.1. Güvenlik ve Gizlilik	22
D.2. Kısmi Yanıltma	23
D.3. Katılmayı Reddetme ya da Çekilme Hakkı	23
D.4. Bilgilendirilmiş Onay	24
D.5. Bilgilendirme	24
D.6. Verilerin Güvenliği	25
D.7. Anketin Topluluğa Açıklanması	25
D.8. Çİi Vakalarına Tepki Verme	25
D.9. Katılımcıların ve Araőtirmacıların Güvenliği	27
D.10. Eğer olursa ne yapmalı...	28
EKLER	30
Ek 1: Katılımcıların Muhtemel Soruları Ve Standart Cevaplar	31
Ek 2a: Rapor Formu – Kendi Başına Doldurulan Anketler (okul ortamı)	36
Ek 2b: Rapor Formu – Yapılandırılmış Görüşmeler	37
Ek 3a: Ebeveyn Görüşme Kartları	38
Ek 3b: Çocuk Görüşme Kartları	45
Ek 4a: Uyarlanmış Kendi Başına Doldurulan ICAST-Ç Anketleri	54
Ek 4b: Uyarlanmış Kendi Başına Doldurulan ICAST-E Anketi	55

KİTAPÇIĞA GENEL BAKIŞ

“Çocuk İhmal ve İstismarı Balkan Epidemiyolojik Çalışması” (BECAN) kapsamında geliştirilen bu kitapçık, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Topluluğu (ISPCAN, 2006a, b) tarafından geliştirilen ICAST-Ç ve ICAST-E Kitapçıklarının prensiplerine dayanmaktadır. Kitapçık, 9 Balkan ülkesindeki BECAN epidemiyoloji çalışmaları kapsamında veri toplamayı üstlenen Alan Araştırmacılarının yöntemsel ve eğitimsel ihtiyaçlarını kapsaması amacıyla özel öğelerle desteklenmiştir.

Bu kitapçığın amacı Ulusal Araştırmacılar Takımı Eğitimlerine, Alan Araştırması Koordinatörlerine ve/veya Yerel Koordinatörlere ve temelde Alan Araştırmacılarına BECAN Epidemiyoloji Araştırmasını tüm ülkelerde aynı şekilde uygulayabilmeleri için yararlı yönergeler sağlamaktır.

Bu kitapçığın **hedef kitesi** hem Ulusal Araştırmacılar Takımı Eğitimlerine hem de Alan Araştırmacılarına yönelik olmak üzere iki boyutludur. Dolayısıyla, Ekler haricinde, **iki bölümden** oluşmaktadır:

- **1. BÖLÜM: “Eğitim Kitapçığı”** Ulusal Koordinatörler ve genel olarak anket organizasyonunu üstlenen kişiler için yönergeler içerir; fakat ayrıca Ulusal Araştırmacılar Takımı Eğitimcileri'nin bütün katılımcı ülkelerdeki araştırmacılara standart bir eğitim sağlayabilmeleri için geliştirilmiştir.
- **2. BÖLÜM: “Araştırmacılar için Kılavuz”** Alan Araştırmacılarına eğitimleri boyunca dağıtılacak olup onlara faydalı yönergeler sağlayan, veri toplama esnasında yanlarında taşıyabilecekleri, çıktı almaya hazır malzeme sunacak şekilde geliştirilmiştir.

Bütün Ulusal Bilimsel Koordinatörler ve Eğitim Eğitim Atölyesinde eğitilmiş olan Ulusal Takımların üyeleri kendi ülkelerinde araştırmacı takımlarını eğitmek için bu kitapçığı kullanmalıdırlar.

Bu kitapçık yöntemle, örnekleme, anketlerin uygulanmasıyla, yapılandırılmış görüşmelerin uygulanmasıyla, etik konularla ve verilerin kodlanmasıyla ilgili birçok bölüme ayrılmıştır. Kısaca, kitapçığın **1. KISMI 6 bölümden** oluşmaktadır.

- ▶ **Bölüm A** ISPCAN tarafından geliştirilen ICAST-Ç ve ICAST-E anketleri hakkında bilgi sağlar.
- ▶ **Bölüm B** BECAN Projesi kapsamındaki Epidemiyolojik Çalışmanın hazırlık aşaması hakkında bilgi sağlar (yöntem, örneklem, ICAST araçlarının nasıl uyarıldığı ve nasıl pilot çalışma yapıldığı gibi)
- ▶ **Bölüm C** araştırmanın organizasyonu hakkında bilgi sağlar yani, araştırmacıların nitelikleri ve nasıl eğitilecekleri, BECAN epidemiyolojik çalışmasının ulusal düzeyde nasıl organize edileceği, hangi materyallerin hazırlanması gerektiği ve araştırmacıların veri toplama esnasında ne gibi materyallere ihtiyaç duyacağı gibi.
- ▶ **Bölüm D** iki farklı yöntem aracılığıyla veri toplama süreci hakkında bilgi sağlar, yani kişinin kendisinin doldurduğu anketleri kullanarak araştırmanın nasıl yapılacağı ve yapılandırılmış görüşmelerin nasıl hazırlanacağı hakkında.
- ▶ **Bölüm E** verilerin toplanmasının ardından hangi adımların takip edileceği hakkında bilgi sağlar yani, verilerin kalite kontrolü ve güvenliği ile veri girişi ve kodlaması hakkında.

- **Bölüm F** Etik ve güvenlik konuları hakkında hem araştırmacılar hem de katılımcılar için bilgi sağlar

Kitapçığın **2. KISMI**, yani **Araştırmacılar için Kılavuz**, alan araştırmacılarının ihtiyacı olan tüm bilgileri içerir. Onların araştırmacılar olarak veri toplama aşamasında ve veriler toplandıktan sonra yükümlülüklerini, veri toplarken gereken materyallerin listesini, anketler ve yapılandırılmış görüşmelerin uygulanması hakkında açıklamaları, veri toplanmasından sonra yapılacakları ve önemli etik ve güvenlik konularını içerir.

Kitapçığın içerdiği dört **EK** şunlardır:

Ek 1: Katılımcıların muhtemel soruları için önceden tanımlanmış standart cevaplar

Ek 2: Rapor Formları

Ek 3: Görüşme Kartları

Ek 4: Uyarlanmış ICAST-Ç ve ICAST-E anketleri

BÖLÜM A. ICAS-T-Ç & ICAS-T-E ANKETLERİ HAKKINDA

A.1. ICAS-T araçlarını kim geliştiriyor?

ICAS-T-Ç ve ICAS-T-E anketleri Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Birliği'nin (ISPCAN) Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) işbirliği ile düzenlenen bir dizi görüşmeler ve gözden geçirmeler çerçevesinde geliştirilmiştir. "Bu çalışma, BM Genel Sekreterliği'nin Çocuklara Karşı Şiddet çalışması ile birlikte yapılmıştır. 43 ülkeden 130'dan fazla uzman geliştirme ve gözden geçirme sürecine katılmıştır. ICAS-T araçlarının geliştirilme süreci ISPCAN ve Avustralya Queensland Teknik Üniversitesi ile Amerika Chapel Hill Kuzey Caroline Üniversitesi'nden araştırmacılar liderliğinde koordine edilmiştir." (ISPCAN, 2006a, s.3). Araçlar tüm dünyada çocukların mağdur edilme türlerini değerlendirmeyi fakat ayrıca, çocuklara karşı şiddetin varlığını değerlendiren araştırmacılara araçlar sunmayı amaçlamaktadır (ISPCAN, 2006a).

A.2. Disiplin ve istismar üzerine uluslararası araçlar neden geliştiriliyor?

BM Genel Sekreterliği'nin Çocuklar ve Şiddet üzerine bir çalışma çağrısının harekete geçirmesiyle, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Birliği (ISPCAN) "çocuklara evde, okullarda, işte ve toplumda yöneltilen şiddeti değerlendiren dünya çapındaki araştırmacıların kullanabileceği araçlar geliştirme zorlu görevini üstlendi" (ISPCAN, 2006b, s.1)

"Değişik ülkeler ve kültürlerdeki kavramsal konular dolayısıyla, farklı ülkelerde istismar kavramını tanımlamak bile zor olabilir. Ön çalışmayı inşa ederken, ISPCAN bir grup sosyal bilimci, sağlık uzmanı ve diğer çalışanları Eylül 2004'te, Avustralya Brisbane'de uluslararası araç geliştirme işine başlamak üzere buluştu. ISPCAN bir çalışma tasarlamadı, tüm dünyada araştırmacıların kendi topluluklarını ve ülkelerini araştırabilmeleri için kullanabilecekleri bir araç geliştirmeye odaklandı; fakat araştırmacıların kendi toplumlarıyla diğer toplumlarda neyin bilindiğini karşılaştırabilmeleri için bir ölçü kullandı. ISPCAN'ın yaklaşımı, yetişkinler ve diğer çocuklar tarafından çocuklara yöneltilen davranışları çalışması ve hangi eylemlerin kabul edilebilir ve hangi eylemlerin istismar olabileceğine dair etiketleme yapmaktan kaçınması anket araçlarındaki diğer yaklaşımları yansıttı. Her aracın görevi, en zararlı ya da en yaygın ya da her ikisini de içeren davranışları kapsamaktı (ISPCAN, 2006b, s.1)."

"Katı çocuk disiplini ve çocuk istismarı toplumsal olarak görünmeyen ve sadece katılımcıların bilebileceği özel eylemler olabilir. ISPCAN katılımcılardan, çocuktan (ICAS-T-Ç) ya da ebeveyninden (ICAS-T-E), veri toplamada kullanılabilmesi için bir dizi araç geliştirmeyi tercih etti" (ISPCAN, 2006b, s.1).

ICAS-T- P aracı "anne-babaların bir çocuğa yönelttikleri disiplin davranışları hakkında bilgi toplamak için tasarlandı. Bu veriler, çocuğun yaşına göre farklı disiplin çeşitlerinin oranlarının hesaplanması ve katı disiplin çeşitleri uygulayan anne-babaları oranlarını tanımlamaya imkân sağlamaktadır. Temel sınırlılık şudur ki, ebeveynler tüm yaptıklarını açıklamayabilir. Fakat beş ülkenin deneyimleri önermektedir ki, bu yaklaşım raporlama yasalarının uzun süredir var olduğu bir ülkede bile, kurumlar tarafından saklanan resmi istatistiklerin hesapladıklarından 40

kat daha büyük vaka oranı yaratabilir.” Bu yaklaşımın avantajı anketin hem küçük hem de büyük çocukların anne-babalarına uygulanabiliyor olması ve “oranların çocuğun ankete cevap verebilme yeteneğinden bağımsız olarak hesaplanabilmesidir. Bu araç, yetişkinler arası şiddet, çalışma deneyimleri ya da aile yaşamı hakkında bir çerçeve sunan aile eğitimi ve katı çocuk disipliniyle ilgili olan risk faktörleri ölçekleriyle birleştirilebilir.”¹ (ISPCAN, 2006b, s.1)

ISPCAN ayrıca 11 yaş ve daha büyük (11-18 yaş arası) çocuklarla kullanılabilmesi için ICAST-Ç anketini geliştirdi. Açıkça, “dünya çapında ilkökul ve ortaokula giden çocuklara deneyimledikleri şiddet hakkında sorular soran birçok çalışma bulunmaktadır. Bu anketler birçok ülkede çocuklara yöneltilen şiddet üzerine yüksek oranları ortaya koydu. Bütün bu çalışmalar, yeni ve bağımsız ölçekleri kullanarak, araştırmacıların kendi verilerini, diğer okullarda, topluluklarda ya da ülkelerde toplanan verilerle karşılaştırma imkânını sınırlandırmış oldular” (ISPCAN, 2006b, s. 1-2). Çocuklara direk olarak istismarı sormakla ilgili etik ve yasal bir tartışma bulunmaktadır. Hakikaten, bazı kuruluşlar çocuklarla anket kullanımının etik ya da uygun olmadığı sonucuna varmışlardır. Fakat şimdiye kadar uygulanmış bir dizi çalışma ve birçok araştırmacı çocuk anketlerinin kullanımının kendi toplulukları için uygun, etik ve güvenilir olduğu sonucuna varmıştır. Bu, araştırmacıların dikkatle ilerlemesi ve çocukların iyiliği için büyük ilgi göstermesi gereken bir alandır.” (ISPCAN, 2006b, s.2)

A.3. Neden bu araçlar önemli ve neden ortak araçlar önemli?

ISPCAN’a göre (2006a, s.2) “aile içi şiddet tüm dünyada sağlık ve ekonomiyle ilgili ciddi sonuçları olan önemli bir sorun olarak gittikçe artan bir şekilde kabul edilmektedir [...] sorunun çalışılmasıyla ilgili geçmişte olan ülkeler bunun yaygın olduğunu önermektedirler.” Fakat değişik ülkelerde var olan veriler “ailelerde ve toplumlarda utanılarak saklanan bu sorunun tanınmasını her zaman yeterince güçlü bir şekilde sağlamamaktadır.” Bazı ülkelerde gerçek görülme sıklığı konusunda farkındalığımızı arttırmamız gerekmektedir ve diğer ülkelerde ülkeler içi karşılaştırma yaparak risk ve koruyucu faktörlerini anlamamızı arttırmaya ya da korumaya yönelik yeni çabaları değerlendirmeye ihtiyaç vardır (ISPCAN, 2006a). Sorunun çalışılmasıyla ilgili geçmişte olan Ülkeler vardır, fakat aslında, sınırlı verisi buluna ya da hiç epidemiyolojik verisi bulunmayan ülkeler de bulunmaktadır (Balkan ülkeleri gibi) ki “bu ülkelerin diğer ülkelerde sunulan verilere göre daha ciddi bir soruna sahip olabilirler.” (ISPCAN, 2006a, s.2). Şu açıktır ki, “ eğitim, politika ve hizmet gelişimini sürdürmek için veriye ihtiyaç vardır” ki bunlar “ sorunun varlığının belgelendirilmesine ve karar vericiler ve eğitimcilerin bilgilenebilmesine yardımcı olacaktır.” (ISPCAN, 2006a, s.2). Son olarak, “ülkeler arası karşılaştırmalar kültürlerin çocuk disiplini konusundaki yöntemlerini anlamak için yararlı olabilir. Topluluklardan ve kültürlerden benzer bir yöntemle toplanan veriler sorunun belgelendirilmesine ve yerel müdahalelerin gelişimi için sorunlara işaret etmeye yardımcı olacaktır” (ISPCAN, 2006b, s. 2).

Çocuklara dair bilgi ve yaklaşım çoğunlukla aile içi şiddet araştırmalarına yönlendirilmiştir. Gelişimsel seviyeleri ve diğer sınırlılıklar bazı çocukların bize ne yaşadıklarını anlatmayı sınırlandırabilir. Fakat çocuklara sorulabildiği yerde, onların yaklaşımı sorunun tüm boyutunu

anlamada yardımcı olabilir. Çocuk hakları yaklaşımı, çocukların ne yaşadıklarının onların yaklaşımlarını şekillendirdiğini anlama çabalarını desteklemektedir.” (ISPCAN, 2006a, s.2). Fakat “standardize araçlar olmadan”, “çalışmalar ve kültürler arasında çocukların raporlarını karşılaştırmak zordur.” Araçların geliştirilmesi kültürler arasında kullanılabilir ve çocuklara kötü muamele hakkında güvenli ve etik bir şekilde sorular sormak araştırmaları geliştirebilir ki, bu çocuklara karşı şiddetin varlığı konusundaki bilgi temelimizi arttıracaktır.” (ISPCAN, 2006a, s.2).

A.4. ICAST araçlarını kimler kullanabilir?

ISPCAN bu araçları bilime ve de çocuk savunuculuğu yapan topluluklara bir hizmet olarak geliştirmektedir. Yerel STK’larda, üniversitelerde ve hatta devlet kuruluşlarındaki bireysel ya da grup halindeki araştırmacılar ISPCAN araçlarının bir kısmını ya da tamamını kendi çalışmalarının bir parçası olarak kullanabilirler. Burada amaç, çalışmalar, topluluklar ve kültürler arası ortak araç kullanımını yaygınlaştırmaktır.” (ISPCAN, 2006b, s.2).

A.5. Araçlarda şiddet ve istismar nasıl tanımlanıyor?

“Farklı kültürlerdeki insanlar, şiddet ve istismar davranışının nelerden oluştuğu konusunda farklılaşan görüşlere sahipler.” Bu nedenle, araştırmada ve ISPCAN anketlerinde “katılımcılara *şiddet* veya *istismar* gibi geniş kavramlar hakkında sorular sorulmayacak; onun yerine daha çok, çok belirgin davranışların meydana gelmesi konusunda sorular sorulacaktır.” Böylelikle, sonuçların “kabul edilebilir davranış için yerel toplum normları bağlamında değerlendirilmesi, aynı zamanda ülkeler arası karşılaştırma amacıyla standart tanımların kullanılarak yorumlanması mümkün olacaktır.” (ISPCAN, 2006a, s.3; ISPCAN, 2006b, s.2).

BÖLÜM B. ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI BALKAN EPİDEMİYOLOJİK ÇALIŞMASI (BECAN)

BECAN, 11, 13 ve 16 yaş çocuklarından okula devam eden ya da okulu bırakmış olan genel popülasyonda çocuk ve ihmal istismarı (Çİİ) haritasını çıkarmayı ve 9 Balkan ülkesinde (Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Makedonya, Yunanistan, Romanya, Sırbistan ve Türkiye) örneklemin sosyo-demografik özellikleri ile Çİİ arasındaki bağlantıyı incelemeyi amaçlayan bir Epidemiyolojik Çalışmadır. İki kaynaktan veri toplamayı amaçlayan – BECAN Projesinin amaçları doğrultusunda uyarlanan - iki ICAST Anketi (ICAST-Ç ve ICAST-E), verilerin eşli anne-çocuk ikililerinden toplanacağı epidemiyolojik çalışmada kullanılmak üzere seçildi. Çalışmanın beklenen sonucu tüm katılımcı ülkelerin Çİİ verilerinin karşılaştırılabilir olması, böylelikle, ortak politika geliştirmeyi, ileriki çalışmaları ve Çİİ özelliklerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Toplanılacak verilerin tüm katılımcı ülkelerde karşılaştırılabilir ve ortak araç kullanımı kadar ortak yöntem ve veri toplama süreci için de uygun olması beklenmektedir.

B.1. Epidemiyoloji Çalışmasının Yöntemi

Popülasyon-bazlı epidemiyoloji çalışmasının iki yönlü bir yöntemi izlemesi planlanmaktadır: İlk olarak, çalışma 9 Balkan ülkesinde okula devam eden rastgele seçilmiş 11,13 ve 16 yaş grubundaki öğrencilere ve onların ebeveynlerine, genel popülasyondaki Çİİ probleminin büyüklüğü konusunda bilgi sağlamak üzere uygulanacaktır. İkinci olarak, Balkan ülkelerinde 11,13 ve 16 yaş grubunda okulu bırakmış çocuklara Çİİ oranları konusunda bir pilot çalışma uygulanacaktır ki bu bölgede okul bırakma oranlarının yüksek olduğu kanıtlanacaktır.

ISPCAN tarafından çocuklardan veri toplanması için önerilen yöntem ICAST-Ç anketlerini kendilerinin doldurmasıdır ve ebeveyn/veliden veri toplanması için yapılandırılmış görüşmeler ICAST-E anketine dayanmaktadır.

Önerilen ISPCAN yöntemleri BECAN araştırmasının amaçları doğrultusunda aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

- Çocuk ve ebeveyn/veli örneklemini eşlenmiştir
- Veriler **okula devam eden**¹ çocuklar ve onların anne-babalarından, BECAN çalışması için uyarlanmış ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerini **kendilerinin doldurmasıyla** toplanacaktır; fakat **okulu bırakmış** çocuklar ve onların anne-babalarından ise aynı araçlar eşliğinde **yapılandırılmış görüşmeler** aracılığıyla toplanacaktır.

İki örnekleimde de, her çocuk özel bir kodlama yöntemi ile ebeveyninden/velisinden biriyle eşlenecektir, yani her çocuğu ebeveyni/velisi ile gizlilik ilkesini ihlal etmeden çift yapmak için, veri toplanmasına özel olarak her bir çocuk-ebeveyn anketine özel bir Katılımcı Numarası verilecektir (ayrıntılı bilgi için ayrıca Bölüm C6'ya bakınız).

B.2. Örneklem

Her katılımcı ülkede en az 3 farklı coğrafi bölgenin şehirsel ve kırsal alanlarında, okula devam eden çocukların temsili bir örneklemini seçebilmek için **çok katmanlı tabakalandırılmış küme örnekleme** (multi-stage stratified cluster sampling) yöntemi kullanılmıştır. Tüm katılımcı ülkelerdeki toplam rastgele seçilmiş örneklem sayısı **41.169 öğrenci** ve aynı sayıda onların ebeveyni/velisi olarak hesaplanmıştır ki, bu her katılımcı ülkede üç yaş grubundan okula devam eden çocukların toplam popülasyonda en az %2'sini temsil etmektedir¹.

Okulu bırakmış çocuklara yönelik olarak, çocukların ebeveynlerin eşlendiği **kolaylık örnekleme** (convenience sample) öngörülmektedir. (bu çocuklara ve ailelere ulaşmak için çok ciddi engellerin olmasına bağlı olarak)

Türkiye'de seçilen öğrenci örneklem sayısı 11.699'dur. Türkiye'de seçilen okulu bırakan çocukların örneklem sayısı 283'tür.

B.3. Epidemiyolojik Çalışmanın Hazırlık Aşaması

Epidemiyolojik çalışmayı organize etmenin hazırlık aşaması tüm ülkelerde aşağıdaki aşamaları içermiştir:

1. ICAST anketlerinin ve el kitaplarının 9 Balkan ülkesindeki araştırma için çevrilmesi konusunda ISPCAN'dan izin alınması
2. Araçların 10 dile (Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Hırvatça, Yunanca, Macarca, Makedonca, Romanca, Sırpça, Türkçe ve ayrıca İngilizce sürümlerinin) uyarlanması, çevrilmesi ve ilk kültürel geçerliliğin yapılması
3. Okullarda uygulayabilmek için ulusal kurumlardan resmi onay alınması
 - Arnavutluk:
 - Bosna Hersek:
 - Bulgaristan:
 - Hırvatistan:
 - Makedonya
 - **Yunanistan:** Yunan Eğitim Bakanlığı, Yaşam Boyu Öğrenme ve Diyanet İşleri
 - Romanya:
 - Sırbistan:
 - Türkiye: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı- Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED)
4. Tüm ülkelerde çocuklara ve ebeveynlerine odak grup çalışması aracılığıyla araçların kültürel geçerliliğinin yapılması (11,13 ve 16 yaş çocuklarından okula devam edenler ile sadece mümkün ve gerekli olduğu durumlarda okulu bırakmış olanlarla) ve de odak grup çalışmasının sonuçlarına göre araçların son değişikliklerinin yapılması
5. Eğitim Kitapçığının geliştirilmesi ve Eğitimci Eğitimi Atölyesinin uygulanması
6. Kitapçığın İngilizceden 10 resmi dile çevrilmesi (Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Hırvatça, Yunanca, Macarca, Makedonca, Romanca, Sırpça, Türkçe) ve Kitapçığa kültüre özgü bilgilerin eklenmesi

7. Katılımcı ülkelerde araştırmının bütünlüklü bir şekilde uygulanabilmesi için ulusal alan araştırmacıları takımlarının oluşturulması ve eğitimi
8. Araçların pilot çalışma aracılığıyla kültürel geçerliliğinin yapılması ve değişikliklerin yapılması (gerekli olduğu yerlerde)
9. BECAN araştırmasında kullanılacak olan uyarlanmış ICAST anketlerinin son halinin verilmesi

B.3.1. Araçların Kullanımı için İzin Alınması

Çalışmanın uygulanacağı tüm ülkeler çalışmadan önce araçları (ICAST-Ç & -P) kültüre uygun bir şekilde uygulayabilmek için onların çevrilmesi ve kullanımı için ISPCAN'dan izin aldı.

B.3.2. Araçların Çevrilmesi ve Uyarlanması

Aşağıdakiler BECAN araştırmasında kullanılacak olan uyarlanmış ICAST araçlarının son halinin verilmesi için uygulanan adımlardır.

Araçların Uyarlanması: ICAST-Ç ve ICAST-E anketleri BECAN araştırmasının amaçları doğrultusunda değiştirildi. Bu uyarlamayı gerekli kılan temel neden epidemiyolojik çalışmanın eşleştirilmiş çift dizaynına sahip olmasıydı; daha net bir ifadeyle, ICAST-E ve ICAST-Ç anketlerinin her ikisi de aynı konuları ölçmeyi amaçlasa da, maddelerin ifade edilmişinde farklılaştıkları gibi anketlerin kullanımında da farklılaşmaktadırlar. Tüm katılımcı ülkelerin araçların uyarlanmasına katkıda bulunmaları istenmiştir ki bunlar aşağıdakileri içermektedir:

- ▶ Her iki araca da öncelikle iki anketten sadece bir tanesinde var olan soruların eklenmesi ya da değiştirilmesi (ör: ICAST-Ç anketine sadece ICAST-E anketinde de var olan sorunun eklenmesi) ki bu sayede iki aracın da tamamen karşılaştırılabilir halde olması
- ▶ Anketlerin uyarlanması ve/veya anketlere eklemeler yapılması (yukarıdakiyle aynı sebeple)
- ▶ Ebeveyn anketine demografik bilgiler ayrıca eklendi.
- ▶ Kendi kendine doldurulan anketler olarak kullanımı ve doldurması daha kolay hale gelebilsin diye anketlerin şeklinin değiştirilmesi

Araçların uyarlanması esnasında ICAST araçlarında soruların ilk numaralandırılmasının aynı kalmasına özen gösterildi. ISPCAN'ın da istediği üzere, eklenen sorular farklı bir şekilde numaralandırıldı. Bu ayrıca, katılımcılara uygulanan anketin dilini bilmeyen araştırmacıların bile verileri kullanırken, verilerin farklı ülkeler arasında karşılaştırılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Son olarak, her iki anket de çocuğun anketinin ebeveyni/velisinin anketiyle eşleşebilmesi için bir eşleme kodu (Katılımcı No) içermektedir. Eşleme kodu ülkenin baş harflerini, bölgenin baş harflerini ve her anket çifti için özel bir numarayı içermektedir.

Çeviri: ISPCAN'a göre, ICAST araçları gibi uluslararası araçların birçok dilde kullanılması istenmektedir ve birçok kültürde benzer sorular sormaktadır. "Bazı diller diğer ülkelerdekilere benzer terimler içermektedir fakat yan anlamlar taşımaktadır. Bazı diller tam olarak aynı terimleri içermemektedir. " Fakat bir dildeki bir terimin başka bir dilde başka bir terimle ya da

ifadeyle kullanılıyor olmasına özen gösterildi. “Çeviriler, mümkün olan alternatif terimler varsa bunlardan anlamı en iyi veren üzerinden yapılmalıydı.” (ISPCAN, 2006a, s.4). ISPCAN çevirilerin, orijinal çeviri yapan kişiden farklı bir kişi tarafından İngilizceye bağımsız geri çevirisi ile birlikte yapılmasını önermektedir. Her katılımcı ülke projenin diğer aşamalarına geçebilmek için anketleri kendi resmi dillerine çevirdi.

İlk Kültürel Geçerlilik: Araçların uyarlanması esnasında tüm Bilimsel Koordinatörler bazı soruların kendi yerel bağlamları doğrultusunda uyarlanması konusunda desteklendi. Örneğin, ICAST-Ç anketindeki 24.soru “herhangi birisi sizi kötü ruhları çağırarak tehdit etti mi” sorusunun her kültürel bağlama göre uyarlanması gerekiyordu.

B.3.3. Araçların Pilot Çalışması

Her iki aracın da çalışmadan önce iki-yönlü yöntemle pilot çalışması yapıldı: a) **odak gruplar**, b) **pilot çalışmalar**. Her iki araca pilot çalışma yapılmasının nedeni bir dizi farklı ve ayrı özelliğin test edilmesi, yani soruların çevirilerinin kapsayıcılığı, alan araştırmacılarının anketlerin sınıf ortamında dağıtılması karışıklığına alışkın hale gelmeleri kadar toplanacak verinin ele alınmasına hazır olmak ve çalışmanın uygulanacağı ülkeler arasında süreçler ve sonuçların uyumlu olması gibi.

Odak Gruplar: Kendi başına uygulanan çevrilmiş ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerini araştırmacının hedef gruplarının üyelerine uygulanan odak grubun amacı:

- a) anketlere eklenebilecek herhangi bir farklı önemli soruyu tespit etmek ve
b) cevap verenlerin şunlarla ilgili sorunlarını tespit etmeyi:

- ▶ Soruların kapsayıcılığı, açıklığı ve anlaşılabilirliği
- ▶ Soruları kültürel açıdan uygunluğu (eklenmesi, silinmesi ve/veya değiştirilmesi gereken sorular, eğer gerekliyse)
- ▶ Cevap seçenekleri: *Cevap seçeneklerini anlıyorlar mı? Cevap verenler için bunları doldurmak kolay mı? Cevap verenler soruda önerilenden farklı bir cevap kategorisi ya da seçeneği kullanıyor mu?*
- ▶ Herhangi bir açıklama ve/veya sorunun kasti olmadan atlanması ki bu kayıp veriye yol açabilir.
- ▶ Cevap verenlere yapılması gereken herhangi bir açıklama kadar cevaplanması gereken herhangi bir sorunun belirlenmesi (bu sorulara standart önceden tanımlanmış cevapların geliştirilebilmesi için)
- ▶ Soruların biçimi ve
- ▶ Cevap verenlerin ankete olan ilgi ve dikkati.

Ayrıca, odak gruplar anketlerin tamamlanması için gereken zamanın tahmin edilmesini olduğu kadar doldurulmuş anketlerin kodlanmasını ve kodlama için SPSS modelini test etme imkânı sağlamaktaydı.

Her katılımcı ülkede her hedef yaşın öğrencileriyle en az bir odak grup çalışması yapıldı (bazı ülkelerde bazı hedef yaş grupları için birden fazla odak grup çalışması uygulandı ve toplamda 375 katılımcıyla 37 odak grup çalışması uygulandı.) Her katılımcı ülkede en az bir odak grup

çalışması ebeveynler için uygulandı.(bazı ülkelerde ebeveynler için birden fazla odak grup çalışması uygulandı ve toplamda 90 katılımcıyla 14 odak grup çalışması uygulandı.) Tüm odak grup katılımcıları çalışma için seçilenlere benziyordu, yani okula devam eden 11,13 ve 16 yaş grubu ile hedef yaş grubunda en az bir çocuğu olan ebeveynler. Okulu bırakan çocuklar ve ailelerinden oluşan bir örnekleme de çalışma yapacak her ülkenin de bir odak grup çalışması yapması öngörülmüştür. Okulu bırakan çocuklarla odak grup çalışması Hırvatistan, Bulgaristan ve Sırbistan'da uygulanmıştır.

Tüm ülkelerdeki tüm odak grup aynı yöntemle uygulandı ve sonuçları uyarlanmış ICAST araçlarının ikinci kez gözden geçirilmesi için kullanıldı. Odak grup çalışması kapsamında anketlere yapılan değişiklikler şunlardır:

- ▶ Cevap ölçeğinin değiştirilmesi
- ▶ Soruların değiştirilmesi
- ▶ Soruların eklenmesi
- ▶ Anketin açıklamalarının değiştirilmesi.

Odak grup sonuçlarından sonra değiştirilmiş araçlar Ek 4a ve 4b'de bulunmaktadır.

Pilot Çalışmalar: Her ülkede ayrıca bir pilot çalışma uygulanacaktır. Bu pilot çalışmanın amacı alan araştırmacılarının sınıfın gerçek koşullarında uyarlanmış anketlerin gerçekten uygulanması ve şunların ön çalışmasını yapmaktır: a) Uyarlanmış ICAST-Ç anketi ve onun uygulanma süreci, b) uyarlanmış ICAST-E anketinin gerçek ortamda uygulanma süreçleri ve c) süreçlerin ve sonuçların ülkeler arasında uyumluluğu içeren verilerin ele alınması süreci.

Araçlar en az dört farklı sınıfta test edilmelidir (11 yaş kırsal/şehirselsel bölge ile 16 yaş kırsal/şehirselsel bölge): anketler kalan örneklemin önemli ölçüde azalmaması için rastgele örneklemin küçük bir kısmına (her ülkede 100-120 çocuk ve ebeveyninden fazlasına değil) uygulanacaktır (pilot çalışmanın sonuçlarının anketlerin uyarlanması ve uygulanma işlemlerinin değişmesi gerektiğini ortaya çıkarması durumunda). Pilot çalışma için uygulanacak süreç ileriki bölümlerde açıklanan ana epidemiyolojik çalışmada takip edilmesi önerilen süreçle aynı olacaktır.

BÖLÜM C. ARAŞTIRMANIN ORGANİZASYONU

C.1. Araştırmacıların Nitelikleri

Araştırma ekibi başarılı bir çalışmanın anahtarıdır. “Onlar bir çalışmanın kalbi ve ruhudur” ve özellikle de çalışma istismar ve ihmal deneyimleri ya da “aile meseleleri” olarak nitelendirilen hassas konularla ilgilenen bir çalışma ise. Çocuklar kadar yetişkinler de “bir araştırmaya katılma ya da kendi kişisel deneyimlerini açma ve konuşma konusunda rahat hissetmeyebilirler.” (ISPCAN, 2006a, s.4). Onlar ayrıca belirli bir cinsiyetteki insana dair bazı özel konularda konuşma konusunda da kendilerini rahat hissetmeyebilirler (çoğunlukla karşı cinsten insanlara karşı). Araştırmacılar dikkatle seçilmeli ve bu el kitabının ikinci bölümünde “Araştırmacılar için Kılavuz (Bölüm A1)” belirtildiği üzere birtakım belirgin **niteliklere** sahip olmadıkları. Araştırmacıların a) **araştırma yapma** ve b) insan katılımcılarla yapılan araştırmalardaki **etik konularda, en az temel eğitiminin** olması gerekmektedir. Araştırmacılar **her iki cinsten** de olmalı (eğer mümkünse her çift için) ve eğitimden önce çalışmanın yapısı ve işte onlardan beklenenler konusunda **açık bir şekilde** bilgilendirilmelidirler. Ayrıca araştırmacılarla Atölye-Sonrası zorunluluklarını başarıyla tamamladıktan sonra sözleşme yapılması özellikle önerilmektedir. (Bölüm C2’ye bakınız)

C.2. Araştırmacıların Eğitimi Atölyesi

Araştırmacıların Standart Eğitimi kendi başına doldurulan anketlerin uygulanması ya da yapılandırılmış görüşmelerin yapılması için **çok önemlidir**. Katılımcılara araştırmanın sunum yöntemi, veri toplama yolları, araştırmacılara katılımcıların sorularına cevap verme konusunda izin verilme durumları, gizlilik ve diğer etik konuların önemi ve hem katılımcıların hem de araştırmacıların güvenliği gibi önemli konular eğitimin parçaları olmalıdır (ISPCAN, 2006b).

Böylelikle, BECAN projesinin amaçları arasında Balkan ülkeleri çapında uyarlanmış ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerini uygun ve bütünlüklü bir şekilde uygulayacak bir grup uzman bilim insanını eğitmektir. Bu amaçla, BECN Koordinatörü 17-18 Mayıs 2010’da Tiran’da bir Eğitimci Eğitimi Atölyesi düzenledi. BECAN projesinin tüm Ulusal Bilimsel Koordinatörleri olduğu kadar eğitimci ve/veya alan araştırmacısı olarak görev yapacak olan araştırmacılar da katıldı. Eğitimci Eğitimi Atölyesi katılımcıları kendi ülkelerindeki araştırmacıları eğitmek için bu el kitabında da anlatılan aynı yöntemi kullanacaklardır.

Öncelikle, Ulusal Araştırmacılar Takımlarının toplanmasından sonra ve eğitimlerinden önce, Çİİ konusunda, yöntem ve etik meseleler konusunda eğitimsel ihtiyaçları değerlendirilmelidir. Bilgilerinde eksiklikler olması durumunda eğitim modüllerine ek bölümler eklenmelidir.

Ulusal Araştırmacılar Eğitimi Atölyesi’nin önerilen süresi **16 saattir** ve **pilot çalışmayı uygulamadan yaklaşık bir ay önce** uygulanmalıdır. Fakat bu süre araştırmacıların ihtiyaçlarına göre değişebilir. Tablo 1 önerilen programı ve Araştırmacıların Eğitimi Modülü’nün içeriğini sunmaktadır. Araştırmacıların zorunlulukları şunlar olacaktır:

- Atölye çalışmasının tümüne katılmak
- Ek eğitimlere katılmak (eğer ihtiyaçları varsa)
- Atölye-sonrası zorunluluklarını başarı ile tamamlamak.

Tüm araştırmacılar araştırmayı uygulamak için takip edilecek süreçlere olduğu kadar araçlara da tanıdık olmalıdırlar. Böylelikle katılımcıların sorularına önceden-tanımlı cevaplar aracılığıyla cevap verebilirler, soruları okuyup, hızlı, kolayca ve doğal bir şekilde cevapları kaydedebilirler. Pilot çalışmadan önce araştırmacılara anketlerin kendi başına doldurulan versiyonların sahte bir şekilde uygulamaları ve araçlarla daha tanışık hale gelebilmeleri için çocuklar ve ebeveynlerle sahte görüşmeler ya da pilot görüşmeler yapmaları önerilmektedir. (araştırmacıların atölye-sonrası zorunlulukları) Araştırmacılara ayrıca, katılımcıların muhtemel sorunlarına ilişkin ön-tanımlı standart cevaplar sunulmalıdır. (ek 1'e bakınız). Aşağıda alan araştırmacılarının eğitime ve atölye sonrası zorunluluklarına ilişkin önerilen içerik sunulmaktadır. "Araştırmacılar için Kılavuz"un bir örneği bütün eğitilmiş araştırmacılara verilmelidir.

Tablo 1. Önerilen Zaman Çizelgesi ve Araştırmacılar Eğitimi Modülünün İçeriği

	KONU	Zaman
1	Araştırmanın kısaca yöntemsel tanımı (sadece araştırmacıların bilmesi gereken bilgiler)	30-45 dk
2	Araştırmanın nasıl organize ve koordine edileceği: o Öğrenciler ve anne-babalarıyla o Okulu bırakanlar ve anne-babalarıyla	120 dk
3	Araştırmacıların anketlere hazırlanması	90 dk
4	ICAST-Ç o Kendi-başına doldurulan anketlerin uygulanması için adım adım süreç ve açıklamalar o Yapılandırılmış görüşmelerin uygulanması için adım adım süreç ve açıklamalar o Sahte-uygulamalar ve sahte görüşmeler yapılması o Tamamlamanın kalite kontrolü	210 dk
5	ICAST-E o Yapılandırılmış görüşmeler için adım adım süreç ve açıklamalar o Sahte uygulamaların yapılması o Tamamlamanın kalite kontrolü	210 dk
6	Etik ve Güvenlik Konuları o Açıklanan Çİİ vakaları ve yetişkin istismarı vakalarına tepki verme (IPV) o Krize müdahale ve araştırmacıların süpervizyonu o Katılımcıların güvenliği ve diğer etik meseleler o Araştırmacıların güvenliği o Verilerin güvenliği: saklama ve erişim	150 dk
7	Araştırmacılar için Kılavuzun Gözden Geçirilmesi-Tartışma	135 dk
8	Ek toplantılar (gerekli olduğu yerde) o ICAST-E ve ICAST-Ç' den verilerin nasıl kodlanacağı ve kalitesinin nasıl kontrol edileceği (eğer yapılabiliyorsa)¹ o Çİİ üzerine ve/veya yöntemsel ve etik meseleler üzerine toplantılar (araştırmacıların eğitimsel ihtiyaçlarına göre)	Ek süre
ATÖLYE-SONRASI ZORUNLULUKLAR		
1	ICAST-Ç & ICAST-E'nin çocuklara ve ebeveynlere uygulanması: o Kendi-başına doldurma (en az 2 çocuk ve 2 ebeveyn) o Yapılandırılmış görüşme (en az 2 çocuk ve 2 ebeveyn ile)	
2	o Atölye sonrası anketlerinin araştırmacılar tarafından kodlanması (eğer yapılabiliyorsa) o Kodlamanın karşılaştırılması-Kalite kontrolü	

3 Eğitimlerle danışmanlık seansları bireysel ya da küçük gruplarla (2-3 araştırmacı)

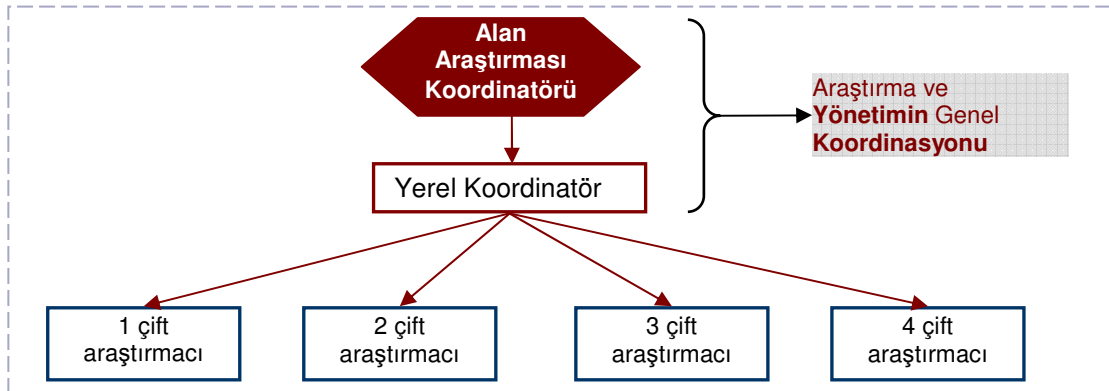
Araştırma takımlarının her ülkede standart eğitimi, araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi için **en önemli elemanlardan** biri olarak **“araştırmacı/görüşmeci”** etkisini (confounding variable) kontrol etmeyi amaçlamaktadır. 9 ülkedeki **her araştırmacı** aşağıdakilere bağlı olarak **tek bir şekilde hareket etmelidir**:

- Anketi katılımcılara ve topluluğa nasıl tanıtacakları
- Açıklamaları nasıl yapacakları ve görüşmeleri nasıl uygulayacakları
- Katılımcıların sorularını netleştirmek için nasıl cevap verecekleri
- Günlük buluşmalarda süreci ve gelişmeleri nasıl rapor edecekleri
- Gizliliği nasıl koruyacakları
- Açıklanan Çİİ vakaları konusunda kritik konuları nasıl ele alacakları
- Katılımcıların ve kendilerinin güvenliklerini nasıl sağlayacakları.

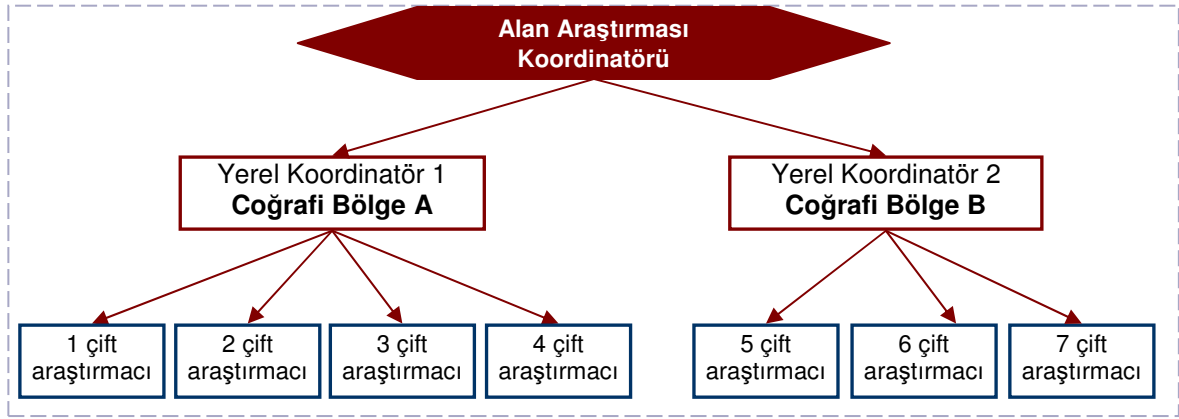
Son olarak, Ulusal Araştırma Takımlarının eğitiminin değerlendirilmesi isteğe bağlıdır. Değerlendirme Eğitimci Eğitimi Atölyesi'nin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemle ya da farklı bir yöntemle yapılabilir.

C.3. Alan Araştırmasının Koordinasyonu

Ana epidemiyolojik çalışma **2010-2011** okul yılında uygulanacaktır. Veri toplaması her ülkede şu şekilde organize edilebilir a) tüm coğrafi bölgeler için (seri veri toplama, şekil 1a'ya bakınız), yani bir grup araştırmacı 1. coğrafi bölgede veri toplayacaklar ve onu bitirdikten sonra, diğer coğrafi bölgeye geçecekler, ya da b) her coğrafi bölge için (eş zamanlı veri toplama, şekil 1b'ye bakınız), yani farklı araştırmacıların alt-grupları farklı coğrafi bölgelerde aynı zamanda veri toplayacaklardır. Eş zamanlı ya da seri olarak veri toplanması seçimi popülasyonun büyüklüğüne, farklı coğrafi bölgeler arasındaki uzaklığa ve takımdaki araştırmacı sayısına bağlıdır.

Şekil 1a. Seri veri toplanması durumunda Araştırma Takımı yapısı örneği.

Şekil 1b. Eş zamanlı veri toplanması durumunda Araştırma Takımı yapısı örneği.

Her ülkede alan araştırmacısının Genel Koordinasyonu bir ya da daha fazla **Alan Araştırması Koordinatörü ve/veya Yerel Koordinatör(ler)** tarafından üstlenilmelidir. Alan Araştırması Koordinatörü Yerel Koordinatörlerin süpervizyonundan sorumlu olmalıdır. Alan Araştırması Koordinatörü ve Yerel Koordinatör(ler) şunlardan sorumlu olacaktır:

- ▶ Araştırmaya katılacak okullarla iletişime geçme:
 - Her okulun Müdürüne, Öğretmenlerine ve Aile Birliği'ne (eğer varsa) bir bilgi mektubu gönderme
 - Şunlar hakkında bilgi edinme ve kaydetme
 - Seçilen her okulun sınıf sayısı
 - Her sınıftaki öğrenci sayısı
 - Kız ve erkek öğrenci sayısı (her sınıfta)
 - Ebeveynlere Bilgi Mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formu'nun ebeveynlere/velilere gönderilmesinin düzenlenmesi (araştırmacılar, öğrenciler ya da okullar aracılığıyla)
 - Veri toplanması için her okuldan randevu alınması ve randevudan iki-üç gün önce hatırlatma yapılması
 - Bir yıl önce okulu bırakanların bilgilerinin ve iletişim bilgilerinin alınması (eğer yapılabiliyorsa)
- ▶ Okulu bırakan çocukların ebeveynleri/velileri ile iletişime geçme (telefonla ve/veya mektup ile) ebeveynleri ve çocukları çalışmaya katılmaya davet etmek ve görüşmeler için randevuların günü, zamanı ve yerini ayarlanması için (görüşme gününden önce de bir hatırlatma araması da yapılabilir).
- ▶ Araştırma için ajanda hazırlanması:
 - Her coğrafi bölge ve okul için kaç araştırmacı ve kaç gün gerektiğinin belirlenmesi
 - Bütün araştırma için (her bölgede) Ajandanın **en ekonomik** (zamanı ve bütçeyi gözetererek) ve **en verimli** şekilde düzenlenmesi
 - Araştırmacı çiftlerinin organize edilmesi
 - Her çiftin veri toplaması için ajandasının düzenlenmesi.
- ▶ Pratik konuların yönetilmesi:

- Araştırmacıların seyahatlerinin düzenlenmesi (biletler, konaklama, araba kiralanması vb.)
- Her bölge için tüm gerekli malzemelerin hazırlanması (ör: haritalar, anketler, sunum malzemeleri, gerekli telefon numaraları, destekleyici servislerin listesi, rapor formları vb.).

Her Yerel Koordinatör kendi araştırma takımını organize etmeli ve onlara süpervizyon vermelidir (bir coğrafi bölgede) ve her araştırmacı çiftinin nerelerde olduğunu takip etmelidir (güvenlik nedeniyle). Ayrıca, her araştırmacı çiftinin “**odak noktası**” olarak hareket etmeli ve beklenmeyen sorunlara çözüm bulmak ve araştırmacılara gereken desteği sağlamak için her zaman uygun olmalıdır. Yerel Koordinatör aynı zamanda her gün –veri toplanmasının ardından- araştırma takımının her üyesiyle süpervizyon, Çİİ vakaları, bilgilendirme ve veri toplaması esnasında olabilecek herhangi bir sorun hakkında tartışma için bir toplantı yapmalıdır. Açıkçası, araştırmacılar veri toplanmasından sonra süpervizyon esnasında Yerel Koordinatörlerine şu konular hakkında rapor vermelidirler (Rapor formlarına dayanarak).

- ▶ İzlenen süreç ve veri toplanması esnasında oluşabilecek herhangi bir problem
- ▶ Tamamlanmış anketlerin kalite kontrolünün sonuçları
- ▶ Herhangi bir Çİİ olayının anlatılması ya da bundan şüphe ettikleri durumlar.

Yerel Koordinatör her günün toplantısında şunları yapmalıdır:

- ▶ Araştırmacıların raporlarına dayanarak cevap verme oranlarını kaydetme
- ▶ Tamamlanmış ve tamamlanmamış bütün anketlerin toplanması
- ▶ Tüm Araştırmacıların Rapor Formlarının toplanması
- ▶ Her araştırmacının verimliliği konusunda rapor tutma.

Araştırmacı Çiftleri: her sınıfta ya da evde aynı zamanda 2 araştırmacının (eğer mümkünse iki cinsten de) olması kesinlikle tavsiye edilmektedir. Her bölgeyi gezecek (okullar ve evler) araştırmacı çiftlerinin gerçek sayısı sınıflara/öğrencilere ve evlere göre çalışmanın beklenen süresine bağlıdır.

C.4. Okullarda Araştırmanın Organizasyonu

Birçok ülkede araştırmanın okul ortamında uygulanabilmesi için ilgili kurumlardan (ör: Eğitim Bakanlığı) okullara girmek için **izin alınması** gerekmektedir. İzin alınmasından sonra, Alan Araştırması Koordinatörleri tarafından okulların Müdürlerine (örnekleme dahil olacağı seçilenler) ve/veya Öğretmenler Birliği ve Aile/Veli Birliği'ne okullarında uygulanacak araştırma hakkında kısaca bilgi veren bir bilgi mektubu gönderilmelidir. Ayrıca, konuyu takip etmek için okul müdürleriyle bir telefon görüşmesi yapmak şu konuda yardımcı olabilir:

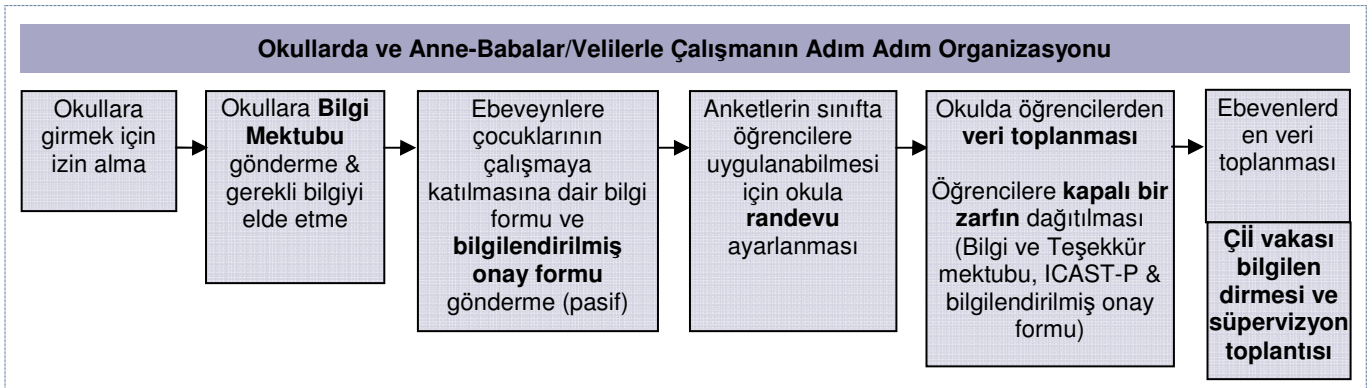
- ▶ Seçilen her okulda seçilen sınıflara dair sınıf sayısı hakkında bilgi toplama
- ▶ Seçilen her okulda her sınıfın öğrenci sayısı ve cinsiyet dağılımı konusunda bilgi toplama
- ▶ Anketi öğrencilere uygulayabilmek için her okulla randevuların ve uygun zamanın ayarlanması
- ▶ Okulu bırakanlar hakkında bilgi edinme ve iletişim bilgileri edinme (eğer mümkünse)

Okul müdürleriyle yapılan görüşmede okul sınıflarında yapılacak araştırmanın **günü** ve **zamanı** ayarlanmalıdır. Fakat bundan önce, öğrencilerin ebeveynlerine çocuklarının çalışmaya katılacaklarına dair **Bilgi Mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formu verilmesinin** ayarlanması gerekir ki bunun öğrencilerden veri toplanmasından 1-3 gün önce yapılması önerilmektedir. Mektupların ve formların gönderilmesi iki yolla olabilir:

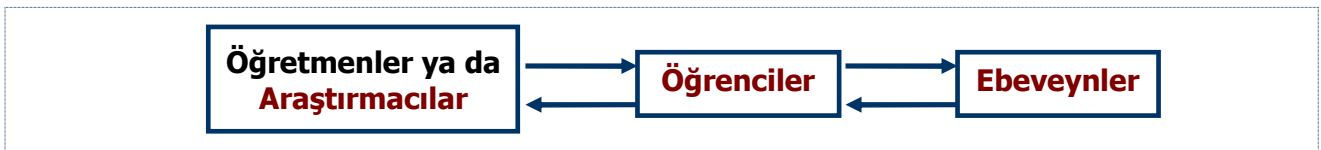
1. Öğrencileri okulda ziyaret edip onlara çalışma hakkında ön bilgi verilmesi ve onlara anne-babalarına verilmek üzere bilgi mektubu ve bilgilendirilmiş onay formlarının dağıtılması
2. Kâğıtların anne-babalara dağıtılmasını okul aracılığıyla düzenlemek (ör: çocuklara vermek ya da posta yoluyla göndermek)

İkinci yol daha uygun görünmesine karşın, her okulla materyallerin çoğaltılması konusunda özel ayarlamaların yapılması gerekmektedir (posta ile gönderilmesi konusunda ya da okulda fotokopi çekilmesi konusunda). İkinci yolun seçilmesi durumunda, öğrencilerden veri toplanması için randevudan birkaç gün önce okul şunlar için aranmalıdır, a) Okul Müdürü'ne randevuyu hatırlatmak için ve b) mektupların ve onay formlarının dağıtılmasını hatırlatmak için. Ayrıca, ebeveynlerin bilgi vermeyi reddetmesi hakkında bilgi sağlamak, kaç tane reddetme olduğu ve ayrıca okulla anne-babası/velisi negatif bilgilendirilmiş onay formu veren öğrenciler hakkında ne yapılacağına dair düzenleme yapmak için ikinci bir arama yapılmalıdır.

Aşağıda yer alan **Şekil 2** çalışmayı organize etmenin adımlarını göstermektedir ve **Şekil 3** anne-babalara bilgi mektubu dağıtılması ve Pasif Bilgi Formu'nun (çocukların çalışmaya katılımı için) dağıtılması ve geri toplanması için önerilen süreci sunmaktadır.

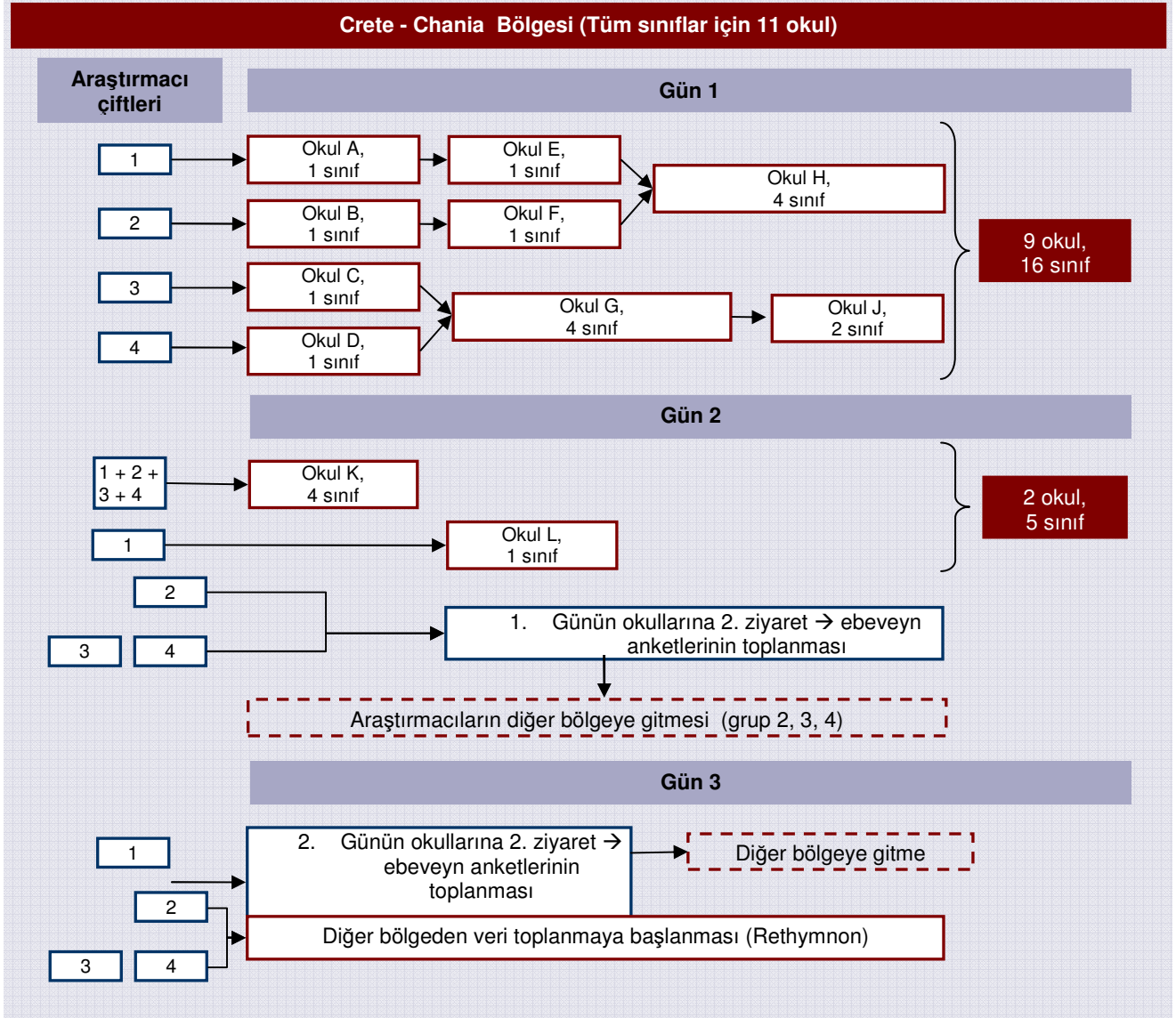
Şekil 2. Okullarda çalışmayı organize etmenin adımları

Şekil 3. Ebeveynlere mektupların dağıtılması ve çocuklarının çalışmaya katılacağına dair pasif bilgilendirme formlarının alınması konusunda çizelge

Şekil 4 araştırmacıların Crete (Yunanistan) coğrafi bölgesinde bir bölgede (Chania) veri toplama programlarının bir örneğini sunmaktadır

Okulun bir sınıfında en az iki araştırmacı yer almalıdır. Eğer seçilen bir okulda birden fazla sınıf yer alıyorsa, sınıflarda aynı anda veri toplanabilmesi için mümkün olduğu kadar fazla araştırmacı çiftinin hazır olması gerekmektedir (çocuklara kendi aralarında soruları tartışma fırsatı vermemek için)

Şekil 4. Chania (Crete) bölgesinden 8 araştırmacının öğrencilerden veri toplama çizelgesinin örneği

Ebeveyn anketleri iki yolla toplanabilir:

- ▶ Öğrencilerden (Şekil 2 de belirtildiği üzere): Bu durumda araştırmacılar okulu ikinci günde tekrar ziyaret etmelidirler. Öğrencilerden ebeveyn anketlerinin yer aldığı zarfları toplayacaklardır.
- ▶ Eğer ebeveyn araştırmacıları anketleri toplaması için evine çağırırsa evlerden de toplanabilir.

Her veri toplama gününün sonunda tüm araştırmacı çiftleri Yerel Koordinatörleriyle Süpervizyon toplantısı için buluşacaklardır.

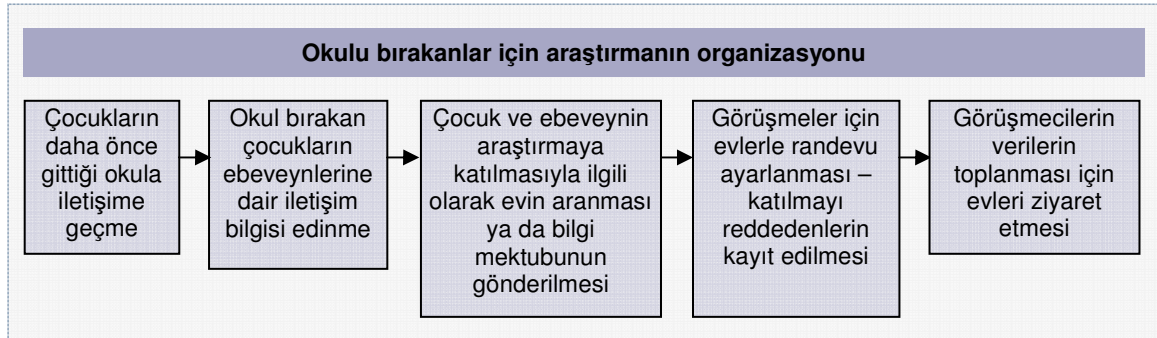
C.5. Okulu bırakanlar için Araştırmanın Organizasyonu

Okulu bırakan öğrenciler ve ebeveynleri için çalışmanın uygulanması için gereken ilk şey onların **iletişim bilgilerini elde etmektir** (en son gittikleri okuldan ya da başka bir yerden). Gereken bilgi çocukların ismi ve telefon numaraları ve/veya adresleridir.

İletişim bilgileri alındıktan sonra, ebeveynlerle çocuklarla birlikte çalışmaya katılmaları konusunda davet etmek için iletişime geçilecektir, yani, Alan Araştırma Koordinatörü ve/veya Yerel Koordinatör(ler) şunlar için evleri arayacaktır (ya da bilgi mektuplarını posta ile gönderecektir):

- ▶ Görüşmeler için randevunun günü ve zamanının ayarlanması (ve de ebeveynin evde ziyareti kabul etmemesi durumunda yerin ayarlanması)
- ▶ Katılmayı reddetme durumunda bunu kaydetme¹
- ▶ Veri toplanması için her eve bir araştırmacı çiftinin atanması

Şekil 5 Araştırmanın organizasyonu için takip edilecek adımları göstermektedir.

Şekil 5. Okulu bırakanlar için araştırmanın organizasyonunun adımları

C.6. Araştırma Materyallerinin Hazırlanması

Veri toplaması için alana çıkmadan önce, her araştırmacı çiftine o gün için gerekli olan materyal sağlanmalıdır. (ayrıca “Araştırmacılar için Kılavuz” da Bölüm A3’e bakınız.)

Yerel Koordinatörler her günün veri toplaması için gerekli olan materyali hazırlamalı ve her araştırmacı çiftine veri toplamasından bir gün önce vermelidir. Materyallerin hazırlanması şunları içermektedir:

¹ Bu çok önemlidir çünkü bize cevap verme oranını hesaplamamıza yardımcı olacaktır.

Okul ortamında veri toplanması (kendi başına doldurulan anketler)

- ▶ Şu malzemelerin gerektiği kadar fotokopisi:
 - **Çocuk onay formunun** da yer aldığı kendi başına doldurulan **ICAST-Ç** anketi (anketin ilk sayfasına eklenecektir.)
 - Kendi başına doldurulan **ICAST-E** anketi
 - Çocukların ve ebeveynlerin çalışmaya katılımıyla ilgili **Bilgi Mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formu**
 - Çocuklara ve ebeveynlerine **teşekkür mektubu**

Resim 1. Tamamlanmış eşli kodlama örneği.

- ▶ Her bir çocuk-ebeveyn anketine aynı eşleme kodunu kullanın (Katılımcı Numaraları) (Resim 1'e bakınız)
- ▶ Şunları içeren **ebeveyn zarflarını** hazırlayın
 - Ebeveyn bilgi formu,
 - Ebeveynlerin çalışmaya katılımıyla ilgili Bilgilendirilmiş onay formu
 - ICAST-E anketi ve
 - Ebeveyne teşekkür notu

Ve ICAST-Ç içeren her çift kapalı zarf da aynı eşleme kodunu içerecektir. (eşleme kodunun zarfın dışına yazılması da tavsiye edilmektedir; böylelikle bunların yanlışlıkla karışması durumunda onları yeniden eşleştirme şansınız olabilir)

- ▶ Hangi kodların hangi okula, hangi sınıfa ve hangi araştırmacıya ait olduklarını, görüşmenin günü ve zamanını da içeren bir listenin kaydedilmesi (örnek için resim 2 ye bakınız)

Codes	School (Name)	Class room	N	Boys	Girls	Researchers	Date	Time
GR/ATH 1-22	School 1	A1	22			Pair A	Monday, 25.10	8:00
GR/ATH 23-41	School 1	A2	19	10	9	Pair B	Monday, 25.10	8:00
GR/ATH 42-61	School 2	A	20	12	8	Pair C	Monday, 25.10	8:00
...	...	...	...			...	...	...
GR/HER 1-18	School 52	A	18			Pair D	Monday, 25.10	8:00
19-24	School 53	A	6			Pair E	Monday, 25.10	8:00
25-44	School 54	A1	20			Pair F	Monday, 25.10	8:00

Resim 2. Kod kayıtlarının örneği

- ▶ Yerel Koordinatör her araştırmacı çiftine şunları sağlamalıdır (ve araştırmacılar kendilerine bunların sağlandığından emin olmalıdırlar):

- Ziyaret edecekleri okulla ilgili ajanda, görüşmelerin günü ve zamanı ve örneklemin detayları (hangi sınıf, ne kadar sınıf olduğu gibi)
- Ziyaret edecekleri bölgenin **haritası**

Resim 3. Görsel Materyal:Cevap ölçeklerinin küçük resmi

- Çocuklar için gerektiği kadar **anket** ve ebeveynler için zarflar
- Cevap ölçeklerinin “görsel materyali” (Resim 3 e bakınız) ve ebeveyn zarflarının bir örneği. Öğrencilere a) anketlerdeki soruları nasıl yanıtlayacaklarını anlatmak için ve b) ebeveynleri için zarfta hangi materyallerin bulunduğunu ve bunları nasıl kullanacaklarını anlatmak için.
- Bant
- Her araştırmacı için iki kalem
- Her araştırmacı çifti için sınıfta çocukların anketleri toplayabilmeleri için iki büyük zarf
- Çocuklar için **teşekkür notu** kopyaları
- Bölgede var olan **yerel hizmetlerle ilgi bir kart** (yardım kaynakları), katılımcılardan birinin daha ileri bir yardım talep etmesi durumunda
- Her araştırmacı için kişisel **çalışma planı**
- Gerekli olduğu düşünülen durumlarda, her bir araştırmacı çiftine çalışmanın amacını belirten, sorumlu olan kurum belirten, süpervizörlerin de iletişim bilgilerinin yer aldığı bir **resmi yazı** verilecektir.
- **Cep telefonu** (sessiz konumda çalışır halde)
- **Yararlı telefonları olduğu bir kart** (ör: Yerel Koordinatörün telefon numaraları, araştırma alt takımının diğer üyelerinin telefon numaraları)
- **Rapor Formları** (Ek 2a'ya bakınız).
- Araştırmacıların gerekli materyallerinin **listesi**

Katılımcıların evinde veri toplaması (yapılandırılmış görüşmeler)

- ▶ Şu malzemelerin gerektiği kadar fotokopisi ya da çıktısı:
 - **Çocuk onay formunun** da yer aldığı **ICAST-Ç** kendi başına doldurulan anketi (anketin ilk sayfasına eklenecektir.)
 - **ICAST-E** kendi başına doldurulan anketi
 - Ebeveynlere **bilgi ve teşekkür mektupları**
 - Çocukların ve ebeveynlerin çalışmaya katılımıyla ilgili **Bilgi Mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formu**
 - **Çocuklar için teşekkür notu**
- ▶ Her bir çocuk-ebeveyn anketine aynı eşleme kodunu kullanın
- ▶ Hangi kodların hangi eve ve hangi araştırmacıya ait olduklarını, görüşmenin günü ve zamanını da içeren bir listenin kaydedilmesi
- ▶ Görüşme kartlarının çıktısını ya da fotokopisini alın ve ikiye ayırın Ek 3a ve 3b'ye bakınız) Ek 3'te belirtildiği üzere.

Subject No **GR /ATH/ ...22**
CHILD PARENT

ICAST Survey of Children's Exposure to Violence

Children in many parts of the world have been exposed to violence or bad treatment by family members, at school, in their communities, or at work. This is an important problem for children in all parts of the world. We would like to ask you about your experiences with violence directed against you.

Subject No **GR /ATH/ ...22**
CHILD PARENT

ISPAN PARENT QUESTIONNAIRE: DISCIPLINE AND PUNISHMENT IN THE HOME

Please answer all of the following questions for the child who brought you this questionnaire.

1. **Child's Gender**
 Girl
 Boy
2. **Child's Date of Birth** ___ / ___ / ___ (month/year)
3. **Child's Age?** _____ (completed years)
4. **What position was (index child) born into the family? (please check all that apply)**
(If position has changed because of sibling death please, record his/her current position in the family)
 Only child

Resim 1. Tamamlanmış eşlenmiş kodlama örneği

- ▶ **Koordinatör görüşmecilere şunları sağlamalı (ve görüşmeciler de kendilerine bunların sağlandığından emin olmalıdır):**

- Ziyaret edecekleri ev ile ilgili ajanda, görüşmelerin günü ve zamanı
- Ziyaret edecekleri bölgenin **haritası**
- Çocuklar ve ebeveynler için gerektiği kadar **anket**
- Çocuklar ve ebeveynler için **görüşme kartları** (Ek 3a ve 3b'ye bakınız)
- Her kişi için iki kalem
- Çocuklar için **teşekkür notu** kopyaları
- Bölgede var olan **yerel hizmetlerle ilgili bir kart** (yardım kaynakları), katılımcılardan birinin daha ileri bir yardım talep etmesi durumunda
- Her araştırmacı için kişisel **çalışma planı**
- Gerekli olduğu düşünülen durumlarda, her bir araştırmacı çiftine çalışmanın amacını belirten, sorumlu olan kurumu belirten, süpervizörlerin de iletişim bilgilerinin yer aldığı bir **resmi yazı** verilecektir.
- **Cep telefonu** (sessiz konumda çalışır halde)
- **Yararlı telefonların olduğu bir kart** (ör: Yerel Koordinatörün telefon numaraları, araştırma alt takımının diğer üyelerinin telefon numaraları) (Ek 2b'ye bakınız.)
- Görüşmecilerin gerekli materyallerinin **listesi**

Güvenlik nedeniyle, Yerel Koordinatör tüm araştırmacıların ajandasının bir kopyasını (zaman ve yer) ve telefon numaralarının bir listesini araştırma gruplarının nerede olduğunu bilmek için elinde bulundurmalıdır.

C.7. Araştırmacıların Rapor Formları

Kendi başına doldurulan anketler kullanılacağı zaman, her araştırmacı çiftinin her sınıfa uygulamakla yükümlü olduğu anketlerle ilgili rapor formlarını elinde bulundurmaları gerekmektedir (Ek 2a'ya bakınız). Her araştırmacı çiftinden biri arkadaşıyla birlikte formları doldurmakla yükümlüdür ve her veri toplama gününün sonunda rapor formlarına kaydetmelidirler.

- a) Her sınıfa bir dizi anket uygulamakla yükümlü olan araştırmacıların isimleri
- b) Veri toplamanın günü ve zamanı
- c) Okulun adı ve adresi
- d) Sınıfın adı (ör: A1) ve tüm öğrencilerin sayısı, aynı zamanda anketlerin dağıtıldığı esnada sınıfta bulunan kız ve erkek öğrencilerin sayısı (ör: 22 öğrenci: 12 erkek + 10 kız)
- e) Sınıflarda dağıttıkları anketlerin kodları (ör. **GR/ATH/1 - 22**).

Rapor formlarının ana kısmı iki sütundan oluşmaktadır: ICAST-Ç sütunu ve ICAST-E sütunu. İlk sütunda araştırmacılar şunları doldurmalıdır:

- f) Çalışmaya katılmayı reddeden çocukların sayısı, bu çocukların anketlerinin kod numaraları ve eğer çocuklar tarafından belirtildiyse reddetme nedenleri
- g) Ebeveynlerden aldıkları Negatif Bilgilendirilmiş Onayların Sayısı ve geri alınmayan onayların sayısı

- h) **Kalite kontrolünden** sonra öğrenci anketlerinden notlar (bu notlar anketin katılımcı numaralarını ve örneğin hangi soruların cevaplanmamış olduğunu, soru numaralarını ve geçersiz cevapları, iki kere işaretlenmiş soruları içerebilir.
- i) Açıklanan ya da şüphe edilen Çİİ vakalarına dair notlar (ör: açıklanan cinsel istismar; çocuğun yardım istemesi ya da herhangi bir bilgi istemesi, örneğin iletişim bilgileri gibi)

ICAST-E sütununda araştırmacılar şunları yazmalıdırlar:

- j) Ebeveynlerden çalışmaya kendilerinin katılmasıyla ilgili olarak kaç tane negatif Bilgilendirilmiş Onay aldıkları ve eğer belirtildiyse sebebi
- k) Ebeveynlerden veri toplama biçimi (Katılımcı numaralarını da belirtecek şekilde)
- l) Hangi anketlerin kayıp olduğu (kayıp anketlerin de katılımcı numaralarını belirtecek şekilde) ve varsa herhangi bir not.

Yapılandırılmış görüşmeler uygulanırken, her araştırmacı uygulamakla yükümlü olduğu anketlerle ilgili kendi Rapor formunu yanında bulundurmak durumundadır (Ek 2b'ye bakınız).

Araştırmacı yapılandırılmış görüşmeler için Rapor Formlarına şunları kaydedecektir:

- a) Kendi adını ve onunla birlikte çalışan görüşmecinin adını
- b) Her görüşmenin günü, zamanı ve süresi
- c) Kim ile görüşme yaptığı (ebeveynle mi? çocukla mı?)
- d) Her anketin Katılımcı Numarası
- e) Ebeveynin kendisinin ya da çocuğunun çalışmaya katılmayı reddetmesi ve eğer belirtildiyse bunun nedeni
- f) Çocuğun çalışmaya katılmayı reddetmesi ve eğer belirtildiyse bunun nedeni
- m) Anketlerle ilgili notlar (ör: belirli soruların cevaplanmak istenmemesi) ya da diğer notlar (ör: açıklanan cinsel istismar, çocuğun yardım istemesi ya da herhangi bir bilgi istemesi, örneğin iletişim bilgileri gibi)

Bu formların her gün veri toplanmasından sonra doldurulması gerekmektedir. Bu form, toplanan anketleri düzenlemeye yardımcı olmasının yanında her gün veri toplanmasından sonra araştırmacıların Yerel Koordinatörle yapacakları süpervizyon toplantısında tartışılacak herhangi bir sorun konusunda araştırmacılara yardımcı olacaktır. Bu formlar Yerel Koordinatör tarafından her gün toplanacaktır.

BÖLÜM D. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI

D.1. ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerinin dağıtılması

Uyarlanmış çevrilmiş ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerinin katılımcı gruplarına bağlı olarak iki farklı şekilde dağıtılacaktır (öğrenciler ve ebeveynleri ile okulu bırakan çocuklar ve onların ebeveynleri, ayrıca Tablo 2'ye bakınız.)

Tablo 2. Anketlerin katılımcı gruplarına göre uygulanma yöntemi

Grup	Yöntem	
	Öğrenciler	Ebeveynler
Okula devam eden	Kendi başına doldurulan anket	Kendi başına doldurulan anketler (yapılandırılmış görüşmeler, sadece talep edilmesi durumunda)
Okulu bırakan	Yapılandırılmış Görüşme	Yapılandırılmış Görüşme

D.1.1. Kendi Başına Doldurulan Anket

Bu bölüm kendi başına doldurulan anketler kullanılacağı zaman takip edilecek süreci anlatmaktadır (ayrıca Şekil 6'ya bakınız). Araçlar her sınıftaki bir grup öğrenciye aynı anda, çocukların cevapları anonim olacak şekilde uygulanacaktır.

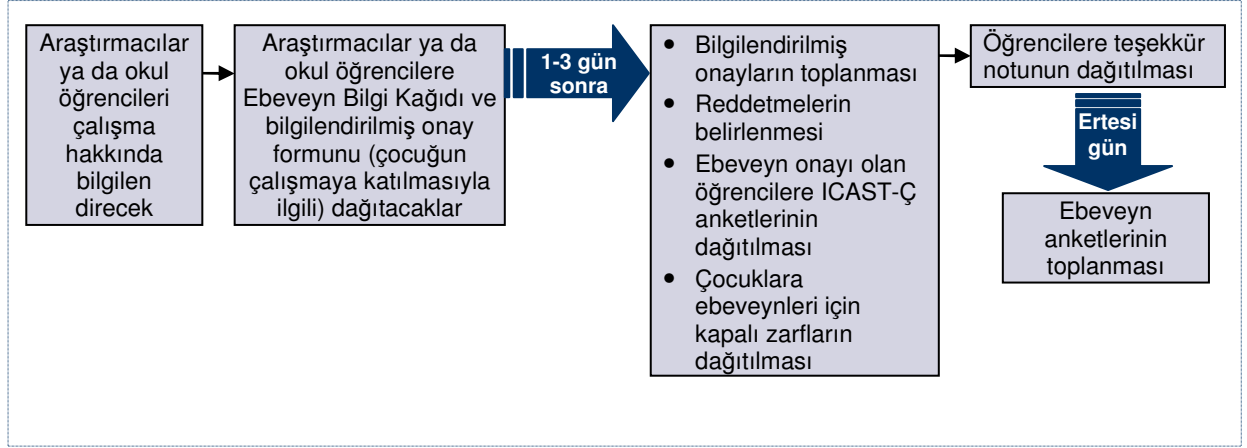
Yapılması gereken ilk şey (ebeveynlerin doldurduğu Bilgilendirilmiş Onay Formlarını okula göndermeleri için ebeveyn bilgi formu setinin son gönderilme tarihinin dolmasından sonra), herhangi bir ebeveyn reddinin olup olmadığını tespit etmektir (yani, bir ebeveyn/velinin negatif Bilgilendirilmiş Onay gönderip göndermediği).

Ebeveynlerden pasif Bilgilendirilmiş Onay talep edilmesinin karar verilmiş olmasına göre, eğer araştırmacılar belirlenen zaman çerçevesinde formları geri almazsa, ebeveynin çocuğunun çalışmaya katılmaya dair herhangi bir itirazının olmadığı varsayılacaktır. Sonuç olarak, okullarla randevu ayarlandıktan sonra okullarda takip edilecek süreç şunlardır:

- ▶ **1. Aşama:** öğrencileri çalışma hakkında bilgilendirmek ve onlara Ebeveyn Bilgi Kâğıdı ve Bilgilendirilmiş Onay Formunu (çocuğun çalışmaya katılımıyla ilgili) dağıtmaktır. Bu okul ya da araştırmacılar aracılığıyla yapılacaktır.
- ▶ **2. Aşama** (önceden ayarlanmış zamanın geçmesinden sonra, ör: 1-3 gün): Onay formlarının toplanması → reddedilmelerin belirlenmesi → ebeveyn onayı olan öğrencilere (pasif ya da aktif)² anketlerin dağıtılması → veri toplaması → Çocuklara ebeveyn anketlerinin olduğu, ayrıca ilgili bilgi mektubu ve aktif Bilgilendirilmiş Onay Formunu da içeren zarfların dağıtılması (çocukların anketleriyle aynı kodları taşıması gerekiyor)
- ▶ **3. Aşama** (ertesi gün): Ebeveyn anketlerinin toplanması. Bu iki yolla yapılacaktır:
 - Araştırmacılar (eğer mümkünse, her sınıfta veriyi toplayan aynı araştırmacılar) ertesi gün öğrencilerden ebeveyn anketini içeren zarfı almak için okulu yeniden ziyaret edeceklerdir (ikinci ziyaret bazı çocukların ya da ebeveynlerin ICAST-E

anketlerini getirmeyi unutmaması üzerinden planlanmalıdır; her özel durumda ebeveyn anketlerini almak için alternatif bir yol her zaman ayarlanmalıdır.

- Araştırmacılar ebeveyn anketlerini, ebeveynlerin onları araması durumunda evlerinden toplayacaklardır.

Şekil 6. Sınıf ortamında veri toplamak için izlenecek adımlar.

Araştırmacıların okullarda veri toplarken takip etmeleri gereken açıklamaların hepsi

Bölüm B1’de “Araştırmacılar için Kılavuz” da detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

D.1.2. Yapılandırılmış Görüşmeler

Bu bölümde okulu bırakmış çocuklardan ve ebeveynlerinden veri toplamak için kullanılacak olan yapılandırılmış görüşmelerin aşamaları anlatılmaktadır. Okuldan (ya da başka bir yolla) onların iletişim bilgileri elde edildikten sonra, Alan Araştırması Koordinatörü ebeveynleri çalışmaya katılmaya davet etmek için onlarla iletişime geçmelidir (telefonla ya da onlara kendilerinin ve çocuklarının çalışmaya katılımıyla ilgili bir **bilgi mektubu** göndererek)

İzlenecek adımlar şunlardır:

- ▶ **1. Aşama:** ebeveynlerle iletişime geçmek (telefonla ya da posta ile) onları çalışma hakkında bilgilendirmek ve onları çalışmaya davet etmek için
- ▶ **2. Aşama:** görüşmeler için randevu ayarlamak; herhangi bir reddetme olursa kaydetmek (cevap oranlarını hesaplayabilmek için)
- ▶ **3. Aşama:** iki araştırmacıdan oluşan grup her evi ziyaret edecek: bir araştırmacı çocuğun ebeveyniyle görüşme yapacak, bu esnada aynı zamanda diğer araştırmacı çocukla görüşme yapıyor olacak. Görüşmeye başlamadan önce, araştırmacılar ebeveyninden imzalanmış onay formlarını ve çocuktan işaretlenmiş çocuk onay formunu almalıdırlar. Görüşmenin sonunda her araştırmacı görüşmeyi yaptığı kişiye teşekkür notunu verir.

D.1.2.1. Görüşmenin Hazırlanması

Ebeveynlerle bilgi mektubu gönderilmesi üzerinden iletişim kurulursa bile, ebeveyni ve çocuğunu çalışmaya davet etmek, katılmayı istemiyorlarsa bunu kaydetmek ve randevuları ayarlayabilmek için bir telefon görüşmesi yapılmalıdır. Ebeveynlerle sadece telefon yoluyla

görüldüyse, bu görüşmede çalışmanın amacı ya da anket de ayrıca tanıtılmalıdır. Aşağıdakiler bir kılavuz olarak kullanılabilir (ISPCAN, 2006b, s. 6):

“İyi akşamlar! Benim adım _____. Sizi Acil Ambulans Hekimleri Derneği'nden arıyorum. [Size gönderdiğimiz mektubu aldınız mı?] [..] Biz çocukların ve anne-babalarının sağlığı ve yaşam deneyimleri hakkında bir çalışma yapıyoruz ve hem sizinle hem de sizin şu anda ____ yaşındaki çocuğunuzla yaklaşık 30-45 dk. süren bir görüşme yapmayı çok isteriz.

Bu çok önemli bir konu ve çocuklara ve anne-babalarına yaşamlarını iyileştirme konusunda yardımcı olacağımızı umuyoruz. Katılmayı düşünüyorsanız, Sizinle bir görüşme ayarlayabiliriz. Sizi iki araştırmacı ziyaret edecektir. Ya da siz bizi şurada ziyaret edebilirsiniz (ofisin adı ya da nötr bir yer, ör: okul ya da belediye binasında bir oda gibi). Katılmak ister misiniz? [..] Sizin için ne zaman uygun olur? [..] Bu zaman hem sizin hem de çocuğunuz için uygun mu? Bizim sizi ziyaret etmemizi ister misiniz ya da dışarıda _____ (yerin ismi) buluşmayı mı tercih edersiniz? Sizi ziyaret edecek araştırmacılar _____ (ilk görüşmecinin adı) ve _____ (ikinci görüşmecinin adı) dir.

Bu görüşme özel ve gizli olduğu için, 45 dakika boyunca durabileceğimiz iki ayrı odanızın olması gerekmektedir. Çocuğunuz ya da sizi kimsenin dinlememesi ve bölmemesi gerekmektedir.

2 odanın müsait olmasının önemini belirtin.

“Seçtiğimiz bu gün ve zamanda görüşürken sizin ve çocuğunuz için kimsenin bizi bölmeyeceği ayrı iki odanın uygun olacağından emin misiniz?”

Katılmayı reddetme: Eğer seçilen ebeveyn çalışmaya katılmayı reddederse, onu zorlamayacak şekilde neden katılmayı istemediğini sorun ya da onun başka zaman kendilerini aramayı tercih edip etmeyeceğini sorun. Eğer ebeveyn hala reddediyorsa, ona görüşme hakkında sizin cevaplayabileceğiniz bir sorusu olup olmadığını sorun.

Katılımı teşvik etmek için ipuçları (ISPCAN, 2006b, s. 7):

- Her zaman ev sahipleriyle saygılı konuşun, onlara resmi ifadelerle hitap edin.
- Sağlanacak bilginin toplumumuzda çok önemli olan bir konu üzerine, özellikle de aile ilişkileri hakkında daha fazla şey anlamamıza yardım edeceğini vurgulayın
- Görüşmenin tamamen özel ve gizli olacağını vurgulayın.
- Görüşmenin nitelikli araştırmacılar tarafından uygulanacağını vurgulayın.

Özel Odalar: Ebeveyn/Veli evini iki özel odada görüşme yapılabilecek şekilde düzenlemek durumundadır: Bu nedenle:

- ▶ Çocukların anne-babalarına gönderilecek olan bilgi mektubunda ya da yapılacak telefon görüşmesi esnasında görüşmelerin bölünmeden yapılabilmesi ya da odada üçüncü kişilerin bulunmaması için ebeveynlerin evinde iki ayrı özel odanın bulunması gerektiği vurgulanmalıdır.
- ▶ Görüşmeler için ebeveynlerle randevu ayarlayacak olan kişi gizliliğin gerekliliğini ve özel odaların olmasının önemini mutlaka vurgulamalıdır:

“Seçtiğiniz bu gün ve saatte evde biri sizin biri çocuğunuz için uygun olan görüşme esnasında bizi kimsenin bölemeyeceği iki ayrı odanızın olduğuna emin misiniz? Bunu vurguluyorum çünkü anketin sonuçlarını geçerli kılabilmemiz için, araştırmacılar görüşme esnasında başkalarının olması durumunda çalışmaya devam etmemeleri konusunda uyarılmışlardır.”

Eğer ebeveynler, evde özel ortamın yaratılması konusunda tereddütlü konuşursa, görüşme için randevuyu daha iyi bir zaman için ayarlamaya çalışın ya da görüşmeyi başka bir yerde yapmak için ayarlama yapın (ebeveynleri arayacak kişinin evde görüşmeleri yapacak araştırmacıların ajandasından haberdar olmalıdır).

“Araştırmacılar için Kılavuz” **“Görüşme Esnasında Görüşmeciler için Yararlı İpuçları”**nı (Bölüm, B.2.1), araştırmacılar için **“Ebeveyn Görüşme Kılavuzu”** (Bölüm B2.2) ve **“Çocuk Görüşme Kılavuzu”** (Bölüm B2.3)'ü içermektedir.

BÖLÜM E. VERİLERİN TOPLANMASINDAN SONRA

E.1. Verilerin Kalite Kontrolü

Anketlerin uygulanmasından sonra (Görüşme ya da kendi başına doldurulan anketler şeklinde) araştırmacılar aşağıdakilere özen göstermeli ve bunları kontrol etmelidir:

- Her bir anketin özel kodu olduğunu kontrol etme (Katılımcı No)
- Topladıkları tamamlanmış anketlerin doldurulmuş/tamamlanmış olduğunu gözden geçirme (Kayıp veriler, belirsiz işaretlemeler ve tutarsızlıklar konusunda). Araştırmacılar tüm doldurulmuş anketlerin kalitesini ve tamamlanmışlığını günlük olarak kontrol etmelidirler. Eğer kayıp veriler fark edilirse, netleştirmeler gerekirse ya da başka problemler olursa, günlük Süpervizyon Toplantılarında Yerel Koordinatöre anlatılmalıdır ki, ileriki veri toplamalarda veri kaybını önlemek için, anketlerin uygulanması ve görüşmelerin yapılması sürecinde ve özellikle de araştırmacıların yaptıkları açıklamalar konusunda gerekli değişiklikler yapılabilir. Şunu vurgulamak gerekir ki, eklenecek herhangi bir açıklamanın tüm ülkelere bütünlüklü bir şekilde sağlanabilmesi için **öncelikle tüm konsorsiyum tarafından onaylanması gerekir.**

Tüm araştırmacıların gözlemleri araştırmacılar tarafından Rapor Formlarına kaydedilecektir (ya her veri toplanan sınıf için ya da her görüşme için) ki bunlar anketleri iki-kez kontrol edecek olan Yerel Koordinatöre verilecektir.

E.2. Verilerin Güvenliği

Araştırmacılar Yerel Koordinatöre a) tamamlanmış anketleri (ya da herhangi boş anketi) b) sorumlulukları dâhilindeki tamamlanmış Rapor Formlarını vermelidirler. Hem araştırmacılar hem de Yerel Koordinatör tamamlanmış anketlerin güvenli bir şekilde korunması konusunda hem alandayken hem de onları taşıırken dikkatli olmalıdırlar.

E.3. Veri Girişi ve Kodlama

Her ülkede veri girişi ortak bir SPSS modeli kullanılarak yapılacaktır (ICAST-Ç ve ICAST-E için birer tane). SPSS modelleri verilerin nasıl girileceği konusunda açıklamalar sağlayan kodlama kitapları eşliğinde verilecektir. (resim 5'e bakınız).

Tüm ülkelerdeki veri setlerinin aynı olması gerekmektedir ve Koordinatör ankete eklenen yeni değişkenler (ayrıca kodlanması gereken) ve ortak ICAST araçlarındaki herhangi bir değişkenin değerlerindeki herhangi bir değişiklik hakkında bilgilendirilmelidir.

Daha belirgin bir şekilde, her partner koordinatöre aşağıdakileri rapor etmelidir:

- Anketlerde (eğer yapıldıysa) yapılan her değişiklik

	A	B	C
588			q_18_pr
589			Value
590	Standard Attributes	Label	Shouted, yelled, or screamed at you very loud and aggressively? (prevalence)
591		Measurement	Nominal
592	Valid Values		never
593			1,00
594	Missing Values		99,00
595			missing value
596			I don't want to answer
597			
598			q_18_in
599			Value
600	Standard Attributes	Label	Shouted, yelled, or screamed at you very loud and aggressively? (incidence)
601		Measurement	Ordinal
602	Valid Values		1-2 times
603			1,00
604			2,00
605			3,00
606	Missing Values		99,00
607			missing value
608			
609			q_18_a_1
610			Value
611	Standard Attributes	Label	Shouted, yelled, or screamed at you very loud and aggressively? _If this happened, was it by adult male
612		Measurement	Nominal
613	Valid Values		no
614			1,00
615	Missing Values		99,00
616			missing value
617			

Resim 5. Excel Kod Kitabı

- Her değişen değişken her yeni değeri için bir kod oluşturulması

Kodlanmış verilerin kalitesi a) kodlamayı yapan partnerler tarafından verilerin rastgele seçilmiş bir örnekleme üzerinden kodlamalarının doğruluğunu kontrol ederek b) kodlamayı yapan partnerler ve koordinatör tarafından “betimleyicileri” ve kodlaması mümkün olmayan değerleri kontrol ederek yapılacaktır. Kodlamaların kalitesinin kontrol etmenin başka bir yolu da tüm kodlamayı yapan iki kişinin olması ve bu iki kişi arasında kodlamaları karşılaştırarak uyumsuzluk olup olmadığına bakmaktır.

BÖLÜM F. ETİK VE GÜVENLİK KONULARI

F.1. Etik Konular

Çalışmanın ana konusu, yani Çİİ, hassas bir konudur ve belirli etik konular dikkate alınmalıdır. Araştırmaya katılanların güvenliği ve iyiliği azami derecede önemlidir.

“Raporlama yasaları bazı ülkelerde muhtemel istismar veya ihmal şüphesi olan çocukların yasal kurumlara veya sosyal hizmet kurumlarına bildirilmesini gerektirmektedir. Fakat bu raporlar başlı başına çocuğun anne-babasının cezai kovuşturma almasına ya da çocuğun evinden alınmasına neden olabilir. **Araştırmaya katılanlardan sağlanan bilgiler ve bilgilendirilmiş onaylara verilen izinler dikkatle değerlendirilmelidir.** Araştırmaya katılan çocukların vereceği bilgiler başkaları için bir risk oluşturabileceğinden, çocukların bilgilendirilmiş onayı anlama kapasitelerinin olup olmadığı dikkatlice değerlendirilmelidir. Şunu vurgulamak önemlidir ki, çocuklara ailede veya okulda şiddete maruz kalmaya dair sorular soran birçok araştırma projesi etik bir tutum içerisinde uygulanmaktadır. Genellikle bunlar anketlerin anonim şekilde doldurulmasını içermektedir” (ISPCAN, 2006a, s.2).

ICAST-Ç “bazı ülkelerde güvenli ve etik bir şekilde uygulanamayabilir ki bu ülkelerde gizlilikten ödün veren ya da bilgiyi sağlayan çocuğun otonomisine saygıyı sınırlandıran politikalar ya da kanunlar yer almaktadır” (ISPCAN, 2006a, s. 2-3). ISPCAN’ın amacı araştırmacıların çocukların deneyimlerini güvenli ve etik bir şekilde araştırabildikleri standart araçlar sağlamaktır (ISPCAN, 2006a). “Çünkü çocuk istismarını raporlama kanunları ve hatta müdahale edebilecek kurumların varlığı dahi ülkeden ülkeye değişmektedir,” ICAST araçları “çocuğun otonomisi ve gizliliğinin garanti edilebildiği” koşullarda kullanılmalıdır (ISPCAN, 2006a, s.3). BECAN projesini tüm ulusal bilimsel koordinatörleri katılımcıların insan olduğu araştırmalarda çalışmanın uygulandığı yerlerde yasal, sosyal ve medya sistemleri açısından katılımcıların seçilme, katılım, onay ve çocuk korumasının gözetilmesi bakımından Etik Kodlarını sıkı bir şekilde takip etmeye söz vermişlerdir. Her ne kadar **her araştırmacı ve tüm araştırmacılar** da uyguladıkları anketin **etik kurallarından sorumlu olsalar da**, her ülkedeki **Bilimsel Koordinatör, Yerel Koordinatörlerle birlikte** kendi araştırma takımlarının etik araştırma kurallarından ayrıca sorumludur.

BECAN Projesinin amaçları doğrultusunda etik konular için bir Merkezi Bağımsız Danışman Kurulu ve her katılımcı ülkede bir tane bulunan 9 Ulusal Danışman Kurulu oluşturulmuştur.

Her Ulusal Danışma Kurulu (UDK), partner kurumdan bir temsilci ve Çİİ konularında iki bağımsız uzmandan oluşmaktadır. Her UDK çalışmanın gözden geçirilmesi konusunda ve çalışma uygulanmadan önceki süreçler konusunda, araştırmanın uygulanması boyunca etik konuların izlenmesi ve gerekli görülen yerde düzeltici müdahalelerin yapılması konusunda kendi aralarında fikir birliğine varmaktan sorumludurlar. Merkezi Bağımsız Danışma Kurulu (MBDK) araştırma dizaynı ve etik açılardan uygun şekilde uygulanmasının genel süpervizyonu konusunda kendi aralarında görüş birliğine varmaktan sorumludurlar. MBDK beş üyeden oluşmaktadır: **Prof. Kevin Browne** (Adli ve Aile Psikolojisi Profesörü ve DSÖ Çocuk Bakımı ve Koruması Ortak Merkezi Başkanı), **Donata Bianchi** (Institute Degli Innocenti), **John Fluke** (Çocuk Koruma Araştırma Merkezi Direktörü, Amerikan Hümanist Derneği, Colorado), **Paul Durning** (Paris X Üniversitesi Eğitim Bilimlerinde Profesör ve the Risk

Altındaki Çocuklar için Gözlemevi Direktörü), ve **Prof. Hans Grietens** (Groningen Üniversitesi, Hollanda).

BECAN araştırmasının yöntemi her ülkede kurulan **Ulusal Danışma Kurulları'na** olduğu gibi, Etik Konular için Merkezi Bağımsız Danışma Kurullarına da etik konularda gözden geçirilmeleri için gönderilmiştir.

Yukarıdaki tüm önlemlere ek olarak, her partner araştırma protokolünü etik gözden geçirme için katılımcı organizasyonun Etik Komitesine (eğer varsa) ve/veya kendi ülkesinde ona denk olan Etik Komiteye göndermek durumundadır. Son olarak, her partner Kuruluş, okullara girmeye izin almak için Ulusal kuralları takip etmek durumundadır (ör: Milli Eğitim Bakanlığı'na başvurmak gibi).

“Zarar vermeme etik prensibi (“Zarar verme”), katılımcıların istekliliği için iyiliği ve otonomisi ya da saygısı karmaşık artan talepleri nedeniyle, araştırma ekibi etik meseleler konusunda iyi hazırlanmalıdır” (ISPCAN, 2006a, s.3). Tüm araştırmacılar araştırma etikleri konusunda temel eğitim almak, aynı zamanda her ülkede düzenlenecek ve uygulanacak olan BECAN Araştırmacı Eğitimi Atölyesine katılmak zorundadır.

Etik konularda dikkate alınması gereken meseleler, aynı zamanda her ülkede araştırmanın etik bir şekilde uygulanması ve katılımcıların ve araştırmacıların korunması için güvenliği konusunda tüm önlemler Amerikan Psikoloji Birliği Etik Kodları (2002) ve onun 2010 Değişiklikleri çerçevesinde aşağıda tanımlanmıştır (Bölüm F 1.1-7 ve F. 2.1-3).

Her katılımcı ülkenin “Araştırmacılar için Kılavuz”un ilgili bölümlerinin kendi Ulusal Etik Kodlarına göre uyarlanması önerilmektedir ve çalışmayı uygulamak üzere çalışacak araştırmacıların temel araştırma eğitimi olsa bile, Eğitim Atölyesinin bir kısmının bu konulara ayrılması önerilmektedir.

F.1.1. Özellik ve Gizlilik

Görüşmelerin ve kendi başına doldurulan anketlerin özel yapısını korumak için olduğu kadar, verilerin ve veri toplama esnasında ve sonrasında katılımcılardan toplanan bilgilerin gizliliğini korumak için de (ör: anonim anketler, öğrencilerin diğerlerinin cevabını görmeleri ya da onlarla konuşmalarını önlemek, bir sınıfın tüm anketlerini bir tane büyük zarfta/kutularda toplamak, özel görüşmeler- üçüncü bir kişinin var olmaması gibi) önlemler alınır. “Araştırmacılar için Kılavuz” da her iki veri toplama yöntemi için daha detaylı bilgi yer almaktadır (Bölüm D1).

Katılımcı haklarını ihlal etmemek için, çalışmamızın yapısında var olan **gizliliğin sınırları** konusunda onları bilgilendirmek büyük önem taşımaktadır (özellikle de görüşme kanalıyla veri toplandığı zaman). Her ne kadar bu bilgi ebeveyn bilgilendirme mektubunda yer alsın da, araştırmacı katılımcıları ver toplamadan önce sözlü olarak gizliliğin şu durumlarda bozulabileceği konusunda uyarmalıdır: “birinin yaşamının tehlikede olması ya da sizin kendinizle ilgili bir konuda birisiyle konuşmayı istemeniz durumunda.”

F.1.2. Kısmi Yanıltma

BECAN çalışması kapsamında çalışmanın başlığına bağlı olarak katılımcıların kısmi olarak yanıltılmasına karar verilmiştir, çünkü bunun hem haklı hem de gerekli olduğu kabul edilmiştir. Daha belirgin bir şekilde, katılımcılardan araştırmacının gerçek amacının kısmi olarak gizlenmesine karar verilmiştir. Bu hem a) katılımcıların (ebeveynler ve çocuklar) savunmacı bir tutum sergilemelerini önlemek için ki bu dürüst olmayan (geçersiz) cevaplar verilmesine neden olabilir ve hem de b) çocuk ihmal ve istismarı faillerinin çocuk ihmal ve istismarını çalışan bir araştırmaya katılmaya isteksiz olma ihtimallerine karşı gereklidir.

Yine de bu kısmi yanıltma araştırmacılara daha önemli bir yükümlülük getirmektedir:

- Katılımcıların çalışmayı bırakmaya veya ayrılmaya hakları olduğunu özellikle vurgulamaları konusunda (Bölüm F 1.3 ve F 1.4'e bakınız.)
- Tüm katılımcılara bazı özel durumlarda araştırmacının söz verdiği gizlilik ilkesini bozacağı konusunu netleştirmesi gerekir (araştırmacıların bunu katılımcıları korkutmayacak şekilde yapabilecekleri şekilde, çünkü o zaman çalışmaya katılmayı reddedeceklerdir, eğitilmiş olmaları önemlidir.)

Kısmi yanıltma ayrıca katılımcılara bilgi vermenin önemini, aynı zamanda her ülkede oluşabilecek (kısa ya da uzun vadeli) sıkıntıları ya da çalışmaya katılmayla ilgili oluşabilecek diğer ters sonuçları tersine çevirmek için gerekli hükümleri yerine koymanın önemini arttırmaktadır (ayrıca bakınız bölüm F.15).

F.1.3. Katılmayı Reddetme ya da Çekilme Hakkı

Araştırmacılar görüşmelerin ve/veya anketlerin uygulanmasının başında katılımcıların çalışmaya katılmayı reddetme, cevaplamak istemedikleri herhangi bir soru varsa bunu yanıtlamayı reddetme ve istedikleri herhangi bir zamanda bir açıklama yapmaksızın görüşmeyi/anket doldurmayı yarıda bırakabilme haklarının olduğunu hatırlamalı ve katılımcıları bilgilendirmelidirler. Katılımcılar ayrıca "katılmayı reddetme haklarının herhangi bir sonucu olmayacağı" konusunda bilgilendirilmelidirler. Katılmayı tercih etmemenin hiçbir ters sonucu olmamalıdır." (ISPCAN, 2006a, s.6).

Fakat bir katılımcının katılmayı reddetmesi ya da yarıda bırakması durumunda, araştırmacılar eğer mümkünse bu katılımcının neden çalışmayı bıraktığının nedenlerini bulmaya çalışmalıdırlar. Örneğin, a) bırakmanın sebebi bir faktör/engel olabilir ki bu orada ya da daha sonra ele alınabilir (alınmalıdır) (ör: utanma duygusu, bir istismarcının intikam alması korkusu, sorulan soruların yarattığı duygusal stres..gibi) ve b) böyle bir verinin toplanması bu tipteki gelecek araştırmalar için son derece faydalıdır. Şu çok önemlidir ki, araştırmacılar bırakmayı isteyen katılımcıların üzerinde herhangi bir baskı yapmayacak şekilde eğitilmelidirler.

F.1.4. Bilgilendirilmiş Onay

Özellikle önemli etik konularla ilgilenilmektedir çünkü a) anketin katılımcıları çocuklardır ve dolayısıyla onların çalışmaya katılımıyla ilgili bilgilendirilmiş onarın bir başkası tarafından alınması gerekmektedir (ebeveyni veya velisinden) ve b) birçok ülkede, eğer birisi bir çocuğun istismar/ihmal kurbanı olduğunun farkında ya da bundan şüphe ediyorsa bunu yetkili kurumlara bildirmekle yükümlüdür. Çocuk istismarının rapor edilmesi çocuğun ebeveyn(ler)inin hapis cezası almasıyla ya da çocuğun evinden uzaklaştırılmasıyla sonuçlanabilir. Dolayısıyla **Bilgilendirilmiş Onayın** Etik Prensiplerine özel ilgi gösterilmelidir. Ebeveynlerden alınan onayların “bilgilendirilmiş onay” kapsamında değerlendirilebilmesi için en azından aşağıdaki bilgilerin (bilgilendirme mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formu eşliğinde, **ama aynı zamanda sözlü olarak**) onlara verilmesi gerekmektedir:

- 1) Araştırmanın amacı (haklı görülen en az aldatma eşliğinde), tahmini süresi ve çalışmanın nasıl yapılacağına açıklaması
- 2) Elde edilen verilerin anonim olduğu (kendi kendine doldurulan anketle ya da görüşmeyle)
- 3) Çalışmaya katılmayı reddetme ya da araştırmadan ayrılmaya hakları olduğu
 - a. İstedikleri zamanda
 - b. Ve herhangi bir sonucu olmadan
- 4) Gizliliğin limitleri konusunda
- 5) Katılımcılara soru sorma ve cevap hakkı sağlaması için araştırmayla ilgili kiminle iletişim kuracakları

F.1.5. Bilgilendirme

Bilgilendirme çalışmanın amacı hakkında yapılan kısmi aldatma dolayısıyla çok önemlidir. Veri toplamanın sonunda, araştırmacılar katılımcılara çalışma hakkında herhangi bir soru sorabilme hakkını vermeli ve katılımcıların yanlış anlamalarını düzeltme konusunda gerekli adımları atlamalıdır. Araştırma Organizasyonu aynı zamanda katılımcıların çalışmaya katılımıyla ilgili oluşabilecek ters bir etkiyi de dönüştürmekle yükümlüdür.

Ayrıca, bu tip araştırmalar nadirken, bir çocuk sorulan sorulara dair huzursuz oluyorsa” – ISPCAN’ın deneyimlerine göre- “araç çocuğa acı veren ya da rahatsız edici deneyimleri hakkında soru sormaz.” Bir çocuk “sorularda yer alan bazı deneyimlerine dair konuşmak isteyebilir ya da yardım almak isteyebilir.” Araştırmacılar “tüm katılımcılara anketin ele aldığı konulara dair nasıl yardım alabilecekleri konusunda genel bir bilgilendirme yapmaları ya da tavsiyede bulunmaları konusunda hazırlanmış olmaları gerekir.” (ISPCAN, 2006a, s.6). aynı durum yetişkin katılımcılar için de geçerlidir. Bu nedenle, teşekkür mektubu standart bir ifadeyi içermektedir: anket üzücü ya da rahatsız edici konulardan oluşuyor olabilir ve soruları olan her katılımcı birisiyle konuşmak ve yardım almak için önerilen kurumlardan ya da toplum kuruluşlarıyla iletişime geçebilir (bu destek kuruluş araştırmayı yapan Kuruluşla aynı olabilir ya da farklı da olabilir- partner kuruluşun sağladığı imkânlar ve bulunduğu coğrafi bölgeye bağlı olarak). Ek olarak, her araştırmacı yönlendirme yapması durumunda tüm yerel hizmetlerin detaylı listesini elinde bulunduracaktır.

Her durumda, katılımcılara araştırmayı yapan kuruluşun iletişim bilgilerinin sağlanmış olması gerekir.

F.1.6. Verilerin Saklanması ve Erişimi

Her ne kadar doldurulan anketler tamamıyla anonim olsa da, her Ulusal Bilimsel Koordinatör işlenmemiş verileri saklamakla yükümlü olacaktır (hem tamamlanan veriler hem de kodlanmış verilerin veritabanı) güvenli bir yerde güvenli bir şekilde saklanmalı ve verilerin gizliliğinin korunması için erişim sadece görevli çalışanla sınırlandırılmalıdır. Anketlerin ve kodlanmış verilerin katılımcıların kimliğiyle bağlantılı olmaması ve sadece bir ya da birkaç kişinin kod kayıtlarına ulaşabilmesi gerekmektedir (pratik nedenler dolayısıyla bazı kişisel bilgilerin eklendiği durumlarda).

Okullardan ya da evlerden ve alandan alınmış tamamlanan araçlar, Araştırmacılar tarafından Yerel Koordinatöre dikkatli bir şekilde ve düzenli olarak veri girişi ofisine gönderilmelidir (ayrıca Bölüm A.3'te Araştırmacılar için Kılavuz'daki tanıma bakınız.). Yerel Koordinatör tüm tamamlanmış (ve boş olan) anketleri her "veri toplama günü"nin sonunda toplamak ve güvenli bir şekilde onları güvenli bir şekilde saklanacakları Organizasyonun bulunduğu yere göndermelidir. Her ülkede güvenli transferi planlamanın ve tamamlanmış anketleri saklamanın sorumluluğu Ulusal Bilimsel Koordinatöre dayanmaktadır.

F.1.7. Çalışmanın Topluluğa Açıklanması

Araştırma konusunun topluluğa yani okula, toplu olarak aynı zamanda bireysel düzeyde (öğretmenlere/okul müdürüne, evini açan insanlara ya da telefon açan insanlara, bu konu hakkında soru soran kişilere) nasıl açıklanacağı konusunda özen gösterilmelidir.

Çalışma şu şekilde açıklanmalıdır: "bu anket çocukların sağlığıyla ilgili olduğu kadar onların yetiştirilmesi, anne-baba-çocuk ilişkisi ve çocukların kendi aralarında ilişkilere dair konuları araştırmayı amaçlamaktadır."

Araştırmacılar çalışmayı açıkladıkları her zamanda (topluluk üyelerine ya da özel ya da kamu kuruluşlarına üye kişilere), öncelikli olarak **katılımcıların güvenliğini** göz önünde bulundurmalarıdır. Güvenlik meseleleri söz konusu olduğu zaman, araştırmacılar aynı zamanda görüştükları kişilere de anketle ilgili bir şey sorulursa, çalışma hakkında aynı şekilde konuşabilecekleri konusunda tavsiye verebilirler.

F.2. Güvenlik Konuları

F.2.1. Süpervizyon ve Krize Müdahale

Alan araştırmacıları takımlar halinde organize olalım ve her zaman Yerel Koordinatörle (Kıdemli Araştırmacı) bağlantı halinde olmalıdırlar. Her alan araştırması gününün sonunda Yerel Koordinatör iletişime geçmek üzere (cep telefonundan) ve daha ileri açıklamalar için uygun olmalıdır. Ulaşım araçları Yerel Koordinatörün müdahale edebileceği şekilde güvenli olmalıdır.

Her veri toplama gününün sonunda (ör: akşamları), Yerel koordinatörün süpervizörlüğünde tüm araştırmacılara bir "Süpervizyon Toplantısı" yapılmalıdır. Bu toplantının iki amacı vardır, birincisi yöntemsel konulara yönelik diğeri ise etik meselelere yöneliktir, yani;

- a) araştırmacıların her veri toplama gününün sonunda yaşamış olabilecekleri herhangi bir zorluk ya da öngörülemez teknik ya da uygulama sorunlarını tespit etmek ve bunların üstesinden gelmek ve ileride olmasını engellemek. Bu aynı zamanda Yerel Koordinatörün her gün araştırmacının nasıl geliştiğini izlemesini sağlayacaktır (Koordinatörün günlük olarak her araştırmacı çiftinin her sınıfta kaç tane anket yaptığı ve cinsiyet dağılımının kaydını tutmaları ve hatta ebeveyn-çocuk anketlerinde gözlemlenebilecek herhangi bir yanlış kodlama ya da uyumsuzluk varsa tespit etmeleri ve düzeltmeleri önerilmektedir.
- b) çocuk ihmal ve/veya istismarı hakkında açığa çıkarılan ya da şüphe edilen durumları rapor etmek veya tartışma için; her bir vaka için bir alınması gereken ya da alınabilecek önlemler/eylemler için bir karara varılmalıdır. (ayrıca bakınız F.1.8 ve D5 başlıklarına, *Çİİ vakalarına tepki verme*)

Krize Müdahale: alanda krize müdahale etmek için bir plan yapılmalıdır (karşılaşılabilecek nadir vakalarda), örneğin;

- ▶ **Katılımcının görüşme ya da anket doldurulması boyunca duygusal sıkıntı yaşaması:** böyle bir durumla baş etme becerisi her araştırmacının uzmanlığına ve Çİİ konularındaki kendi uzmanlığına bağlıdır ve her partner kendi ülkesinde en etkin olarak gördükleri yöntemi uygulamakta serbesttir. Genel bir strateji olarak şu önerilmektedir: araştırmacılardan bir tanesi çocuğu sınıfın dışına çıkarır ve onu neyin bu kadar rahatsız ettiğini konuşur, araştırmacı çocuk sakinleşene kadar onun yanında kalır ve eğer gerekliyse, araştırmacı ek bir yardım çağırır (ör: Yerel Koordinatör, ya da varsa Klinik Çocuk Psikoloğu veya okul psikoloğu gibi). Görüşme halinde ise, görüşmeci görüşmeyi yarıda keser ve yukarıda anlatılan adımları takip eder. Görüşme çocuğun isteğine bağlı olarak devam eder veya yarıda kesilir.

Her iki durumda da, araştırmacılar çocuğun güvende hissettiği ve sakinleştiğine emin olana kadar yanından ayrılmazlar; ek olarak çocuk ileride bu kişilerle iletişime geçmek isterse diye çocuğa araştırma organizasyonunun iletişim bilgilerinin verildiğinden emin olunmalıdır. Çocuğun istismar edildiğini ya da geçmişte edilmiş olduğunu ifade etmesi durumunda izlenecek yol bir sonraki başlıkta anlatılmaktadır.

- ▶ **Ebeveynin ya da diğer kişilerin agresif davranışları:** araştırmacılar kendilerini tehlikede hissedecekleri ya da bir çocuğun tehlikede olduğunu düşündükleri nadir ama talihsiz durumlarda hangi özel adımları atmaları gerektiğini bilmelidirler (ör: polisi ya da başka bir kurumu aramak gibi). Bu süreç her ülkede duruma göre dizayn edilmelidir, ya ulusal ya da bölgesel düzeyde (ayrıca bakınız bölüm F.3). Araştırmacıların güvenliği için alınması gereken koruma önlemleri (araştırmacıların sessiz konumda da olsa cep telefonlarının açık olması; yararlı telefonlar listesi; Yerel Koordinatörün her zaman araştırmacıların nerelerde olduğundan haberdar olması gibi..) bu kitapçığın ilgili bölümlerinde anlatılmaktadır. Genel bir strateji olarak, partnerlerin bu konuyu araştırmacılara onları korkutmadan anlatmaları önerilmektedir ki veri toplanması boyunca hiçbirinin ciddi bir tehlikeye maruz kalmaması temenni

edilmektedir. Onlara birinin öfkeyle yaklaşması durumunda hiç kimseye öfkeyle cevap vermemeleri konusunda rehberlik edilmeli ve tehlikede olup olmadıklarını iyi değerlendirmeleri gerekir ki, daha önceden anlatılan süreçleri takip edebilsinler.

F.2.2. Çİİ Vakalarına Tepki Verme

Araştırmacı veri toplaması esnasında (ağır) bir Çİİ vakasının açıklanması durumunda aynı zamanda araştırma esnasında ya da sonrasında neler olabileceği konusunda da nasıl davranacağı, bir katılımcının üzerine soru sorabileceği konular dikkatle ele alınmalıdır. Araştırmacıların ve Araştırma Organizasyonlarının ülkeden ülkeye değişen yasal zorunlulukları çerçevesine şüphe edilen ya da tespit edilen Çİİ vakalarını bildirmekle yükümlüdür. Genel bir kural olarak, her partner Organizasyon, BECAN Projesinin Bilimsel Koordinatörü, Yerel Koordinatör ve her BECAN araştırmacısı Ulusal Yasaları olduğu kadar kendi Etik Prensiplerini kesinlikle takip etmelidir. Tüm ülkelerde ortak olarak var olan bazı prensipler ve tedbirler şunları içermektedir:

- ▶ Her teşekkür mektubunun içine yerel hizmetler ve/veya araştırmayı yapan organizasyonun yazılı bilgileri eklenmelidir; teşekkür mektubunun içine muhtemel istismar mağdurunu daha sonra tehlikeye sokabilecek bir bilginin eklenmemesine dikkat edilmelidir.
- ▶ Her ülkede bir çocuğun araştırmacıya gelip yardım istemesi durumunda, **alan araştırmacıları için standart cevaplar ve tepkiler** geliştirilmelidir (ayrıca Araştırmacılar için Kılavuz'da Bölüm D.8'e bakınız).
- ▶ Eğer mümkünse deneyimi az olan araştırmacıların daha deneyimli bir araştırmacıyla çift yapılmalıdır, deneyimli bir klinisyen onun yardımına ihtiyaç duyulması durumunda hazır bulunmuş olur.
- ▶ Çalışmanın başında (hatta daha önce) yetkili yerel kuruluşlar ve/veya destek hizmetlerle iyi biri iletişim kurulmalıdır. Uzmanlar çalışma hakkında bilgilendirilmelidir ve eğer gerekirse onlardan "bir çağrı kuvveti" (hatta sanal olarak) olarak elde bulunmak üzere yardım isteyin (bu çaba WP3 ve WP4 üzerinde de bir sinerji yaratacak ve yayacaktır).
- ▶ Eğer bir Çİİ raporu ortaya çıkarsa, yerel kurum ve kuruluşları aramadan önce, sorumlu okul öğretmenleri ya da okul müdüründen resmi olmayan ön bilgiler elde etmeye çalışın. Birçok vakada, okulun çalışanları araştırmacının dikkatine önemli bilgiler sunabilir fakat gizliliği elden bırakmamaya özen gösterin.
- ▶ Gizlilik konularında kesinlikle dikkatli olunmalıdır, özellikle de yukarıda bahsedilen süreç hakkında: ilgisiz kurumlara ya da okul içindeki kişilere ya da yerel topluluğa bir açıklama yapmaktan kaçının. Alan araştırmacıları potansiyel raporların gizliliği ve elde edilen her bilginin resmi olmayan kurumlara karşı korunması ve gizliliği konusunda sıkı bir şekilde uyarılmalı ve eğitilmelidir.
- ▶ Bir Çİİ raporunun yönetimi esnasında BECAN çalışanı rolünü en az seviyede tutmaya çalışın, böylelikle yetkili kurum ve kuruluşların konuyu ele almaya dahil olmalarını kolaylaştırın.

- ▶ BECAN araştırmacılarına Çİİ raporlarının aslen açıklanması durumunda, vakaların yönetiminin ve tedavisinin gelişimini (muhtemelen uzaktan olmasına rağmen) sürekli bir ilgiyle izlemeye çalışın (ör. daha sonra yerel kurum ve kuruluşların sorumlu uzmanlarıyla raporun sonucu almak üzere iletişime geçmek, aile ile ya da mağdur ile doğrudan iletişime geçmek dikkatle değerlendirilmelidir ve muhtemelen engellenmelidir, özellikle de Araştırma Organizasyonunun çocuk istismarı konusunda uzmanlaşmamış olduğu ülkelerde.)
- ▶ Çocuğa ya da aileye tedavinin ve desteğin devam etmesinin somut olmadığı durumlarda gerçekçi olmayan sözleri ima etmekten ya da açıkça vermekten kaçının.
- ▶ Rapor etme konusunda araştırmacıları ve/veya uzmanları ilgilendiren (ör: psikologlar, psikiyatristler, sosyal hizmet çalışanları) var olan ulusal kanunlara ve herhangi bir Ulusal Etik Koda itibar edin. Araştırmacılarınızı da aynı şeyi yapmaları konusunda eğitin, fakat unutmayın ki, araştırmacılara Süpervizyon veren kişi de araştırmanın her aşamasında onların etik davranış sergilemeleri konusunda aynı ölçüde sorumludur.
 - Eğer bu kanunda tanımlanmamışsa, bir Çİİ raporunun gönderilip gönderilmeyeceğine net bir şekilde karar verilmesi, raporu kimin göndereceği, hangi kuruma ve ne şekilde göndereceği konularının tanımlanması konusunda ekstra özen gösterilmelidir.
- ▶ Çİİ raporlarına yönelik yanıtlar şunlara göre ayarlanmalıdır a) Çİİ raporu konusunda ulusal kanunlar, b) yetkili yerel hizmetleri varlığı, c) her bir Çİİ vakasıyla ilgilenmek üzere her partnerin kapasitesi ve kaynakları
- ▶ Araştırmacılar Çİİ vakalarıyla ilgili (şüpheli ya da açıklanan) Rapor Formlarının ilgili bölümlerini doldurmalıdırlar.
 - Alan araştırmacılarının Çİİ raporu oranlarını kontrol edin (onların bir vakayı istismar olarak rapor etme “eşikleri” hakkında bir fikir edinmek için aykırılıkları kontrol edin).

Çİİ vakasının açığa çıkarılması durumunda nasıl tepki verilmeli: Çİİ vakasının açığa çıkarılması durumunda Yerel koordinatörün ve araştırmacıların kendi başlarına yapmaları gerekenlerin detaylı açıklaması her ülkedeki Çİİ raporlama yapısına göre uyarlanmalıdır (zorunlu olup olmadığına göre).

Şüpheli bir istismar vakasını kurumlara bildirmek gerekli midir? Türkiye’de çocukların korunmasına ilişkin faaliyetler temel olarak devlet eliyle yürütülmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, çocuk koruma sistemi içerisindeki konularda görevli ve yetkili ana kuruluştur. SHÇEK faaliyetlerinde devletin diğer kurumları ile ve sivil toplum örgütleri ile de işbirliği yapmaktadır.

Çocuğu ihmal veya istismar eden kişi Türk Ceza Kanunu'na göre cezalandırılır. Eğer bu kişi çocuğun veli ya da vasisi ise velayeti veya vesayet kararı kaldırılır. Bu nedenle istismar veya ihmalden haberdar olan herkes Cumhuriyet Savcılıklarına ve polis merkezlerine şikayette bulunulabilir. Savcılık, adli tıp raporu dahil her türlü delili toplayarak ilgili kişi hakkında kamu davası açar. Soruşturma ve yargılama aşamalarında çocuğa, kendisinin ya da yasal temsilcisinin talebi gereksiz bir avukat tayin edilir.

Çocuk istismarı ve ihmalinden haberdar olan herkes, koşulların elverdiği ölçüde yardım etmek ve ilgili kurumlara derhal bildirimde bulunmak zorundadır. Bu yardım ve bildirim zorunluluğuna

uymayanlar, Türk Ceza Kanunu'nun 98. maddesine göre cezalandırılır. Ayrıca işlenmekte olan bir suçlu bildirmeyenler TCK'nin 278. maddesine göre cezalandırılırken suçun mağduru bir çocuk ise ceza yarı oranında arttırılır.

Aynı zamanda çocuğu koruma ile yükümlü olan merciler olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlüğü'ne veya Valiliğe ,çocuğun korunma altına alınması için bildirimde bulunulabilir. Bu bildirimler çocuk dahil herkes tarafından sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. Yapılan başvuru ve bildirimlerle ilgili değerlendirmeler SHÇEK uzmanları tarafından yapılır.

Çocuğun korunması, bakım ve gözetimi ile ilgili olarak alınacak tedbirler Aile Mahkemesi tarafından belirlenir. Bu tedbirler öncelikle, aileye rehberlik ve yardım sağlanması, anne-babaya ihtar, emir ya da direktiflerin verilmesi veya denetime tabi tutulmaları, çocuğa kayyım atanması gibi velayeti anne-babada bırakan ancak çocuğun korunması için aileye destek vermeye yönelik tedbirlerdir.

Çocuğun gelişiminin ileri derecede tehlike altında olması halinde, çocuğun anne ve babasından alınarak bir koruyucu ailenin yanına verilmesine ya da bir bakım kurumuna yerleştirilmesine mahkemece karar verilebilir. Bu önlemlerin uygulanması anne ve baba ya da çocuk tarafından da istenebilir. Aile Mahkemelerinin korumaya ve önlemlere ilişkin kararları, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından uygulanır ve önlemler için gerekli giderler devlet tarafından karşılanır.

Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamazsa ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, mahkeme anne ya da babanın veya her ikisinin velâyet yetkisinin kaldırılmasına karar verir. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması velayetin kaldırılmasını gerektirir. Velayet hakkı anne-babanın her ikisinden de alınırsa çocuğa bir vasi atanır. ⁱ

Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, aile içi şiddet mağduru olan çocukların bizzat başvurması ya da Cumhuriyet Savcılığının bildiri üzerine mahkeme duruma müdahale eder ve koruma kararı alır. Bu kararın uygulanmasını Cumhuriyet Savcılığı izler ve ilgilinin koruma kararına aykırı davranması halinde şikayete gerek olmaksızın cezai işlemleri başlatır.

Aile içi ve/veya aile dışı ihmal ve istismara uğramış çocuk veya çevresindeki kişiler, acil yardım gerektiren durumlarda veya kendisine ulaşarak sosyal destek verilmesi gereken durumlarda, Türkiye'nin her yerinden ücretsiz olarak SHÇEK'in 183 numaralı telefonunu arayabilir. Aramaları uzman personel cevaplar ve bildirilen sorunla ilgili olarak ne yapılabileceğine ilişkin çözüm önerileri üretmek için yönlendirir ya da doğrudan ilgili kişiye ulaşarak duruma müdahale edilmesini ve koruma önlemi alınmasını sağlamak üzere yardımda bulunur.

Korunmaya muhtaç çocuğun tespiti ile yükümlü olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü adına illerde Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından gerekli işlemler yerine getirilmektedir. Korunmaya Muhtaç Çocukların tespiti ve korunma altına alınması ilgili yönetmelik hükümlerine göre yapılmaktadır. Buna göre; Mahalli Mülki Amirler, Sağlık Kurum ve Kuruluşları,

Köy Muhtarları, Genel Kolluk Kuvvetleri ve Belediye Zabıta Memurları korunmaya Muhtaç Çocukların duyurulmasında görevlidir. Ayrıca SHÇEK İl Müdürlükleri Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkında basın ve yayın organlarında çıkan haberleri ihbar kabul ederek bunları araştırmakla yükümlüdür. Bununla birlikte eğitim kuruluşları, sivil toplum örgütleri v.b. herkes korunma ihtiyacı olan çocuğun durumunu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle görevlidirler.

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerinde görevli Sosyal Çalışmacı, bulunmadığı zamanlarda ise İl Müdürlüğünce ilgili mevzuat hükümlerince görevlendirilecek meslek elemanları tarafından çocuk ve ailesi hakkında ayrıntılı inceleme yapılır ve Sosyal İnceleme Raporu hazırlanarak muhtaçlık tespiti yapılır ve diğer gerekli belgeler ile birlikte oluşturulan dosya korunma kararı alınmak üzere görevli ve yetkili Mahkemeye gönderilir.

Çocuğun durumu acilen korunma altına alınmayı gerektiriyor ise 'Acil Valilik Oluru' alınarak çocuk korunma altına alınır ve korunma kararının alınması ile ilgili işlemlere başlanarak en geç bir ay içinde ilgili Mahkemeye başvurulur. Korunmaya Muhtaç Çocuğun korunma altına alınmasını gerektiren şartların ortadan kalkması halinde ise hazırlanacak Sosyal İnceleme Raporu dikkate alınarak İl Müdürlüğünün teklifi ile çocuğun korunma kararı ilgili Mahkemece kaldırılır.

2828 Sayılı Yasa ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununun "bakım tedbirine" ilişkin hükümleri doğrultusunda çocuklar ilk etapta alternatif hizmet modelleri için (aynı nakdi yardım, koruyucu aile, evlat edinme) değerlendirilmekte, kurum bakımı son çözüm olarak düşünülmekte, çocuklar yaş ve cinsiyet durumlarına uygun kuruluşlara yerleştirilmektedir.

F.2.3. Katılımcıların ve Araştırmacıların Güvenliği

Katılımcıların güvenliği (ama aynı zamanda araştırma takımınının) istismar gibi hassas konuları araştıran çalışmalar için çok önemlidir.

Mümkün olan tüm koruma tedbirlerini (güvenlik planı) almalısınız ve araştırma takımınızı katılımcıları (ya da kendilerini) tehlikeye sokmamak konusunda ama aynı zamanda araştırma boyunca karşılaşacakları bir tehlikeye de en uygun şekilde yanıt verecek şekilde mümkün olan en iyi şekilde hazırlamak için büyük çaba sarf etmelisiniz. Aynı zamanda, araştırmacılarınızı sanki (büyük) bir tehlikeye maruz kalacaklarına inanmalarına sebep olacak şekilde korkutmamanız için de oldukça dikkatli olmanız gerekir.

Tüm ülkelerde geliştirilebilecek ya da benimsenebilecek **genel önlemler** şöyledir:

Her ülkede çalışma başlamadan önce, araştırmacıların eğer başlarına gelirse hazırlıklı olmaları ve baş edebilmeleri için her muhtemel tehlikeyi ya da krizi tahmin etmeyi amaçlayan esaslı bir güvenlik planı geliştirilmelidir (tercihen, **her coğrafi bölge için**). Araştırma takımının güvenlik planını nasıl takip edecekleri konusunda eğitilmesinin dışında, bunun temelinde **iki kart** geliştirilecektir (anketin yapılacağı her bir coğrafi bölge için) ve araştırmacılara buldukları bölgede her daim yanlarında bulundurmaları için verilecektir.

- Birinci kart acil bir durumda kullanılmak üzere "yararlı telefon numaralarını" içerecektir (ör. polis, ambulans, yerel koordinatör, telefonda ulaşılacak klinik psikolog, diğer araştırmacılar)

- İkinci kart ise “yardım kaynaklarını” sunan, istismara uğramış kişilerin araştırmacılardan yardım istemesi durumunda yönlendirebilecekleri yerleri (yani, hem ihmal ve/veya istismar mağduru çocuklara ve yetişkinlere, hem de ilişki içi şiddet ya da diğer aile içi şiddet türlerine dair destek sağlayabilecek yerel hizmetler. Yerel Koordinatörün bu kuruluşların yetkilileriyle çalışmanın başında-hatta öncesinde iletişime geçmesi gerektiği hatırlanmalıdır.) içerecektir.

Sadece pratik, yöntemsel ve etik nedenlerle değil, ama aynı zamanda güvenlik nedeniyle, **araştırmacılar her zaman veri toplama yerlerini çift olarak ziyaret etmelidirler.** Aynı zamanda gerektiğinde kullanabilmeleri için açık olan cep telefonlarıyla (sessiz konumda) çalışmaları önerilmektedir ve son olarak, şu çok önemlidir ki; Yerel Koordinatör sürekli olarak her araştırmacının nerelerde olduğunu bilmelidir (daha detaylı bilgi Araştırmacılar için Kılavuz” da Bölüm A.3 ve D.9’da yer almaktadır.).

Günlük olarak yapılacak **Süpervizyon toplantıları** da aynı zamanda hem katılımcılar hem de araştırmacılar için güvenliği arttırmayı amaçlayan bir önlem olarak düşünülebilir çünkü her şüphe edilen ya da belirlenen istismar vakası ve/veya belirlenen risk burada tartışılacak ve baş etme yolları üzerine kararlar alınacaktır.

F.3. Eğer olursa ne yapmalı....

Bir araştırmacı ne yapmalı:	
Bu tip soruları sormaya ya da kendisine soruluyor olmaya dair rahat hissetmediği zamanlarda?	Bir araştırmacı/görüşmeci istismar gibi konuları konuşmakta kendini rahat hissetmiyorsa görüşmeler boyunca soracağı ilgili sorularda, aynı zamanda sınıftaki çocuklara soruları açıklarken de önemli sorunlar yaşayacaktır ki bu çocukların cevaplarını değiştirebilir ve katılımcılar yaşadıkları istismarı açıklamak üzere ve yardım almak üzere yaklaştıklarında uygun olmayan davranışlar sergileyebilir. Araştırmacılar var olan konuyla ilgili rahat hissetmeli ve kolayca şok olmamalıdır. Aksi takdirde, daha ileri bir eğitim gerekebilir ve bu araştırmacı tarafından çocuklarla ve ebeveynleriyle ikiden fazla sahte anket doldurması ve görüşme yapmak durumunda kalabilir. Araştırmacı aynı zamanda yukarıdaki süreçlerden sonra Yerel Koordinatöre çalışmaya katılmaya hazır olduğunu söylemeye dair dürüst olmalıdır. Çalışmanın sahte uygulaması boyunca da yakından süpervize edilme ve eğer hala kendini rahat hissetmiyorsa değiştirilmelidir.
Çİİ konularında (ya da genel olarak) deneyimli değilse?	Araştırmacılar Çİİ konularında ek eğitim kurslarına katılmalıdır.
Belirlenen süreci adı adım takip etmiyorsa ya da sorumluluk almıyorsa?	Böyle bir durumda araştırmacı takımdan çıkarılmalı ve eğer mümkünse yerine yenisi alınmalıdır.

Araştırmacıların aşağıdaki durumlardan herhangi biriyle karşılaşmaları durumunda nasıl tepkiler vereceklerine dair özel açıklamalar ayrıca verilmektedir (Araştırmacılar Kılavuzu Bölüm D.10’da)

Eğer bir çocuk.....ne yapmalı:

- Anketi doldurmayı reddederse (çocuk onay formuna “Hayır” işaretlerse)?
- Sınıfta anketi doldurmayı isterse fakat ebeveyni ONAY vermezse?

- Anonim anketinde ya da bir kişiye İİ deneyimi olduğunu açıklarsa?
- Ağır istismar yaşadığını söyler ama araştırmacıdan bunu hiç kimseye söylememesini isterse?

Eğer bir öğretmen.....ne yapmalı:

- Anketlerin doldurulması esnasında sınıfta durmaya ısrar ederse?
- Araştırmacıları kendisine de okuması ya da saklaması için bir anket vermelerini isterse?
- Konuya, araştırmaya ya da araştırmacıya karşı olumsuz bir tutum sergilerse?
- Araştırmaya dair bilgilendirilmediği konusunda şikayet ederse?
- Evde veya okulda (şüphe edilen) bir İİ vakası olduğunu açıklarsa?
- Bir İİ vakası açıklarsa ama bunun anonim kalmasını isterse

Eğer bir ebeveyn.....ne yapmalı:

- Araştırmacıyı bazı soruları içerikleri hakkında şikayet etmek için ararsa?

KAYNAKLAR

American Psychological Association. (2002). Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct. Washington, DC: American Psychological Association

International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006a). ICAST-C - The ISPCAN Child Abuse Screening Tool-Child Version: Manual and Proposed Guidelines for Pilot Administration.

International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006b). ICAST Parent Interview: Procedures Manual and Field Test Guide for Investigators & Project Managers.

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI BALKAN EPİDEMİYOLOJİK ÇALIŞMASI (BECAN)

FP7 DG-RESEARCH [Sözleşme No: HEALTH-F2-2009-223478]

**ARAŞTIRMACILAR
İÇİN KILAVUZ**

BÖLÜM A. ARAŞTIRMACILARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE ZORUNLULUKLARI

A.1. Araştırmacıların Nitelikleri

Bir çalışma özellikle çocuk istismarı ya da aile içi ilişkiler gibi "aile meseleleri" olarak nitelendirilen hassas konularla ilgilenen bir çalışma ise araştırmacılar bu çalışmanın kalbi ve ruhudur. Çocuklar kadar yetişkinler de araştırma ekibiyle bir araştırmaya katılmaya ya da kişisel deneyimlerini açmaya ve konuşmaya dair rahat hissetmeyebilirler. Ayrıca belli bir cinsiyetteki insana karşı da bazı özel konuları konuşma konusunda kendilerini rahat hissetmeyebilirler (çoğunlukla da karşı cinsteki insanlara).

Lütfen aşağıdaki konular hakkında ne kadar iyi bir araştırmacı olduğunuzu derecelendirmek üzere kendinizi değerlendirin. BECAN çalışması için iyi bir araştırmacı şunları yapıyor olmalıdır (ISPCAN, 2006a, s.4-5).

- 1) **Çalışmanın önemine inanmak**
- 2) Konuya dair kendini **rahat hissediyor olmak** ve **kolayca sarsılmamak**
- 3) Çalışmaya katılacak olan katılımcıların **yerel adetlerine tanıdık olması**
- 4) Değişik yapıdaki insanlarla (farklı eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik statü ve kişiliklerden) **kolay ilişki kurabiliyor olmak**
- 5) Araştırma araçları ve çalışma süreçlerine **kesinlikle hakim (alışmış) olmak**
- 6) Araştırmanın adım adım inşa edilen her aşamasında **çok titiz olmak** (anket uygulaması, sorulara önceden tanımlanmış standart açıklamalar sunmak ve cevaplar vermek, cevapları kaydetmek, kendisinden yardım isteyen katılımcıya destek vermek..gibi)
- 7) **Nötr** kalabiliyor olmak ve **yargılamayan bir tutum** sergilemek: katılımcılara "rehber" ya da "danışman" gibi davranmamak (özellikler görüşmeler boyunca ama aynı zamanda anket doldurmasından sonra)
- 8) **Güvenilir olmak**; şunlar için istekli ya da yeterli olmak
 - a. Süreci aynen açıklandığı gibi takip edebilmek
 - b. Süreç hakkında güvenilir ve kesin raporlar
 - c. Gizliliği sıkı bir şekilde korumak
- 9) Kanunlar hakkında **iyi bilgilendirilmiş** olmak, bir istismar vakasını rapor etme konusunda kendi sorumluluklarını bilmek ve yardım edebilmek için mevcut kaynaklar hakkında a) geçerli bilgi ve/veya sözler vermek, b) kendisinden yardım isteyen mağdurun güvenliğini daha fazla tehlikeye atmamak
- 10) Kendisinin ya da katılımcıların güvenliğini tehlikeye atmama konusunda dikkatli olmak.

A.2. Araçlarla Tanışma

Tüm araştırmacılar araştırmanın uygulanması için takip edilecek süreç kadar araçlarla da tanıdık olmalıdır. Görüşme yapılması durumunda araçlara alışık olmak için bir sebebiniz daha var: soruları okuyor olabilmek ve cevapları kolay, hızlı ve doğal bir şekilde yazabilmek.

Eğitiminizden sonra ve araştırmanın başlamasından önce, **atölye-sonrası zorunluluklarınızı** yapmalısınız; bunlar her iki yöntemle de pilot veri toplanması, yani araçlara daha alışık olmak ve izlenecek süreçleri takip edebilmek için ebeveynlerle ve çocuklarla gerçek bir anket doldurma ve görüşme yapmayı içerir. Daha belirgin bir biçimde, çocuklara ve ebeveynlere ICAST-Ç ve ICAST-E anketlerini a) kendi kendine doldurma (en az iki çocuk ve iki ebeveyn) ve b) yapılandırılmış görüşme (en az iki çocuk ve iki ebeveyn) yoluyla uygulamalısınız. Doldurmanın kalitesi kontrol edildikten sonra, ilgili Rapor Formlarını doldurmalısınız ve eğitmeninizle veri toplama esnasında karşılaşmış olabileceğiniz herhangi bir zorluğu rapor etmek ve tartışmak üzere bir danışmalık toplantısına katılacaksınız.

Araştırma boyunca **tüm araştırmacıların** aşağıdaki konularda **BİR BÜTÜN** olarak davranması gerektiğini aklınızda tutmalıyım:

- Katılımcılara (ve topluluğa) çalışmayı nasıl sunduğum
- Açıklamaları nasıl sunduğum ve araştırmayı nasıl yaptığım
- Araştırmacıların sorularını netleştirmek için nasıl cevaplar verdiğim
- Günlük toplantılarda süreci ve gelişmeyi nasıl rapor ettiğim
- Gizliliği nasıl koruduğum
- Açıklanan Çİİ vakası gibi kritik konularla nasıl baş ettiğim
- Araştırmacıların güvenliğini ve kendi güvenliğimi nasıl koruduğum

A.3. “Tipik bir alan araştırması gününün” adım adım açıklaması

“Tipik bir alan araştırması günü” 24 saatlik bir günden daha uzun sürmektedir. Yani, bir araştırmacının bir günde dolduramayacağı veri-toplama öncesinde ve sonrasında yapması gereken zorunlulukları vardır. Aşağıdaki başlık kronolojik sıra ile adım adım öğrencilerden ve ebeveynlerden anket doldurma, aynı zamanda doldurulan anketleri kalite kontrolü, raporlaması ve Süpervizyon toplantılarına katılım hakkında yükümlülüklerinizi açıklama çabasıdır.

1. Veri toplama gününden bir gün önce

- 1.1. Yerel Koordinatörden bir gün sonrası için araştırma için gereken destek malzemeyi alıyorsunuz.
- 1.2. Elinizdeki listeye dayalı olarak, ihtiyacınız olacak her malzemeyi alıp almadığınızı kontrol edin.
- 1.3. Varış noktalarınızı haritada belirleyin ve yolculuk detaylarınızı organize edin (bu özellikle önemli bir noktadır çünkü özellikle birden fazla araştırmacı çiftinin aynı arabada seyahat etmesi durumunda ki bu ekonomik nedenlerle en uygun yöntemdir).
- 1.4. Araştırma takımının bir sonraki gün buluşacağı yeri ve saati belirleyin, bu size önceden ayarlanmış 1. görüşmeniz için okula daha erken varma imkanı sağlar.

2. Okulda veri toplama günü

- 2.1. Vaktinde varın, böylelikle tüm araştırma takımının sizin yüzünüzden geç kalmasın neden olmamış olursunuz.
- 2.2. Eğitildiğiniz süreçleri kesin kararlılıkla hiçbir aşamada bir sapma olmadan takip edin.

- 2.3. Mümkün olduğunca kısa bir sürede, katkıda bulunmasını istediğiniz gözlemlerinizi not edin (ör: size sorulan sorular ve daha önceden tanımlanmış cevaplar olmadığı için sizin cevaplayamadıklarınız, size zor anlar yaşatan durumlar, bir öğrenciden, bir öğretmenden ya da okul müdüründe gözlemlediğiniz alışılmadık davranışlar), aynı zamanda bu notların gizli olmasına da dikkat edin.
- 2.4. Okuldan okula geçerken, anketlerin güvenli bir şekilde taşınmasını aklınızdan çıkarmayın (doldurulmuş ya da boş olanları). Eğer mümkünse, her okulda yanınızda sadece bu okul için olan anketleri bulundurun ve diğerlerini arabada bırakın. Her sınıftan ve okuldan ayrılmadan bunları kontrol edin ve doğrulayın:
- Geride hiçbir şey unutmadığınız (bu süreç otomatik olarak yapıldık kadar kontrol listenizi kullanmayı faydalı bulabilirsiniz)
 - Anketlerin çiftin iki üyesinden hangisinde olduğunu öğrenin (ya da herkesin bir kısmını taşıdığını ve sizin tamamını taşıdığınızı)
 - Ebeveyn Onay Formlarını aldığınızdan emin olun (bunların okul tarafından toplanıyor olması durumunda)
- 2.5. Araştırmayla ilgili konularda ya da toplanan bilgiler hakkında topluluk içindeyken ya da toplu taşımayla ya da taksiyle seyahat ederken kesinlikle konuşmayın.
- 2.6. **Tüm okullarda veri toplaması bittikten sonra**, tüm anketlerinizi mümkün olduğunca kısa sürede güvenli bir yere getirmelisiniz (ofisten uzakta çalışıyorsanız kaldığınız otele ya da sizin derneğinizin ofisine) ki burada diğer araştırmacıyla birlikte veri topladığınız her sınıf için anketleri kontrol etmeli, sınıflandırmalı ve Rapor Formunu doldurmalısınız. Açıkçası şunları yapmalısınız:
- Anketlerin doldurulmasını kontrol edin, çünkü tespit ettiğiniz herhangi bir problemi Rapor Formundaki *Anketlerden Notlar* (Ek 2a) (gereken yerde katılımcı noyu belirtmeye dikkat edin) bölümüne kaydetmelisiniz. Bu daha sonra Yerel Koordinatörle yapacağınız toplantıda rapor etmek ve tartışmak için gereklidir. Geçersiz gibi görünen anketleri tespit etmeniz durumunda da (ör: bir çocuğun anketi bariz bir şekilde eğlenmek için doldurmuş olması gibi) ayrıca bunların Katılımcı Numaralarını kaydetmelisiniz.
 - Rapor formunun ICAST-Ç ile ilgili kalan kısımlarını doldurun (Ek 2a). Son bölümün doldurulmasına özel ilgi gösterilmelidir, burada anket ya da kişiler yoluyla açıklanan istismar vakalarını açıklamalısınız.
 - Anketleri, bu anketlerin aynısını çocukların ebeveynlerinden de toplayana kadar okula ve sınıfa göre sınıflandırın ve onları güvenli bir yerde saklayın.
 - Boş olan ICAST-Ç anketlerini Yerel Koordinatöre verilmek üzere toplayın (aynı zamanda neden bunların boş kaldığını da rapor etmelisiniz, ör: çocukların katılmayı reddetmesi ya da bırakması, çocukların o günde sınıfta olmamaları, çocukların okulu bırakmış olması gibi)
 - Yerel Koordinatörle yapılan Süpervizyon toplantısına aktif bir şekilde katılın.

3. İlk Süpervizyon Toplantısı. Tüm toplantılara katılımınız ZORUNLUDUR. Çünkü şunları yapmak durumundasınız:

- 3.1. Süreci ilerlemesini ve veri toplama esnasında ya da anket doldurulması esnasında karşılaşmış olabileceğiniz her problemi rapor etmek
- 3.2. Size açıklanan ya da şüphelendiğiniz herhangi bir istismar vakasını rapor etmek ki bunlar tartışılacak ve her vakanın ele alınmasında bir karar alınacaktır.
- 3.3. Elinizde olan her boş anketi vermek ve bunların kaydedilebilmesi için neden boş olduklarını bildirmek
- 3.4. Bir sonraki gün için size gereken araştırma ve destek malzemeleri almak ve okulda veri toplamasını ama aynı zamanda bir gün öncesinin ebeveyn anketlerinin toplanmasını organize etmek
 - ICAST-E anketlerinin bir gün önce sınıfta olan araştırmacılardan farklı bir araştırmacı tarafından toplanması durumunda, bu kişiye her sınıftan toplanması gereken anketlerin Katılımcı numaralarının bir listesi verilmelidir. Bu o kişiye, ebeveynlerin belirlenen günde anketleri getirmek istedikleri halde getirememeleri durumunda alternatif bir plan yapma imkânı sağlar (ör: bu anketlerin posta yoluyla iletilmesini sağlar ya da bu ebeveynlere doğrudan ulaşabilmek için iletişim bilgilerini alır.)

4. Okulda veri toplamanın ertesi gününde şunları yapmalısınız:

- 4.1. Ebeveynleri anketlerini almalısınız (ya okuldaki çocuklardan bireysel olarak ya da toplama görevini üstlenmiş diğer araştırmacıdan- aşama 3 ve 4 için yapılmış düzenlemelere bağlı olarak)
- 4.2. (eğer iletişim bilgilerini aldıysanız) anketleri zamanında geri dönmeyen ebeveynlerle iletişim kurun ki doldurmak için niyetlerini anlayın ve size ulaşması için yeni düzenlemeler yapın. Eve bir ziyaret yapmanı gerekebilir (ebeveynle bir görüşme yapmak için veya sadece doldurulmuş anketini almak için)
- 4.3. Okullara ve sınıflara göre ayırmış olduğunuz çocuk anketlerini (ICAST-Ç), ebeveyn anketleri (ICAST-E) ile çift hale getirin.
- 4.4. ICAST-E anketlerinin doldurulmasını kontrol edin, böylece herhangi bir sorunlu durumu Rapor Formuna kaydedebilirsiniz. Ayrıca geçersiz gibi görünen anketlerin (örneğin çok az sorunun cevaplanmış olması gibi) Katılımcı Numaralarını da kaydetmelisiniz.
- 4.5. Geri dönmeyen ICAST-E anketlerinin ve sizin eklemek istediğiniz önerilerinizin (ör: reddedilme sebebini biliyorsanız ya da ebeveynlerle yaptığınız bir görüşme varsa bunun sonucu gibi) olduğu ICAST-E anketlerinin Katılımcı Numaralarını kaydedin.
- 4.6. Eğer belli bir sınıf için sizin elinize ulaşandan daha fazla ebeveyn anketi bekliyorsanız bu anketleri güvenli bir yerde saklayın (eğer elinize ulaşanların tamamlandığını düşünüyorsanız, bunları bir sonraki toplantıda Yerel Koordinatöre verin.)

- 4.7. Boş olan ICAST-E anketlerini Yerel Koordinatöre verilmek üzere toplayın (aynı zamanda neden bunların boş kaldığını da rapor etmelisiniz), ör: katılmayı reddetme ya da başka bir kişinin size bildirdiği bir neden dolayısıyla gibi)
 - 4.8. Rapor formunun ICAST-P ile ilgili kalan kısımlarını doldurun (Ek 2a).
5. **Süpervizyon Toplantısı:** 2. ve diğer tüm toplantılar
- 5.1. Yeni ICAST-Ç anketleri, aynı zamanda bir gün önceki çocukların ebeveynlerinden ICAST-E anketleri için aşama 3.1- 3.4 arası aynı şekilde tekrarlanmaktadır.
 - 5.2. ICAST-E anketlerinin toplanmasının tamamlandığı her sınıf için tamamlanmış çocuk-ebeveyn anketleri ilgili raporlarıyla birlikte Koordinatöre verilir. Her sınıf için tüm ICAST-Ç, ICAST-P anketleri ve bu sınıf için bir raporu içeren bir paket olmasına özen gösterin ve bu paketin diğer paketlerle karışmaması için uygun bir şekilde etiketlenmesine özen gösterilmelidir.

“Tipik bir araştırma günü”nün süresi veri toplaması **yapılandırılmış görüşmeler** aracılığıyla yapılırsa görece daha kısadır çünkü veri çocuktan ve ebeveyninden aynı zamanda toplanmaktadır. Bu demektir ki, anketlerin kalite kontrolü, raporları ve toplanması veri toplamasıyla aynı günde süpervizyon toplantısında yapılabilir. Tüm veri toplama öncesi ve sonrası yükümlülükler ve aşamalar yukarıda açıklananlarla aynıdır.

A.4. Veri Toplaması Esnasında Gereken Malzemeler

Veri toplama için alan gitmeden önce, her araştırmacı çifti o gün için gerekli tüm malzemeyi yanında bulundurmalıdır. Tablo 1a ve 1b’de listelenmiş tüm malzemelerin yanınızda olduğunu kontrol edin ve bundan emin olun.

Tablo 1a. Araştırmacılar için Malzeme Listesi

OKUL ORTAMINDA VERİ TOPLAMA (KENDİ BAŞINA DOLDURULAN ANKETLER)	
1	Okullarla randevu ajandam (tarih ve zaman), okulun adresi ve örneklemin detayları
2	Ziyaret edilecek bölgelerin haritası ve her okulun iletişim bilgileri
3	Çalışma çizelgem
4	Resmi onay yazısı
5	Kalemler (en az iki tane)
6	Her sınıf için şunları içeren bir paket malzeme:
7	ICAST-Ç anketleri
8	Ebeveynlerin zarflarıyla çift olmuş şekilde
9	Öğrenciler için teşekkür mektubu
10	Büyük zarf/kutu
Görsel Materyal	
11	Cevap ölçekleriyle birlikte kağıt tahtası
12	Bant
13	Ebeveyn zarflarının bir örneği
14	Yerel Hizmetler için bir kart (belli bölgedeki yardım kaynakları)
15	Yararlı telefon numaraları için bir kart
16	Cep telefonum (aktif ama sessiz konumda)
17	Rapor Formlarım (Ek 2a)
18	“Araştırmacılar için Kılavuz”um

Tablo 1b. Görüşmeciler için Malzeme Listesi

KATILIMCININ EVİNDE VERİ TOPLAMA (YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞMELER)		
1	Randevu ajandam (iletişim bilgileri, görüşülecek kişinin detayları)	
2	Ziyaret edilecek bölgelerin haritası	
3	Çalışma çizelgem	
4	Resmi onay yazısı	
5	Kalemler (kendim için en az iki tane)	
6	1. Araştırmacı (Ebeveyn) Bilgi ve Teşekkür Mektubu	2. Araştırmacı (Çocuk) Bilgi Mektubu + Çocuk Onay Formu
7	Bilgilendirilmiş Onay	ICAST-Ç
8	ICAST-E	Teşekkür Mektubu
9	Ebeveyn için Görüşme Kartları	Çocuk için Görüşme Kartları
10	Yerel Hizmetler için bir kart (belli bölgedeki yardım kaynakları)	
11	Yararlı telefon numaraları için bir kart	
12	Cep telefonum (aktif ama sessiz konumda)	
13	Rapor Formlarım (Ek 2a)	
14	“Araştırmacılar için Kılavuz”um	

BÖLÜM B. ÇALIŞMANIN UYGULANMASI

Veri toplama için alana çıkmadan önce, şu vurgulanmalıdır ki, **Katılımcı Numaralarının Kodlamasının doğru bir şekilde tamamlanmış olması** çok önemlidir (her ebeveyn-çocuk anketinin aynı kodu alması için) çünkü eğer anketler aynı kodla eşleşmezse, onları aynı kodla eşleştirmek mümkün olmayacaktır ve iki anket de çift-örneklem veri analizinden çıkarmak durumunda kalırız. Bu nedenle, kodlar görüşmelerin yapılmasından ve anketlerin öğrencilere dağıtılmasından önce hazırlanmalıdır. (ebeveyn anketi ile çocuk anketinin aynı kodlara sahip olması konusunda dikkatli olmanız gerekir).

Aynı zamanda **katılımcılara samimi cevaplar vermelerinin önemini vurgulamanız gerekir**, çünkü kullanılamaz durumdaki verilerin toplanması en temelde zaman ve kaynakların boşa harcanması ve en önemlisi çalışmanın sonuçlarının değişmesi demektir.

Bunu aynı zamanda katılımcılara cevaplamak istemedikleri bir soru varsa bunu yapmakta serbest olduklarını vurgulayarak, doğru ya da yanlış cevaplar olmadığını ve sadece onların deneyimleri ve düşüncelerinin önemli olduğunu vurgulayarak da yapabilirsiniz.

B.1. Kendi Başına Doldurulan Anket

Araçlar çocuklara cevapların anonim olacağı şekilde her sınıfta aynı zamanda dağıtılacaktır. Takip edilecek adımlar şunlardır:

- ▶ **Adım 1:** Öğrencileri anket hakkında bilgilendirin ve onlara Ebeveyn Bilgi Formunu ve Bilgilendirilmiş Onay Formunu (çocukların çalışmaya katılımıyla ilgili) dağıtın; bu ya sizin tarafınızdan ya da okul tarafından yapılacaktır.
- ▶ **Adım 2** (ön-tanımlı bir zamandan sonra; ör: 1-3 gün sonra): Bilgilendirilmiş Onay Formlarının Toplanması² → reddetmelerin belirlenmesi → ebeveyn onayı olan öğrencilere (aktif ya da pasif) anketlerin ve onların ebeveynlerinin anketlerinin olduğu zarfların ilgili bilgi mektubu ve onların aktif Bilgilendirilmiş Onay Formu ile birlikte dağıtılması³ (bunlar çocuk anketleriyle aynı kodu taşımak zorundadırlar) → veri toplaması
- ▶ **Adım 3** (ertesi gün): Ebeveyn anketlerinin toplanması. Bu iki şekilde yapılabilir:
 - Siz (eğer mümkünse, her sınıfta verileri toplayan aynı araştırmacılar) ertesi gün öğrencilerden ebeveyn anketlerinin olduğu zarfları toplamak için okulu tekrardan ziyaret edeceksiniz (bazı çocukların ya da ebeveynlerin anketleri evde unutması durumunda okula ikinci bir ziyaret gerekebilir; bu durumdaki ebeveyn anketlerini toplamanın alternatif bir yol da her zaman her bir vaka için bireysel olarak ayarlanabilir.)
 - Ebeveyn anketlerini aynı zamanda onlardan bir telefon ya da çağrı almanız durumunda evlerine gidip toplayabilirsiniz.

² Ebeveynlerden istenen Bilgilendirilmiş Onay pasif olduğu sürece, eğer formu belirlenen süre içerisinde geri alamazsanız, ebeveynin çocuğunun çalışmaya katılmasına bir itirazı olmadığı varsayılır.

³ Ebeveynlerden reddetme gelmesi durumunda: <Araştırmacıların ne yapması gerektiği konusunda ülkeye özgü düzenlemeyle bilgi verilmelidir>

B.1.1. Kendi Başına Doldurulan Anket için Açıklamalar

Bu bölüm sınıflarda veri toplanması esnasında takip etmeniz gereken süreç hakkında açıklamalar sunmaktadır. **Veri toplaması esnasında sınıfta sadece iki araştırmanın bulunması** önerilmektedir ve öğretmen ya da okul müdürü gibi kişilerin bulunması önerilmemektedir. Kibarca fakat kendinizden emin bir şekilde öğretmenlerin anketlerin doldurulması esnasında sınıflarda durmasına izin vermeyin.

Her okula veri toplaması için belirlenen günde a) belirlenen zamanda, b) görevinizi üzerinize almış bir şekilde ve c) gerekli olan tüm malzemeleri almış bir şekilde gelin. İlk olarak **Müdürün Odasını ziyaret edin** (beklemede olan konuları konuşmak ve sınıflara yanınızda eşlik edilmesi için)

Adım 1: araştırmanın amacını anlatın ve öğrencileri katılmak için davet edin a) bunu üzerlerinde herhangi bir baskı yaratmayacak şekilde yapın, b) ama aynı zamanda bırakma imkanları olduğuna da çok fazla vurgu yapmayın. Öğrencilere sınıfta anketleri dağıtmadan önce şu sözleri ezberlemeniz gerekmektedir (öğrencilere açıklamaları sözlü olarak, okumadan yapabilmemiz için)

Günaydın; benim adım _____ ve bu da arkadaşım _____. Biz Acil Ambulans Hekimleri Derneği'nden geliyoruz. Burada olmamızın sebebi sizin yaşınızdaki çocuklarla bir çalışma düzenliyor olmamız. Bu çalışma çocukların yaşamlarını, fiziksel ve zihinsel sağlıklarını ve genel olarak sağlıklarını etkileyebilecek faktörleri araştırmaktadır. Bu çalışma Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde ve aynı zamanda 8 farklı Balkan ülkesinde yürütölmektedir. Dolayısıyla, biz bugün burada sizlerden insanların çocuklara ya da gençlere yaptıkları zarar verici ya da onlara kendilerini rahatsız hissettirici bazı şeyler hakkında sorduğumuz soruları cevaplamanızı istiyoruz.

Adım 2: ebeveyn anketlerinde nelerin olduğunu açıklayın ve ebeveynin bunlarla ne yapması gerektiğini açıklayın. (ebeveyn anketin için bu açıklamayı yapın)

Dolayısıyla, biz size sizin anketlerinizi ve bugün anne-babanızdan ya da velinizden birine ya size bakım veren bir diğer kişiye vermeniz gereken kapalı biz zarf vereceğiz. Bu zarf anne ya da babanızın doldurması gereken bir bilgi mektubunu ve bir anketi içermektedir. Son iki doldurulmuş sayfanın bize geri gönderilmesi gerekmektedir.*

** Öğrencilere açıklamaları yapmadan önce ve anketleri nasıl uygulayacaklarını anlatmadan önce anketleri dağıtmayın, çünkü doldurmaya başlama ihtimalleri ve açıklamaları duymama ihtimalleri çok yüksektir.*

Adım 3: Öğrencilere anketleri nasıl kullanacaklarını aşağıdaki görsel resmi kullanarak açıklayın. **Öğrencilere anketi nasıl dolduracaklarının onlara önceden hazırlanmış bir görsel örnekle** – tahtaya ya da duvara bantla yapıştırılacak şekilde- **açıklanması özellikle önerilmektedir.** Bir sorunun örnek seçilmesi ve bunun üzerinden cevap seğeneklerinin ve anketin nasıl doldurulacağının anlatılması önerilmektedir. (Ayrıca Resim 1'e bakınız.)

Doldurmanız istenen anket **bir test değildir. Yanlış ya da doğru cevaplar yoktur. Soruları cevaplayabileceğiniz en iyi şekilde cevaplamaya çalışmalısınız.**

Şimdi anketi nasıl dolduracağınızı açıklayacağım: çoğu soru ailenizdeki birinin ya da ecede sizinle yaşayan birinin size bir şey yapıp yapmadığını sorar, örneğin "biri size bir şeyin neden yanlış olduğunu açıkladı mı" gibi. Eğer yaşamınızda **hiç olmadıysa**, bu kutuyu işaretleyeceksiniz. Eğer bunu **yaşadıysanız**, bu **mavi kutulardan birini** işaretleyeceksiniz. Eğer bu **geçen sen olduysa (yani önceki 12 içerisinde)**, kaç defa yaşadığınızı belirtmek için bu kutulardan birini işaretleyeceksiniz.

- Yılda bir ya da iki defa olduysa bu kutuyu
- 3-5 defa yani yılın bazı zamanları olduysa bu kutuyu
- 6-12 defa yani ayda bir ya da iki ayda bir olduysa bu kutuyu
- 13-50 defa yani ayda birkaç kez olduysa bu kutuyu
- 50 defadan fazla ise yani haftada bir ya da daha sık olduysa bu kutuyu

Eğer **bu size geçen yıl değil de daha öncesinde olduysa**, bu kutuyu işaretleyeceksiniz.

Eğer cevaplamak istemediğiniz bir soru varsa, bu kutuyu işaretleyebilirsiniz.

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)					Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	Hiçbir zaman	Cevap vermek istemiyorum
1-2	3-5	6-12	13-50	50'den fazla			
Yılda 1-2 defa	Yılın bazı zamanları	Ayda ya da iki ayda bir	Ayda birkaç kez	Haftada bir ya da daha sık	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Ve burada deneyimleriniz doğrultusunda yazmak istediğiniz bir şey varsa diye bir boşluk bulunmaktadır. Lütfen bu **mavi tabloyu** gördüğünüz zaman her soru için **sadece bir kutuyu** işaretleyeceğiniz konusunda çok dikkatli olun; eğer hata yaparsanız, lütfen tamamen silerek ya da karalayarak belirgin şekilde düzeltin. Eğer düzeltmeniz belirgin olmadığını düşünüyorsanız, değerlendirmemizi istediğiniz cevabınızı yuvarlak içine alın.

Eğer mavi kutulardan birini işaretlemezseniz mavi kutulu olan diğer sorularla devam edin. **Ama eğer mavi kutulardan birini işaretlerseniz, yani eğer sorulan şey başınıza geldiyse, bunu size kimin yaptığını soran turuncu tabloyu da doldurmanız gerekmektedir.**

- Yetişkin Erkek
- Yetişkin Kadın
- Çocuk/Genç Erkek
- Çocuk/Genç Kız?

Burada birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz, örneğin bu yetişkin bir erkek ve bir kız çocuk tarafından yapılmış olabilir. Ve yine, bu tablonun sonunda eğer eklemek isteğinizi bir şey varsa bunu yazmanız için bir boşluk bulunmaktadır.

Eğer olduysa, kimin tarafından:

(lütfen size uyan her seçeneği işaretleyin)

Yetişkin Erkek	Yetişkin Kadın	Çocuk/Genç Erkek	Çocuk/Genç Kız
☐	☐	☐	☐

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Aynı zamanda yaşadığınız şeyin kimin tarafından yapıldığını soran sorular da bulunmaktadır, yani bu kişinin sizinle olan ilişkisi, daha doğrusu bu kişiyi ne kadar iyi tanıdığınıza dair sorular bulunmaktadır (**bilmediğiniz birisi mi, tanıdığınız ya da akrabanız olan birisi mi?**)

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)					Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	Hiçbir zaman	Cevap vermek istemiyorum
1-2	3-5	6-12	13-50	50'den fazla			
Yılda 1-2 defa	Yılın bazı zamanları	Ayda ya da iki ayda bir	Ayda birkaç kez	Haftada bir ya da daha sık			
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Eğer olduysa, kimin tarafından:

(lütfen size uyan her seçeneği işaretleyin)

Yetişkin Erkek			Yetişkin Kadın			Çocuk/Genç Erkek			Çocuk/Genç Kız		
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. Sizinle yakınlığı nedir?			Sizinle yakınlığı nedir?			Sizinle yakınlığı nedir?			Sizinle yakınlığı nedir?		
Tanımıyorum	Bir Tanıdık	Akraba	Tanımıyorum	Bir Tanıdık	Akraba	Tanımıyorum	Bir Tanıdık	Akraba	Tanımıyorum	Bir Tanıdık	Akraba
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Unutmayın ki, her soru için sizin deneyiminizi ve düşüncelerinizi en iyi şekilde açıklayan her cevabı işaretleyebilirsiniz. Lütfen tüm açıklamaları ve soruları dikkatlice okuyun ve **her soruyu ve tüm soruları doldurmaya çalışın**. Bir sayfayı bitirdikten sonra çevirip diğer sayfaya geçebilirsiniz.

Cevaplarınız **anonimdir**, yani isminiz anketin üzerinde herhangi bir yerde görünmeyecektir. Lütfen anketin üzerinde herhangi bir yere **ADINIZI YAZMAYINIZ**. Cevaplarınız aynı zamanda **gizlidir**, yani kimse sizin bu soruları cevapladığınızı bilmeyecektir, öğretmenleriniz, anne-babalarınız, arkadaşlarınız, diğer öğrenciler de dahil kimse cevaplarınızı bilmeyecektir, yalnızca sizin birisiyle konuşmak istemeniz durumunda ve birinin yaşamının tehlikede olmasının dışında.

Hiç kimse –biz de dahil- anketi bitirir bitirmez diğer arkadaşlarınızla birlikte koyacağınız büyük zarflarda/kutularda cevaplarınızın ne olduğunu bilmeyecektir.

Hatırlatmak isterim ki **doğru ya da yanlış cevaplar yoktur**. Biz sadece sizlerin kişisel düşünce ve deneyimleriyle ilgileniyoruz, dolayısıyla lütfen aranızda konuşmayın ve soruları **mümkün olduğunca dürüst bir şekilde** cevaplamaya çalışın.

Adım 4: ebeveyn onayı olan öğrencilere, a) onay formlarıyla birlikte (anketin ilk sayfasında yer alan) anketlerini ve b) ebeveynleri için olan kapalı zarfı dağıtın (**zarfların kodlarının karışmaması için çok dikkatli olunması gerekmektedir**)⁴. Ebeveynlerin zarfları az öğrenci olan sınıflarda her çocuğa doldurdıkları anketleri teslim ettikleri esnada da (çocuk için teşekkür notuyla birlikte) verilebilir.

Bu durumda, aşağıdaki açıklamalar yapılmalıdır:

Şimdi sizlere sizin anketlerinizi ve bugün anne-babanızdan ya da velinizden birine ya da size bakım veren bir yetiştirilene verilmek üzere kapalı zarflar vereceğiz. Eve varır varmaz bu anketleri annenize/babanıza ya da bu anketleri kim dolduracaksa ona vermeyi sakın unutmayın, çünkü bunu bugün yapmalılar ve sonra okula getirmeniz için size vermeliler, yarın biz buraya bu zarfları toplamaya geleceğiz.

Anketinizle ilgili olarak, lütfen ilk sayfayı dikkatlice okuyun, bu sayfada size çalışma hakkında bilgi verilmektedir. Sayfanın altında yer alan kutulardan size uygun olanını işaretleyin. Eğer soruları cevaplamak istemiyorsanız, bunu yapmakta serbestsiniz, ama umuyoruz ki böyle karar vermezsiniz.

Eğer bir sorunuz varsa, eliniz kaldırın, bizim size yardımcı olmak için yanınıza gelecektir. Bitirdiğinizde elinizi kaldırın, biz anketleri toplamaya yanınıza geleceğiz.

*Lütfen soruları arkadaşlarınızla tartışmayın. Biz gerçekten **SİZİN düşünce ve deneyimlerinizle** ilgileniyoruz. Lütfen tüm soruları **KENDİ BAŞINIZA** cevaplayın.*

Adım 5: Veri Toplaması esnasındaki açıklamalar

1. Doldurma esnasında **açıklama yapabilmek için** orada olun
 - Sizi çağıran her çocuğun yanına gidin fakat onun yazdıklarına bakmadığınıza dair kendinizden emin görün
 - Sadece önceden tanımlanmış cevapları verin; **önceden tanımlanmış bir cevabı olmayan sorular için** standart cevapları kullanın “sizin anladığınız gibi, nasıl anlıyorsanız” ya da “verebileceğiniz en uygun cevabı verin” gibi”
2. **Öğrencilerin kendi aralarında tartışmalarına izin vermeyin (kibarca)**
3. Tamamlanmış **anketleri toplayın** (büyük zarflarda ya da kutularda)
4. Öğrencilere **teşekkür mektuplarını dağıtın** ve onları (bir soruları ya da talepleri varsa) a) sizi (ya da bölgedeki başka bir kurumu) aramaları konusunda, b) teneffüste size gelip konuşmaları konusunda (ama sadece siz teneffüs esnasında uygunsanız) teşvik edin.

Adım 6: siz anketleri öğrencilerden toplarken ve onlara teşekkür mektuplarını dağıtırken, onlardan sınıftan çıkmalarını isteyin:

*Yardımlarınız için çok teşekkür ederiz <bu esnada teşekkür mektuplarını dağıtın>. Bu mektup size araştırma hakkında soru sormak isterseniz ulaşabileceğiniz telefon numaralarını ya da sizin ya da başkasının yaşadığı bir Şey varsa bunu konuşmak için gereken telefon numarasını iğeremektedir. Lütfen **anne-babalarınıza bu zarfları vermeyi unutmayın** ve yarın onları buraya getirmeyi de unutmayın. Çok teşekkür ederiz.*

Ebeveynlerden veri toplanması: araştırmacılar aynı zamanda ebeveynlerin kendi başlarına doldurdıkları anketleri toplamak durumundadırlar. Dolayısıyla, sınıfı ertesini gün de ziyaret edip öğrencilerden zarfları toplamanız gerekmektedir (eğer mümkünse aynı araştırmacılar). Ebeveyn anketlerini getirmeyi unutan öğrenciler varsa ikinci bir ziyaret daha yapılmalıdır (ya da alternatif olarak ebeveyn aranabilir ve bir randevu ayarlanabilir. Başka bir yol da eğer ebeveynler talep ederse onlarla bir görüşme ayarlamaktır, bu durumda anketlerin doğru doldurulup doldurulmadığını da kontrol etme Şansınız olur (eğer mümkünse). Son olarak, ebeveynlerin istemesi durumunda onlarla bir görüşme yapılarak anketler doldurulabilir.

B.2. Yapılandırılmış Görüşmeler

B.2.1. Görüşme Esnasında Görüşmeciler için Yararlı İpuçları

Tüm araştırmacılar aynı önerilen süreci takip etmeli ve aşağıdaki ipuçlarını dikkate almalıdır (ISPCAN, 2006b, s. 9-10):

Bir görüşmeci olarak şunları **YAPMALISINIZ**:

- Açıklamaları ve soruları şu şekilde **okumalısınız**:
 - ***tam olarak ankette yazıldığı gibi***
 - ***anketteki sırayı takip ederek*** (ya da filtre sorular tarafından belirlenmiş sırayı takip ederek)
 - başka türlü belirtilmediği sürece **her soruyu sorun**.
- **Yavaş ve net bir şekilde konuşun**.
- Gerektiğinde ya da bir katılımcı size sorduğu zamanda aynı soruyu birçok kez **tekrar edin**.
- Katılımcıyla birebir ilişki kurun:
 - Mümkünse katılımcıyla **yüz yüze (karşılıklı)** oturmaya çalışın
 - **İyi bir göz kontağı** kurun (eğer bu kültürel olarak uygunsa)
 - Katılımcının gözlerine sıklıkla bakın (ama ona kendini rahatsız hissettirecek kadar sık değil)
 - Yapabildiğiniz her durumda, **katılımcıya ismiyle hitap edin**.
 - Ebeveynle görüşme esnasında yeri geldiğinde çocuğunun ismini kullanın, böylelikle, görüşme hem bu kişiye özgü hale gelir hem de birden fazla çocuğu olan ebeveynle hitap etmek durumunda olduğunuz daha fazla çocuk olduğunuzu hatırlatmış olursunuz.
- **Ebeveyn onay formlarını ve çocuk onay formlarını almak için** oluşturulan süreci takip edin (hem çocuğunun hem de kendisinin çalışmaya katılımıyla ilgili olarak)
- **Tüm sorular için verilen cevapları kaydedin** (sadece katılımcıyı ilgilendirmeyen takip soruları hariç).
 - Görüşmenin sonunda herhangi bir soruyu atlayıp atlamadığınızı kontrol edin, her sorunun bir cevabı olmalıdır.
- Eğer bir katılımcı bir ya da birkaç soru için soruların birbirine benzediğine dair şikayet ederse, şöyle söyleyin: **“haklısınız, sorular birbirine benziyor gibi görünüyor, ama tamamen aynı değiller.”** Eğer katılımcı iki aynı sorunun olduğu konusunda ısrar ederse **“aynı gibi görünüyor olabilirler, ama size tüm soruları sormak durumunda olduğum için, size bunu bir daha sormam sorun olur mu?”** diye sorun.
- Eğer katılımcı bir dizi soruya aynı cevapları veriyorsa, durun ve ona şöyle sorun: **“son olarak sorduğum (soruları sayısı; örneğin, son 5 soru) soruya aynı cevabı vermek istediğinizden emin misiniz?”**
- **“Cevap vermek istemiyorum”** seçeneğini yalnızca katılımcı açıkça bu soruyu cevaplamak istemediğini belirttiği sürece işaretleyin.
- “Bilmiyorum” cevap seçeneğinin olmadığı durumlarda, katılımcının bilmiyorum diye cevap vermesinden kaçınınız ve ona şöyle söyleyin: **“lütfen bana ne düşündüğünüzü söyleyin ya da yapabileceğiniz en iyi tahmini yapmaya çalışın.”**

Bir görüşmeci olarak şunları YAPMAMALISINIZ:

- **Bir soruyu ya da kelimeyi açıklamaya ya da yeniden ifade etmeye çalışmayın**
 - sadece önceden tanımlanmış bir açıklama tanımlanmışsa bunu yapın
 - eğer bir açıklama tanımlanmamışsa, katılımcıya şöyle söyleyin: *“Maalesef sorunun yazılma şeklini değiştiremiyorum. En iyi anladığınız haliyle soruyu cevaplamaya çalışın.*
 - katılımcıların tüm soruları ya da yorumları hakkında notlar tutun (görüşme bittikten sonra)
- **Şunları OKUMAYIN:**
 - Bir önceki cevabıyla ilgili olarak katılımcıyı ilgilendirmeyen **takip sorularını** (ör: bir ebeveyn 6. Soruya “Hayır” cevabını veriyorsa ve ankette 7. soruyu atlaması belirtiliyorsa bu soruyu okumayın)
 - **“Sessiz kodla”** cevaplanabilecek soruları, yani cevabını zaten bildiğiniz soruları okumayın (ör: görüşmeyi yaptığınız ebeveynin ve çocuğunun cinsiyeti gibi.)
- **Cevabını bildiğinizi düşündüğünüz** soruları dahi **kendi başınıza yanıtlamayın**, cevaptan ne kadar emin olduğunuz hiç önemli değildir (sadece “sessiz kodla” cevaplanabilecek sorular hariç). Örneğin, bir katılımcı bir soruyu cevaplarırken aynı zamanda sizin bir sonra soracağınız sorunun cevabını dahi vermiş olsa, sırası geldiğinde bu soruyu da okuyup, katılımcının cevabı vermesi için beklemelisiniz. Katılımcının verdiği cevaplara dikkat ettiğinizi göstermek için şöyle bir giriş cümlesi kullanabilirsiniz: “Bu konudan az önce biraz konuştuk ve şimdi bununla ilgili sorumuz var.” Soruyu olduğu gibi okuyun ve katılımcının kendi cevabını vermesini bekleyin, cevabın ne olacağını bildiğinizi varsaymayın.
- Katılımcının cevaplarına katılıp katılmadığınızı ya da onaylayıp onaylamadığınızı (ne açıkça ne de ima ederek) **belli etmeyin**, sizden bunu belli etmenizi istese bile.
- Öz-kontrolünüzü, doğallığınızı ve yargılamayan konumunuzu **kaybetmeyin** (ne duyarsanız duyun). Duygusal olarak vereceğiniz tepki katılımcının diğer sorulara vereceği cevapları kasıtlı olmadığı halde etkileyebilir.
- Şu durumlarda **görüşmeyi uygulamayın** ya da **görüşmeye devam etmeyin:**
 - **Her bir kişi için özel görüşme odası yoksa** ya da
 - **3. bir kişi** odada bulunmak için ısrar ediyorsa
 - Eğer görüşme için uygun oda yoksa görüşmeci evdeki yetişkine şunları söyleyerek görüşmeyi iptal edebilir: “Eğer bu uygun bir zaman değilse, bize ne zaman geri dönebileceğimizi söyleyebilirsiniz ve görüşmeleri başka bir zamanda yapabiliriz. Eğer eviniz yalnız görüşmek için uygun değilse, görüşmeyi evinizden başka bir yerde de düzenleyebiliriz, eğer siz isterseniz.”

B.2.2. Ebeveynlerin Görüşme Kılavuzu

Eve vardığınızda bir araştırmacı ebeveynle, diğeri araştırmacı da çocukla olmak üzere aynı anda görüşmeleri yapacaklardır. Görüşmeleri yapmaya başlamadan önce, görüşmeler için iki özel odanın gerekli olduğunu, buna görüşmeleri kesilmeden ve üçüncü bir kişi olmadan yapabilmek için ihtiyacınız olduğunu vurgulayın.

Eve vardığınızda [kendinizi ve organizasyonu tanıtırın]

Günaydın/Merhaba!

Benim adım <isminiz> ve **ben** İzmir'de Acil Ambulans Hekimleri Derneği'nde çalışıyorum ve Sizinle bir görüşme yapacağım. Bu benim arkadaşım <ismi>. O da sizin çocuğunuz <çocuğun ismi> bir görüşme yapacak.

Özel bir yerde oturmak ve evdeki diğer insanlar tarafından bölünmemek için nerede oturmamızı istersiniz?

Adım 1. Görüşmeyi başlatın [araştırmanın konusunu anlatın, gizlilik ve görüşmeyi bırakma hakları konusunda bilgilendirin]

Bildiğiniz gibi, biz **ebeveynlerin ve çocukların sağlıkları ve yaşam deneyimleri hakkında** bir çalışma yürütüyoruz.

Bütün bilgiler **gizli tutulacaktır**, yani verdiğiniz hiçbir cevap, siz birinin yaşamının tehlikede olduğunu belirtmediğiniz sürece ya da kendinizle ilgili bir konuda biriyle konuşmayı istemediğiniz sürece kimseyle paylaşılmayacaktır.

Görüşmemizdeki soruların **“doğru” ya da “yanlış” bir cevabı yoktur**. Biz sadece sizin **düşünceleriniz ve deneyimlerinizle** ilgileniyoruz, bu nedenle olabildiğince **doğal ve açıkça, dürüstçe soruları cevaplamanız çok önemlidir**.

Çalışmaya katılımınız kesinlikle gönüllülükle olmalıdır, yani cevaplamak istemediğiniz bir soruyu cevaplamamakta kesinlikle serbestsiniz ve hatta görüşmeyi istediğiniz herhangi bir zamanda, herhangi bir açıklama yapmadan yarıda kesebilirsiniz. Ama umuyorum ki bunu yapmak istemezsiniz.

Adım 2. Bilgilendirilmiş Onayı Almak [ebeveyne bilgilendirilmiş onayı verin]

“Başlamadan önce, lütfen sizinle ve çocuğunuzla yapılacak bu görüşmeyi onayladığınızı belirten bu formu **okuyun ve imzalayın**”.

Eğer ebeveyn, kendisinin ya da çocuğunun çalışmaya katılmasıyla ilgili onay vermeyi reddediyor ya da buna direniyorsa, araştırmacı şunları söyleyebilir:

“Size şunu hatırlatayım ki anketler anonimdir; bu çalışmada anketler Etik Komitenin, Okulun, Mill Eğitim Bakanlığı'nın onayına sunulduğu için ve Avrupa Komisyonu katılımcıların kendi isteğiyle çalışmaya katıldığını görmek için bilgilendirilmiş onay formlarını isteyebilir; bu yüzden bize sizin imzanız sadece bu yüzden gereklidir.

Eğer istemezseniz **isminizi yazmanız gerekmiyor**, ama **sizin imzanıza ya da ona benzer bir şeye ihtiyacımız var**.

Şunu da ayrıca hatırlatmak isterim ki, **cevaplamak istemediğiniz bir soruyu cevaplamamakta serbestsiniz ve görüşmeyi istediğiniz zaman bırakabilirsiniz**.

Eğer ebeveyn **görüşmeyi yapmak istiyor** fakat formu **imzalamamakta ısrar ediyorsa**, bu imza sürecini görüşmenin sonuna **erteleyebilirsiniz**.

Adım 3. Veri Toplama

Veri Toplaması Esnasında

1. **Anketi elinizde tutun** ve TÜM soruları **okumadan** (göründükleri sırayla) [katılımcıya anketi vermeyin]
2. Gerekli olduğu durumda, uygun **Görüşme Kartını** elinize alın (sadece okuyabilen katılımcılar için), bu ebeveyne cevap seçeneklerini görme şansı sunacaktır.
3. **Şunları okumayın:**
 - “**sessiz kodlu**” soruları; örneğin, ebeveynin cinsiyeti gibi.
 - “takip sorularını”; bunlar katılımcını bir önceki cevabına göre onu ilgilendirmeyen sorulardır (ör: bir önceki sorunun cevabı “hayır” ya da “cevap vermek istemiyorum” ise turuncu kutulardaki sorular cevaplanmaz.)
 - Bir filtrenin sizi diğer sorulara atlamanızı önerdiği soruları (→ X sorusuna gidin”)
4. Cevap için sakince **bekleyin** [ama “sonsuzda dek değil”!]
5. **Cevabı mümkün olduğunca tam olarak** ama hızlı bir şekilde yazmaya çalışın (katılımcının dikkatinin dağılmaması için); çok uzun cevaplar için kısa notlar tutabilirsiniz ve görüşme biter bitmez bunları tamamlayabilirsiniz.

Adım 4. Görüşmeyi Bitirme

Görüşmeyi bitirmeden önce yanlışlıkla kaçırılmış olabilecek maddeler için **hızlıca kontrollerinizi yapın**. Hiçbir maddenin atlanmaması gerekiyor, açıklamalar böyle yapmanızı

* Bilgilendirilmiş Onay Formunda imza almak sadece bunun zorunlu olduğu ülkelerde geçerlidir. Eğer imzalanması gerektiğine dair yasal bir kanun yoksa ebeveynden imza istemeyin ama ona uygun olan kutuyu işaretlemesini isteyin. Bu durumda sürece uygun olarak açıklamaları değiştirin.

söylemediği sürece. Ebeveyne/Veliye teşekkür edin ve ona sorular sorma, anket hakkında yorum yapma ve bilgi veya yardım isteme imkanı tanıyın.

*“Zaman ayırdığınız için çok **teşekkür ederiz**. Kendi deneyim ve düşüncelerinizi bizimle paylaşmaya istekli olduğunuz için de çok teşekkür ederiz. Bu bilgiler bizim için çok değerli olacaktır ve ebeveynlerle çocukların ilişkilerini güçlendirmemize yardımcı olabilir. Bizim çalışmamızla ilgili ya da konuştuğumuz konularla ilgili bana sormak istediğiniz bir şey var mı?”*

Katılımcının sorabileceği soruları cevapladıktan sonra, ona teşekkür notunu verin ki burada çalışma için daha fazla bilgi almak istediğinde ya da başka bir talebi olduğunda size ulaşabileceği iletişim bilgileri açıkça belirtilmektedir.

Yazılı bilgi sunmama konusunda özellikle dikkatli olun, eğer bir istismarcı tarafından bulunursa, bu mağdur kişinin yaşamını daha da tehlikeye sokacaktır.

Bir katılımcının sizden daha fazla yardım istemesi durumunda, Bölüm D8 ve D9’da anlatılan sürece kesinlikle uymanız gerekmektedir.

B.2.3. Çocukların Görüşme Kılavuzu

Çocukla yüz yüze geldiğiniz zaman, çalışmayı tanıtın ve aşağıdaki açıklamaları da yardımcı olarak kullanın.

Adım 1. Görüşmeyi başlatın [araştırmanın konusunu anlatın, gizlilik ve görüşmeyi bırakma hakları konusunda bilgilendirin]

Bildiğinizi tahmin ediyorum ki, biz burada ebeveynlerin ve çocukların sağlıkları yaşam deneyimleri hakkında **yürüttüğümüz bir çalışma üzerine** bize yardım etmenizi istemek için buradayız.

Hiç kimse bizim ne konuştuğumuzu bilmeyecek; konuştuğumuz her şey sizin ve benim aramda kalacak; sadece birinin yaşamının tehlikede olmasının dışında ve sizin kendinizle ilgili bir konuda biriyle konuşmak istemeniz dışında her şey aramızda kalacaktır.

Aynı zamanda şu konuda da sizi bilgilendirmek isterim; cevaplamak istemediğiniz bir soruyu cevaplamamakta **serbestsiniz**, hatta istediğiniz her an görüşmeyi yarıda kesip bırakabilirsiniz ve bunun için herhangi bir neden açıklamak zorunda değilsiniz. Ama umuyorum ki bunu tercih etmezsiniz.

Adım 2. Çocuk Onay Formunu Alın [Çocuğa çocuk onay formunu verin]

<Çocuğun ismi> başlamadan önce, lütfen bu yazıyı oku, burada sana anlattığım açıklamalar yer alıyor ve sayfanın sonundaki uygun kutuyu işaretle.

Çocuk onay formunu aldıktan sonra şunu vurgulayın:

Şunu da belirtiyim ki, size soracağım soruların **doğru ya da yanlış cevapları yoktur.**

Burada **çalışma için önemli olan**, sorulara **samimi cevaplar** vermenizdir, çünkü biz sadece sizin düşüncelerinizi ve deneyimlerinizi duymakla ilgileniyoruz.

Hazırsanız başlayalım mı?

Adım 3. Veri Toplama

Veri Toplaması Esnasında

1. **Anketi elinizde tutun** ve TÜM soruları **okumadan** (göründükleri sırayla) [anketi çocuğa vermeyin]
2. Gerekli olduğu durumda, uygun **Görüşme Kartını** elinize alın (sadece okuyabilen katılımcılar için), bu ebeveyne cevap seçeneklerini görme şansı sunacaktır.
3. **Şunları okumayın:**
 - “**sessiz kodlu**” soruları; örneğin, ebeveynin cinsiyeti gibi.
 - “takip sorularını”; bunlar katılımcını bir önceki cevabına göre onu ilgilendirmeyen sorulardır (ör: bir önceki sorunun cevabı “hayır” ya da “cevap vermek istemiyorum” ise turuncu kutulardaki sorular cevaplanmaz.)
 - Bir filtrenin sizi diğer sorulara atlamanızı önerdiği soruları (→ X sorusuna gidin”)

4. Cevap için sakince **bekleyin** [ama “sonsuz dek değil”!]
5. **Cevabı mümkün olduğunca tam olarak** ama hızlı bir şekilde yazmaya çalışın (katılımcının dikkatinin dağılmaması için); çok uzun cevaplar için kısa notlar tutabilirsiniz ve görüşme biter bitmez bunları tamamlayabilirsiniz.

Adım 4. Görüşmeyi Bitirme

Görüşmeyi bitirmeden önce yanlışlıkla kaçırılmış olabilecek maddeler için hızlıca kontrollerinizi yapın. Hiçbir maddenin atlanmaması gerekiyor, açıklamalar böyle yapmanızı söylemediği sürece. Çocuğa teşekkür edin ve ona sorular sorma, anket hakkında yorum yapma ve bilgi veya yardım isteme imkânı tanıyın.

*“Zaman ayırdığınız için çok **teşekkür ederiz**. Kendi deneyim ve düşüncelerinizi bizimle paylaşmaya istekli olduğunuz için de çok teşekkür ederiz. Bu bilgiler bizim için çok değerli olacaktır ve ebeveynlerle çocukların ilişkilerini güçlendirmemize ve yardıma ihtiyacı olan çocuklara destek olmamıza yardımcı olabilir.*
*Bizim **çalışmamızla ilgili ya da konuştuğumuz konularla ilgili** bana sormak istediğiniz bir şey var mı?*

Katılımcının sorabileceği soruları cevapladıktan sonra, ona teşekkür notunu verin; ki burada çalışma için daha fazla bilgi almak istediğinde ya da başka bir talebi olduğunda size ulaşabileceği iletişim bilgileri açıkça belirtilmektedir.

Yazılı bilgi sunmama konusunda özellikle dikkatli olun, eğer bir istismarcı tarafından bulunursa, bu mağdur kişinin yaşamını daha da tehlikeye sokacaktır.

Bir katılımcının sizden daha fazla yardım istemesi durumunda, Bölüm D8 ve D9’da anlatılan sürece kesinlikle uymanız gerekmektedir.

BÖLÜM C. VERİ TOPLANMASINDAN SONRA

C.1. Verilerin Kalite Kontrolü

Her araştırmacı veri toplanmasından sonra her ICAST-Ç anketinin çiftiyle aynı olan bir Kodunun olduğuna dikkat etmelidir. Anketlerinizi gözden geçirmeli ve verilerin doldurulmasını kontrol etmelisiniz (kayıp veriler, belirgin olmayan işaretlemeler ve tutarsızlıklar açısından) Aynı zamanda Yerel Koordinatörünüze tüm tamamlanmış ve boş olan anketleri “günlük toplantılarınızda” vermelisiniz ki bunlar tekrardan kontrol edileceklerdir (kayıp veriler, belirgin olmayan işaretlemeler ve tutarsızlıklar açısından).

Her sınıf için (Ek 2a’daki Form) ya da her görüşme için (Ek 2b’daki Form) gözlemlerinizi Rapor Formlarına yazmalısınız. Bunlar Yerel koordinatörle yapacağınız günlük toplantılarda tartışmak için size yardımcı olacaktır (ayrıca Bölüm A3’teki açıklamalara bakınız.)

Ayrıca Süpervizyon toplantılarına katılmalı ve Yerel Koordinatörünüze sözlü olarak şunları bildirmelisiniz:

- Herhangi bir kayıp veri ya da veri toplaması esnasında karşılaştığınız herhangi bir problem
- Katılımcıların sordukları sorular (hem cevaplayabildikleriniz hem de ön tanımlı cevapları olmayan sorular için cevaplayamadıklarınız için)
- Bildirilen ya da şüphe edilen istismar vakaları (tartışmak ve her vaka için en uygun kararı alabilmek için).

BÖLÜM D. ETİK VE GÜVENLİK KONULARI

D.1. Güvenlik ve Gizlilik

Katılımcılardan veri toplanması esnasında hem görüşmelerin ve kendi başına doldurulan anketlerin özel yapısını korumak hem de verilerin ve bilgilerin gizliliğini sağlamak için gereken önlemler alınmalıdır.

Önemli bir kural, sizin diğer araştırmacılarla kamusal alanda (örneğin bir okuldan diğerine toplu taşıma aracı ya da taksiyle giderken, kafelerde ya da restoranlarda) anketler ya da görüşmeler yoluyla elde edilen herhangi bir bilgiyi tartışmamanızdır.

Kendi Başına Doldurulan Anketler: çocukların cevaplarının başka çocuklar tarafından gözlemlenmediğinden emin olmanız gerekir:

- ▶ Anketleri sınıfta dolduran çocukların, başka çocuklara soruları nasıl cevapladıkları hakkında sorular sorması ya da başka çocukların bazı soruları nasıl cevapladıklarını görmeleri kesinlikle yasak olmalıdır. Bu demektir ki, anketlerin doldurulması esnasında konuşmak yasak olmalıdır ve katılımcılar gizliliğin sağlanabilmesi için mümkün olduğunca birbirlerinden uzak oturmalarıdır.
- ▶ Çocuklar kendi cevaplarının başka çocuklar tarafından görülmeyeceği şekilde anketleri geri vermelidirler. Dolayısıyla, tüm tamamlanmış anketler bir ya da iki büyük zarfa ya da kutuya konarak toplanmalıdır.

Ayrıca, anket cevapları gizli olmalıdır ve **hiçbir katılımcının ismi** anket üzerinde yazılı olmamalıdır (anonimlik).

Yapılandırılmış Görüşmeler: Üçüncü bir kişinin varlığı durumunda hiçbir şekilde görüşmeler yapılamaz, sadece siz ve katılımcının odada bulunması gerekmektedir (hem güvenlik hem de açık olmak açısından). Sadece odada bir bebek yer alabilir, bebeğe bakmak için herhangi biri yer alamaz.

Eğer güvenlik sağlanamazsa, güvenlikten vazgeçmek yerine görüşmenin iptal edilmesi ya da yeniden ayarlanması (belki de farklı bir yerde) tercih edilmektedir.

- ▶ Görüşmenin olduğu odaya üçüncü bir kişi girerse, görüşme **bu kişi ayrılana kadar sonlandırılacaktır.**
- ▶ Üçüncü bir odada durmak için ısrar ederse, kibarca onu şunu söyleyip geri çevirin: **“Üzgünüm ama buna izin verilmiyor ama eğer bu çalışmaya katılmak isterseniz sizinle başka bir görüşme ayarlayabiliriz.”**

Her ne kadar ebeveyn bilgilendirme mektuplarında yazılı olarak belirtilse de, sizin katılımcıyı –çocuğu ya da ebeveyni- **“gizliliğin sınırları konusunda”** sözlü olarak da bilgilendirmeniz önemlidir. **“...birinin yaşamı tehlikede olmadığı sürece ve SİZ kendinizle ilgili bir konuda birisiyle konuşmak istemediğiniz sürece”**. Bu katılımcılar için, sizin bazı özel durumlarda onlara söz verdiğiniz gizlilik ilkesine uymayabileceğinizi anlatmaktadır. Bu bilgiyi onlara

verirken çalışmaya katılmayı reddetmelerine neden olacak şekilde onları korkutmamaya çok dikkat etmeniz gerekmektedir.

D.2. Kısmi Yanıltma

BECAN çalışması kapsamında çalışmanın başlığına bağlı olarak katılımcıların kısmi olarak yanıltılmasına karar verilmiştir, çünkü bunun hem haklı hem de gerekli olduğu kabul edilmiştir. Daha belirgin bir şekilde, katılımcılardan araştırmacının gerçek amacının kısmi olarak gizlenmesine karar verilmiştir. Bu hem a) katılımcıların (ebeveynler ve çocuklar) savunmacı bir tutum sergilemelerini önlemek için ki bu dürüst olmayan (geçersiz) cevaplar verilmesine neden olabilir ve hem de b) çocuk ihmal ve istismarı faillerinin çocuk ihmal ve istismarını çalışan bir araştırmaya katılmaya isteksiz olma ihtimallerine karşı gereklidir.

Yine de bu kısmi yanıltma araştırmacılara **daha önemli bir yükümlülük getirmektedir**:

- Katılımcıların çalışmayı bırakmaya veya ayrılmaya hakları olduğunu özellikle vurgulamaları konusunda (Bölüm D.3 ve D.4'e bakınız.)
- Tüm katılımcılara bazı özel durumlarda araştırmacının söz verdiği gizlilik ilkesini bozacağı konusunu netleştirmesi gerekir (araştırmacıların bunu katılımcıları korkutmayacak şekilde yapabilecekleri şekilde, çünkü o zaman çalışmaya katılmayı reddedeceklerdir, eğitilmiş olmaları önemlidir.)

Kısmi yanıltma ayrıca katılımcılara **bilgi vermenin önemini**, aynı zamanda her ülkede oluşabilecek (kısa ya da uzun vadeli) sıkıntıları ya da çalışmaya katılmayla ilgili oluşabilecek diğer ters **sonuçları tersine çevirmek** için gerekli hükümleri yerine koymanın önemini **arttırmaktadır** (ayrıca bakınız bölüm D.5).

D.3. Katılmayı Reddetme ya da Çekilme Hakkı

Şunu unutmayın ki, katılımcıların araştırmayı katılmayı reddetme, soruları cevaplamayı reddetme ve katılımları başladığı halde bırakma hakları vardır. Görüşmenin başında ya da kendi başına doldurulan anketlerin başında katılımcılar şunlar hakkında bilgilendirmelisiniz:

- ▶ Araştırmaya katılmayı reddetme hakkı olduğu
- ▶ Cevaplamak istemediği sorular varsa bunu yapmaya hakkı olduğu
- ▶ İsteddiği herhangi bir zamanda görüşmeyi ya da anket doldurmayı yarıda kesebileceği konusunda, hiçbir sonucu olmadan ve kimseye bir açıklama yapmak zorunda olmadan bırakma hakkı olduğu.

Fakat bir katılımcının devam etmek istememesi ya da katılmayı reddetmesi durumunda, katılımcının üzerinde baskı oluşturmayacak şekilde neden bırakmak istediği ya da katılmak istemediği araştırılmalıdır:

- ▶ Bırakma nedeni ya da katılmama kararı bir faktöre/engele bağlı olabilir, buna o anda ya da sonrasında değinebilirsiniz (ör: utanma duygusu ya da bir istismarcı tarafından tanınma korkusu) ya da şunlara değinmelisiniz (ör: sorulan soruların yarattığı duygusal stres)
- ▶ Böyle bir bilginin toplanması bu yapıdaki ileriki araştırmalar için çok yararlıdır.

D.4. Bilgilendirilmiş Onay

Bazı önemli etik meseleler çalışmamızın yapısı gereği bulunmaktadır, çünkü

- a) katılımcılar çocuklardır ve bu yüzden onların çalışmasıyla ilgili bilgilendirilmiş onayın bir başkası tarafından alınması gerekmektedir (ebeveyn ya da veli)
- b) bir çocuğun (kimliğini bildiğiniz bir çocuğun) ihmal/istismar kurbanı olduğu konusunda bilgilendirilmeniz ya da bundan şüphe etmeniz durumunda, bunu yetkili otoritelere bildirmek konusunda yasal ve/veya etik zorunluluğunuz bulunmaktadır. Çocuğa kötü muamelenin rapor edilmesi ebeveynlerinin (ya da üçüncü bir kişinin) hapis cezası almasına ya da çocuğun o evden uzaklaştırılmasına neden olabileceği için, **Bilgilendirilmiş Onayın** Etik İlkelerine özel olarak dikkat etmelisiniz.

Ebeveynlerden elde edeceğiniz onayın “bilgilendirilmiş onay” olarak kabul edilebilmesi için onlara en azından aşağıda yer alan bilgileri sağlamanız gerekir:

- 1) Araştırmanın amacı (haklı görülen en az aldatma eşliğinde), tahmini süresi ve çalışmanın nasıl yapılacağına açıklaması
- 2) Elde edilen verilerin anonim olduğu (kendi kendine doldurulan anketle ya da görüşmeyle)
- 3) Çalışmaya katılmayı reddetme ya da araştırmadan ayrılmaya hakları olduğu
 - a. İstedikleri zamanda
 - b. Ve herhangi bir sonucu olmadan
- 4) Gizliliğin limitleri konusunda
- 5) Katılımcılara soru sorma ve cevap hakkı sağlaması için araştırmayla ilgili kiminle iletişim kuracakları

Her ne kadar, ebeveynlerin ilgili bilgi mektubu ve Bilgilendirilmiş Onay Formunda bu bilgiler yer alsa da, çocuklara bunları sınıfta aynı zamanda görüşme yapacağınız ebeveynlere (size danışmak ve bazı noktaları netleştirmek için sizi arayacak olanlarla) sözlü olarak söylemeniz ayrıca önemlidir.

D.5. Bilgilendirme

Araştırmanın gerçek boyutlarıyla ilgili olarak katılımcıların kısmi olarak yanıtılması nedeniyle bilgilendirme daha önemlidir. Anketlerin doldurulması esnasında ya da görüşmeler sırasında, çalışmanın çocuklara şiddete maruz kalması konusu ölçtüğü açıkça belli olacaktır. Fakat ilk başta yapılan yanıltmaya bağlı olarak, veri toplamanın sonunda, katılımcılara araştırmaya dair istedikleri soruyu sorma fırsatını sunmanız gerekir (sözlü olarak teşekkür edip, kendilerine de teşekkür mektubunu verirken) ve herhangi bir yanlış anlama durumlarını düzeltmeniz gerekir. Ayrıca, çocuklar ya da ebeveynler anketin içinde yer alan sorularla ilgili bazı deneyimleri hakkında konuşmak ya da yardım almak isteyebilir. Tüm katılımcılara anketin kapsadığı konular hakkında konuşabilecekleri ya da nasıl yardım alabilecekleri konusunda genel bir

bilgilendirme yapmak ya da tavsiyede bulunmak üzere hazır olmalısınız (ISPCAN, 2006a) Bu nedenle, teşekkür mektubu standart bir ifadeyi içermektedir:

anket üzücü ya da rahatsız edici konulardan oluşuyor olabilir ve soruları olan her katılımcı birisiyle konuşmak ve yardım almak için önerilen kurumlardan ya da toplum kuruluşlarla iletişime geçebilir Ek olarak, hepinizin yanında bir çocuğun/ebeveynin sizden daha fazla yönlendirme yapmanızı istemesi durumunda **tüm yerel hizmetlerin detaylı listesini** bulduran bir Kart olacaktır (böyle bir durumda kişinin güvenliğini tehlikeye atmamak için özel ilgi gösterin).

D.6. Verilerin Güvenliği

Anketleri yanınızda taşıırken oldukça dikkatli olmanız gerekmektedir (hem boş hem de özellikle dolu olanlarla ilgili). Bir sınıftan diğerine taşıırken, bir okuldan başka bir okula taşıırken, onları kaybetmemek ya da yerlerini karıştırmamak için ve bir başkasının bu verilere ulaşmasını engellemek için çok dikkatli olmanız gerekmektedir. Tamamlanmış anketlerin olduğu zarfı kapatın ve güvenli bir yere ulaşana kadar açmayın.

Veri toplaması esnasında elde edilen verilerin her açıdan gizliliğini korumaya özen gösterin (ayrıca bölüm A3'te yer alan açıklamalara bakınız).

Anketleri sizden bir ebeveyn/okul müdürü/doktor dahi istiyorsa (boş ya da dolu olsun fark etmez), **ona vermemelisiniz**. Şöyle söyleyin; **“Üzgünüm, ama elimde hiç boş anket yok.”** Eğer bu kişi ısrar etmeye devam ederse, onu Bilimsel Koordinatöre yönlendirin ve şöyle söyleyin: **“Üzgünüm, ama buna izin verilmiyor. Konunun detaylarını konuşmak için Zeynep Ölmezoğlu'na 0 232 445 44 66 no'lu telefondan ulaşabilirsiniz.”**

D.7. Anketin Topluluğa Açıklanması

Araştırma konusunu topluluğa yani okula, toplu olarak aynı zamanda bireysel düzeyde (öğretmenlere/okul müdürüne, evini açan insanlara ya da telefon açan insanlara, bu konu hakkında soru soran kişilere) nasıl açıklayacağınız konusunda özen gösterin.

Anketi her zaman tutarlı bir şekilde açıklayın. “bu anket çocukların sağlığıyla ilgili olduğu kadar onların yetiştirilmesi, anne-baba-çocuk ilişkisi ve çocukların kendi aralarında ilişkilere dair konuları araştırmayı amaçlamaktadır.”

Anketi açıkladığınız her zamanda (topluluk üyelerine ya da özel ya da kamu kuruluşlarına üye kişilere), öncelikli olarak **katılımcıların güvenliğini** aklınızda tutmalısınız. Bir çocuğun ya da ebeveynin güvenliğine dair şüpheleriniz varsa (ya da katılımcının kendi güvenliğine dair şüphelerinin olması durumunda), ona ne zaman anketle ilgili bir şey sorulsa, aynı şekilde tartışması gerektiği konusunda tavsiye verebilirsiniz.

D.8. Çli Vakalarına Tepki Verme

<bu bölümde araştırmacılar için açıklamalar her ülkenin ilgili kanunları ve destek hizmetlerinin varlığına bağlı olarak değişmektedir.

- Ulusal Kanun ve Etik İlkelere göre araştırmacıların zorunlulukları

- Hem Çİİ vakaları hem de her coğrafi bölge için destek kaynaklarının bir listesi → bu her bölgede araştırmacıya verilmek üzere bir kart olacaktır.
- **Güvenlik Planı:** Araştırmacıların bir Çİİ vakasının açıklanması ya da onların bundan şüphe etmesi durumunda nasıl tepkiler vermeleri gerektiğini anlatan açıklamalar Genel bir strateji olarak, tüm ülkelerdeki BECAN araştırmacılarının, bir çocuğun yanlarına gelip yardım istemesi durumunda (sınıfta ya da evde) yapacakları şeyler şunlardır:

Bir çocuğun yanınıza gelip yardım istemesi durumunda:

Çocuğun kendine dair bir şeyler anlatması durumunda sizin vereceğiniz cevap kritiktir. Çocuğun rahatça konuşması için onu cesaretlendirin ve yargılayıcı olmayın. Onun söylediklerini **anladığınızı** ve **ciddiye aldığınızı** gösterin. Ona inanmadığınızı hissettiren herhangi bir şey belli etmeyin.

Şunları söyleyerek ona cesaret verin:

- *Benimle bu konu hakkında konuşarak çok iyi yaptın*
- *Bunları yaşamış olduğun için çok üzgünüm.*
- *Bu şekilde davranılmayı hiç kimse hak etmiyor.*
- *Yaşadığın şeyler senin hatan değil.*

Çocuğa ona yardım edebilecek insanlar olduğunu ve **daha fazla yardım almak** için ona yerel hizmetlerin numaralarını verebileceğinizi söyleyin. Fakat çocuğun telefon numarasını ezberlediği konusunda çok dikkatli olun ve ona yazılı bir bilgi vermeyin, çünkü eğer bu istismar eden kişi tarafından fark edilirse bu çocuğu zaten içinde bulunduğu tehlikeden daha fazla tehlikeye sokacaktır.

Şunlara dair elde edebildiğiniz kadar fazla bilgi edinin:

- Çocuğun iletişim bilgileri
- İstismar eden kişinin kimliği
- İstismarın çeşidi ve ciddiyeti hakkında bilgi
- Çocuğun (eğer varsa) daha önceden yardım için başvurduğu kişiler/kurumlar ve daha sonra ne olduğu konusunda bilgi

Özellikle yaşı daha büyük olan çocuklarla (ve özellikle ağır olmayan istismar vakalarıyla), aynı zamanda çocuğun en uygun gördüğü çözümün ne olduğunu da konuşabilirsiniz.

Ağır istismar vakası durumlarında (ör: çocuğun güvenliğinin tehlikede olduğunu düşünüyorsanız ya da rapor etme zorunluluğunuz varsa), bunu yetkili otoritelere bildirmek zorunda olduğunuzu, aynı zamanda sizin raporunuzdan sonra çocuğun neleri bekleyebileceğini **çocuğa söyleyin**. Eğer siz bu kararı verecek kişi değilseniz, yine de bu konuyu süpervizörünüzle tartışacağınız ve yetkili kurumların çocukla ya da ailesiyle bağlantıya geçme ihtimalinin olduğu konusunda çocuğu bilgilendirin.

Son olarak, ASLA tutamayacağınız sözleri vermeyin (hatta ima dahi etmeyin).

D.9. Katılımcıların ve Araştırmacıların Güvenliği

Araştırmacıların güvenliği sizin ilk önceliğiniz olmalıdır; sizin güvenliğiniz de aynı ölçüde önemlidir.

Güvenlik konuları ön planda olduğu zaman, sizden uygun bir şekilde davranmanız beklenmektedir. Bazı genel kurallar şunlar olabilir:

- Araştırma alanına asla tek başınıza gitmeyin (okula ya da eve); her zaman için en azından yanınızda diğer araştırmacı arkadaşınızın olması gerekir (bu bir eve bile ziyarete giderken anketlerin tutulmasında yardımcı olmak için dahi gereklidir).
- Alandayken, çalışmayı uygulayan organizasyonun bir çalışanı olduğunu göstermeniz için her zaman bir yaka kartı takmalısınız.
- Yerel Koordinatörünüzün her zaman sizin nerelerde olduğunuzu bilmesi gerekir; programınızda beklenmedik değişiklikler olması durumunda onu bilgilendirmeniz gerekir.
- Araştırmacılar
 - Görüşme yaptıkları esnada odaya üçüncü bir kişinin girmesi halinde ya da başkalarının dinleme ihtimali olduğu durumlarda görüşmeyi kesmelidirler.
 - Başkalarının (ör: öğretmenlerin) sınıfta olduğu durumlarda asla anketi uygulamamalıdır.
- Alan Araştırması Koordinatörünüz, istismar vakasının açığa çıkması durumunda yönlendirme yapabilmemiz için yerel hizmetlerle bağlantıya geçecektir.
- Araştırmayı topluluğa her zaman tutarlı bir şekilde, Bölüm D7'de size açıklandığı şekliyle sunmanız gerekmektedir.
- Açıklanan ya da şüpheli edilen istismar vakaları için geliştirilen Güvenlik Planını mutlaka uygulayın (Bölüm D8)

Sizin tehlikede olduğunuzu ya da bir çocuğun tehlikede olduğunu düşündüğünüz durumlarda Güvenlik Planı:

- Gerçekten bir tehlike olup olmadığını ve ne kadar ciddi olduğunu doğru bir şekilde değerlendirmeye çalışın
- Her zaman yanınızda
 - Açık fakat sessiz konumda olan bir cep telefonu taşıyın ve bir acil durum için telefon numarası ezberleyin (ör: Yerel Koordinatörünüzün telefonu) böylelikle mümkün olan en kısa sürede onu arayabilirsiniz.
 - “Yararlı telefon numaraları” kartınızı bulundurun (acil durumlarda kullanılmak üzere)
- Birisi sizi ne kadar sinirlendirirse sinirlendirsin, öfkenizi belli etmeyin.
- Tehlikeli bir duruma kendi başınıza müdahale etmeye çalışmayın. Duruma bağlı olarak:
 - Diğer araştırmacı arkadaşınızdan, Yerel koordinatörünüzden, yetkili kurumlardan yardım isteyin.
 - Bir yerden araştırmacı arkadaşınızla birlikte ayrılın. Eğer bu mümkün değilse, onun sizi takip edebilmesi için, ayrılmak durumunda olduğunuzu söylemek için onu arayın.
 - Yerel koordinatörünüzü durumdan haberdar etmek için mümkün olduğunca çabuk arayın.

- Süpervizyon toplantılarında bütün konuşmak istediklerinizi rapor edin, siz ya da araştırmacı arkadaşınız bunu ne kadar önemsiz dahi görseniz mutlaka rapor edin.

D.10. Eğer olursa ne yapmalı...

Eğer bir çocuk:	
Anketi doldurmayı reddederse (çocuk onay formunda "Hayır" işaretlerse) ne yapmalı?	Çocuğun anketi doldurmayı reddetmesi durumunda anketi uygulamayın. Fakat bunu not edin. Tüm sınıfta kaç tane reddetme olduğunun kaydedilmesi ankete cevap verme oranını tespit etmek açısından önemlidir.
Anketi sınıfta doldurmayı isterse fakat ebeveyni ONAY VERMEDİYSE ne yapmalı?	Çocuk ankete katılmayı istese dahi, ebeveyni onay vermediği sürece anketi uygulamayın.
Anonim anketinde ya da bir kişiye Çİİ deneyimi olduğunu açıklarsa ne yapmalı?	Anketler anonim olduğu için, yalnızca okuldaki ilgili öğretmen, psikolog ve/veya müdüre (ya da başka bir idari yetkiliye) hangi sınıftan kaç öğrencinin böyle bir bildirimde olduğunu belirtin. Bunu bildirmeden önce mutlaka telefonla Yerel Koordinatör ya da Bilimsel Koordinatörle iletişime geçin. Bu durumu süpervizyon toplantısında değerlendirilmek üzere mutlaka not edin.
Ağır bir istismar açıklarsa fakat araştırmacıdan bunu kimseye söylememesini isterse ne yapmalı?	Ona bu sırrı saklayacağınız sözünü vermeyin, özellikle de rapor etmeniz gereken durumlarda.
Eğer bir öğretmen:	
Anketlerin doldurulması esnasında sınıfta durma konusunda ısrar ederse ne yapmalı?	Ona kibarca fakat emin bir şekilde şöyle söyleyin: " Üzgünüm ama sınıfta araştırmacıdan ve öğrencilerden başka birinin olmasına izin verilmiyor. " Eğer ısrar ederse onu Okul Müdürüne (eğer buna katılıyorsa) ya da Yerel Koordinatörünüze yönlendirin.
Araştırmacıdan ona okumak veya saklamak için bir anket isterse ne yapmalı?	Ona şöyle söyleyin: " Üzgünüm, ama buna izin verilmiyor. "
Konuya, araştırmaya ya da araştırmacılara karşı olumsuz bir tutum sergilerse ne yapmalı?	Eğer ona bir cevap vermek durumdaysanız, doğal ve rahat bir şekilde ona şöyle diyebilirsiniz: "bu birçok ülke için bu çok önemli bir konu" ya da "bu bazı insanlar için çok önemli bir konu"
Araştırma hakkında bilgilendirilmediği konusunda şikayet ederse ne yapmalı?	"Üzgünüm, muhtemelen haklısınız, fakat bu çalışmanın onayı Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alındı ve okulunuza buna dair bir bilgilendirme yazısı gönderildi."
Evde ya da okulda şüphe edilen bir istismar vakası oluşunu açıklarsa ne yapmalı?	Çocuk hakkında ve istismar tipi hakkında edinebildiğiniz kadar fazla bilgi edinin (rapor tutmanız gerekebilir). Eğer öğretmenlerin bir Çİİ vakasını bildirme zorunluluğu varsa, onu bu konu hakkında bilgilendirin ve onun neden bunu rapor etme konusunda isteksiz olabileceğini anlamaya çalışın. Eğer vakayı rapor etmeye isteği varsa bunu anlamaya çalışın. Her iki durumda da araştırmacı bu konuyu Yerel Koordinatörle tartışmak üzere Süpervizyon Toplantısına getirmelidir.
Bir Çİİ vakası açıklarsa ama bunun kimliğini gizli tutmak isterse ne yapmalı?	Yukarıda açıklananları yapmanız gerekir. Eğer bu vaka farklı bir yolla tespit edilirse (ör: çocuk da size rapor edebilir), öğretmenin ismini açıklamadan rapor tutmanız gerekir.

Eğer bir ebeveyn:	
Araştırmacıyı bazı soruların içeriklerinden Őikâyet etmek için ararsa ne yapmalı?	Ebeveynin Őikâyetinin tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışın. Ona İİ sorununun dünya çapında önemli bir mesele olduğunu ve ihmal ya da istismar edilen çocuklar için fiziksel ve zihinsel olarak birçok ciddi sonuca yol açtığını anlatın. Aynı zamanda ona tüm çocuklar için (kendi çocukları da dahil) bu tip anketlerin çok yararlı olduğunu çünkü bunun çocuklar için bir koruma mesajı içerdiğini anlatabilirsiniz. Bu tip anketlerin çocuklara eğer bir istismar durumu olursa bunun konuşulmasında utanılacak bir Şey olmadığını, evlerinde ve okullarında konuşabilecekleri bir Şey olduğu mesajını verdiğini açıklayabilirsiniz. Bu anketler aynı zamanda çocukların ne yapabilecekleri konusunda tepki imanları konusunun yardımcı olmaktadır. Maalesef ki böyle bir olayın yaşanması durumunda çocukların kim aracılığıyla ve kimden yardım alacakları konusunda yardımcı olmaktadır. Eğer ebeveyn bu cevaplarınızdan tatmin olmaz ve sizin veremeyeceğiniz Şekilde daha fazla açıklama isterse, onu kibarca Yerel Koordinatöre ve/veya Bilimsel Koordinatöre yönlendirin (iletişim bilgilerini vererek).

EKLER

Ek 1: Katılımcıların Muhtemel Soruları Ve Standart Cevaplar

Aşağıdaki sorular ebeveynler ya da çocuklar tarafından sorulabilir. Aşağıdakiler size sorulabilecek sorular için verilecek standart cevaplardır⁴. Bunlara ve projenin tüm süreçlerine alışık olun, böylelikle bir katılımcının herhangi meselesine güvenle yaklaşabilirsiniz.

Eğer farklı olarak belirtilmediyse, bu sağlanan cevaplar hem çocuklar hem ebeveynler için geçerlidir (hem anketler hem görüşmeler için).

Tahmin edilemeyen sorular için kendi cevaplarınızı üretmeyin, bunu kaydedin ve tartışmak üzere Süpervizyon toplantısına getirin.

Bu çalışmayı kim düzenliyor (ya da katılımcı organizasyon ya da çalışmanın amaçları hakkında şüphe ifade ediyorsa)?

Bu çalışma Acil Ambulans Hekimleri Derneği tarafından ve Yunanistan'da yer alan Çocuk Sağlığı Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Sosyal Yardım Birimi işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Aynı çalışma aynı zamanda 9 Balkan ülkesinde yürütülmektedir (Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Makedonya, Yunanistan, Romanya, Sırbistan ve Türkiye).

Bütün bu ülkeler çocukların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını etkileyebilecek sorunları ve anne-babaların çocuklarını yetiştirirken yaşayabilecekleri sorunları daha iyi anlayabilmek için birlikte çalışmaktadırlar.

Her araştırmacı aynı zamanda yanında araştırmayı yapan organizasyonla çalıştığını belirten bir doğrulama yazısını bir kimlik olarak taşıyacaktır ve bu amaç için düzenlenmiş bir kimlik kartını da bulunduracaktır. Bu yazıyı size kuşkuyla yaklaşan her kişiye gösterebilirsiniz. Çalışmanın Avrupa Komisyonu ve yerel kurumlar (ör: Milli Eğitim Bakanlığı) ve Okul Müdürlerinin onayıyla yapıldığını da ekleyebilirsiniz.

Çalışmayı kim fonlandırıyor (Çalışmanın sponsoru kim)?

Bu çalışma hem Avrupa Komisyonu 7. Çerçeve Programı tarafından hem de katılımcı kuruluşlar yani Türkiye'de Acil Ambulans Hekimleri Derneği tarafından fonlandırılıyor.

Benim ismimi kullanacak mısınız? Gizliliği koruyacağınızdan nasıl emin olabilirim?

Ebeveynler	Çocuklar
Adınız anket üzerinde herhangi bir yerde görünmemektedir. Biz sadece bu çalışmaya katılan bütün çocukların ve ebeveynlerin cevaplarını bütünleştirmeye ilgilieniyoruz. Bireysel cevaplar kaydedilmeyecektir. Bu çalışmada yer alan tüm araştırmacılar gizliliğin önemi konusunda özel olarak eğitim aldılar ve bizler her katılımcının sağladığı bilginin gizli kalması konusunda bazı adımlar atmaya yükümlüyük. Sizin birinin yaşamının tehlikede olduğunu belirtmeniz dışında ya da birisiyle bir şeyler konuşmak istemeniz dışında hiç kimse bana anlattıklarınızı ya da bana verdiğiniz cevapları bilmeyecektir.	Adınız anket üzerinde herhangi bir yerde görünmemektedir. Biz sadece anketleri dolduran ya da bizim görüştüğümüz bütün çocukların cevaplarını bütünleştirmeye ilgilieniyoruz. Bütün araştırmacılar bunun için eğitim aldılar. Hiç kimse cevaplarınızın ne olduğunu bilmeyecektir, sadece siz birinin yaşamının tehlikede olduğunu söylerseniz ya da siz biriyle bir şey hakkında konuşmak istemediğiniz

sürece cevaplarınız bilinmeyecektir.

Eğer katılmazsam ya da daha sonra bırakmak istersem ne olur?

Ebeveynler	Çocuklar
Hiçbir şey! Katılmak zorunda değilsiniz. Fakat bizler çalışmada yer almanızı isteriz, çünkü bizim için mümkün olduğunca çok ebeveynin ve çocuğun görüşlerini öğrenmek için çok önemlidir. Sizin cevaplarınız ve çocuğunuzun cevapları bize ülkemizde aileler ve çocuklar için ne tür hizmetlerin faydalı olacağını belirlememize yardımcı olacaktır. Ayrıca, şunu da hatırlatayım ki, cevaplamak istemediğiniz herhangi bir soruyu cevaplamayabilirsiniz ya da anketi/görüşmeyi yarıda bırakabilirsiniz ve aynı şey çocuğunuz için de geçerlidir.	Hiçbir şey! Katılmak zorunda değilsiniz. Fakat bizler çalışmada yer almanızı isteriz, çünkü bizim için mümkün olduğunca çok çocuğun görüşlerini öğrenmek için çok önemlidir. Sizin cevaplarınız bize ülkemizde çocuklar için ne tür hizmetlerin faydalı olacağını belirlememize yardımcı olacaktır. Ayrıca, şunu da hatırlatayım ki, cevaplamak istemediğiniz herhangi bir soruyu cevaplamayabilirsiniz ya da anketi/görüşmeyi istediğiniz zaman yarıda bırakabilirsiniz.

Bu ne kadar sürecek?

Kendi Başına Doldurulan Anket

Ebeveynler	Çocuklar
Çoğunlukla 30-40 dakikada biter ama ne kadar yazmak istediğinize bağlı olarak kişiden kişiye değişir.	Çoğunlukla 30-40 dakikada biter ama ne kadar yazmak istediğinize bağlı olarak kişiden kişiye değişir.

Görüşme

Ebeveynler	Çocuklar
Çoğunlukla en fazla bir saat dürüyor ama ne kadar anlatmak istediğinize bağlı olarak bu süre kişiden kişiye değişebilir.	Çoğunlukla en fazla bir saat dürüyor ama ne kadar anlatmak istediğinize bağlı olarak bu süre kişiden kişiye değişebilir.

İsmimi/adresimi/telefon numaramı nereden buldunuz?

Kendi Başına Doldurulan Anket

Ebeveynler	Çocuklar
Milli Eğitim Bakanlığı bize bu bölgedeki bütün okulların bir listesini verdi. Biz bazı okulları rastgele seçtik ve bunların içinde sizin çocuğunuzun okuduğu okul da vardı. Biz sadece çocuğunuzun değil sizin düşüncelerinizle de ilgilendiğimiz için size bu şekilde ulaştık. İsmimizi bilmiyoruz ve bilmek durumunda değiliz.	Milli Eğitim Bakanlığı bize bu bölgedeki bütün okulların bir listesini verdi. Biz bazı okulları rastgele seçtik ve bunların içinde sizin çocuğunuzun okuduğu okul da vardı. Size bu şekilde ulaştık. İsmimizi bilmiyoruz ve bilmek durumunda değiliz.

Görüşme

Ebeveynler	Çocuklar
Bizim çalışmamız hem okula devam eden çocuklar ve ebeveynleri hem de okulu bırakan çocuklar ve ebeveynleri ile yapıyor. Çocuğunuzun daha önce devam ettiği okul bize sizinle ve çocuğunuzla görüşme yapmak için randevu almak üzere bilgilerinizi verdi. Biz size bu şekilde ulaştık ve isim soyadınıza ihtiyacımız yok. Sizin iletişim bilgilerinizi almamızın tek sebebi size ulaşabilmek ve sizi çalışmamıza katılmak için davet etmektir.	Bizim çalışmamız hem okula devam eden çocuklar hem de okulu bırakan çocuklar ile yapıyor. Sizin daha önce devam ettiğiniz okul bize sizinle ve anne-babanız ya da size bakan bir kişi ile görüşme yapmak için randevu almak üzere bilgilerinizi verdi. Biz size bu şekilde ulaştık ve isim soyadınıza ihtiyacımız yok. Sizin iletişim bilgilerinizi almamızın tek sebebi size ulaşabilmek ve sizi çalışmamıza katılmak için davet etmektir.

☛ Bana ne soracaksınız?/ Araştırmanın konusu nedir?/ Bu çalışmayı neden yapıyorsunuz?

Biz ebeveynlerin ve çocukların ilişkilerinde yaşayabilecekleri sorunlar, sorunları çözerken kullandıkları yöntemler ve bu yöntemlerin ne kadar etkili olduğu ile ilgileniyoruz. Aynı zamanda çocukların aile ortamında sağlıkları ve ruh sağlıklarıyla ilgili konuları araştırmayla da ilgileniyoruz. Sizin cevaplarınız ve sizin çocuğunuzun/ebeveyninin cevapları bize aileler ve çocuklar için ne gibi hizmetlerin yararlı olacağını bulmamıza yardımcı olacaktır.

☛ Neden/Nasıl beni /çocuğumu seçtiniz?

Kendi Başına Doldurulan Anket	Görüşme
Bu bölgedeki okullar arasından rastgele bir seçim yaptık. Ebeveynler: Çocuğunuzun gittiği okul bizim örneklemimize seçildi ve onun sınıfındaki tüm öğrenciler çalışmamıza katılmaya davet edildi. Çocuklar: Sizin okulunuz bizim örneklemimize seçildi ve sizin sınıfınıza bu şekilde ulaştık.	Size gelmek için tek kriterimiz hem okula devam eden öğrenciler hem de okula devam etmeyen öğrenciler ve anne-babalarının görüşlerini öğrenme isteğimizdir.

☛ Bu çalışma tüm ülkede mi uygulanıyor yoksa sadece bizim bölgemizde mi uygulanıyor?

Bu çalışma bizim ülkemizde ve aynı zamanda diğer 8 Balkan ülkesinde uygulanmaktadır. Bizim ülkemizde de Adana, Bursa, İzmir, Mardin ve Trabzon'da yürütülmektedir.

☛ Çocuğumu istismar edip etmediğimi mi bulmak istiyorsunuz?

Bizim çalışmamız çocukların evdeki deneyimlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Özellikle anne-babalar ve çocukların birbirlerine karşı belli konularda iletişim kurmak için kullandıkları yöntemlerle ilgileniyoruz ve bu yüzden de hem çocuklara hem anne-babalarına ulaşmaya çalışıyoruz. Bu konular arasında çocukların disiplini ve bazı durumlarda da bazı anne-babaların çocukların istismar ya da ya ihmal etmesi yer alıyor.

☛ Çocuğuma da aynı soruları mı soruyorsunuz?

Çocuklara aynı konularda sorular soruyoruz fakat anketleriniz birebir aynı değil. Ayrıca, çocuğunuza onunla aynı yaşta ya da farklı yaşta olan çocuklarla ilgili deneyimleri hakkında da sorular soruyoruz.

Veri toplaması esnasında katılımcıların netleşmesini isteyebileceği sorulara dair vermeniz gereken standart cevaplar:

ICAST-Ç (çocuklar) anketindeki sorular	Cevaplar
S. 5.2: Yüksek Öğrenim (doktora-üniversite sonrası çalışmalar) ne demektir?	Bir kişinin üniversite eğitimi sonrasında yaptığı çalışmalardır.
S. 5_6: Diğer akrabalarla neyi kastediyorsunuz? Onların isimlerini yazmamız gerekiyor mu?	Diğer akrabalar sizinle kan bağı olan kişiler, yani dayılarınız, teyzeleriniz, kuzenleriniz vb. dir. Lütfen onların isimlerini yazmayın ve anketin üzerine hiçbir isim yazmayın, böylece tamamen anonim olmasını sağlayabiliriz.
S. 11, 12, 13a, 19A: Sadece evde benimle birlikte yaşayan ailem mi yoksa diğer akrabalar da var mı?	Bu kutuyu yalnızca evde sizinle birlikte yaşayan insanlar yaptıysa işaretleyin; diğer akrabalarınız başka evlerde yaşıyorlarsa ve bunu onlar yaptıysa, "Hayır" cevabını vermelisiniz.
"Eklemek istediğiniz bir şey var mı": Bu kutuya bir şey yazmak zorunda mıyız?	Hayır. Sadece bunu size kimin yaptığı ya da bunun nasıl olduğu konusunda bir şeyler yazmak isterseniz ya da bir şey açıklamak isterseniz yazabilirsiniz.
Herhangi bir soru: Bir çocuk size bir şey açıklar ve size şöyle sorarsa "Bunu bu soruya yazmalı mıyım?"	Sorunun cevaplarına bağlı olarak, eğer sorunun doğru cevabının "EVET/HAYIR" olduğundan emin değilseniz, söyle söylemeliniz: "Nasıl anlıyorsanız o şekilde cevap verin" ya da "Size en uygun olan cevabı vermeye çalışın". Ama aynı zamanda çocuğa şöyle de söyleyebilirsiniz: "Eklemek istediğiniz bir şey var mı?" sorunun olduğu yere de yazabilirsiniz."

ICAST-E (ebeveynler) anketindeki sorular	Cevaplar

Araştırmacılar için Önemli Not:

Unutmayın ki, herhangi bir soruyu kendi sözcüklerinizle açıklamanıza izin verilmemektedir. Standart bir cevabı olmayan sorular için “nasıl anlıyorsanız, o şekilde cevaplayın” ya da “verebileceğiniz en uygun cevabı vermeye çalışın” şeklinde cevaplamanız gerekmektedir.

Ek 2a: Rapor Formu – Kendi Başına Doldurulan Anketler (okul ortamı)

1. Araştırmacının İsmi:		2. Araştırmacının İsmi:	
Okulun Adı ve Adresi:		Sınıf & Sınıftaki öğrencilerin Sayısı (cinsiyete göre):	Erkekler: Kızlar:
Tarih ve Zaman:	____/____/____	Başlangıç: ____:____ Bitiş: ____:____	Dağıtılan Anketlerin Kodları:

ICAST-Ç		ICAST - E	
Anketi doldurmayı reddeden çocuklar		Anketi doldurmayı reddeden ebeveynler	
Kaç kişi?	Katılımcı Numaraları neler?	Katılımları için kaç tane Negatif Onay var?	Nedenleri (eğer belirtildiyse):
Nedenleri (eğer belirtildiyse):			
Ebeveynlerin Onayları		ICAST-E veri toplama yöntemi	
Çocukların katılımıyla ilgili kaç tane Negatif Onay var?	Kaç tanesi onay almadı?	☐ Kendi başına doldurma	☐ Görüşme: _____
		☐ okulda toplandı	☐ ebeveynler ziyaret edilerek toplandı _____
Anketlerden Notlar		Kayıp Ebeveyn Anketleri	
		Katılımcı Numaraları	Notlar:
AÇIKLANAN/ŞÜPHE EDİLEN İSTİSMAR (belirtin):		NOTLAR:	

Ek 2b: Rapor Formu – Yapılandırılmış Görüşmeler

Görüşmecinin İsmi:		2. Görüşmecinin İsmi:	
Tarih ve Zaman:	____/____/____	Başlangıç: ____:____	Görüşülen Kişiler:
		Bitiş: ____:____	☐ Ebeveyn ☐ Çocuk

A/A	Katılımcı No	Ebeveynlerin Reddetmeleri	Notlar
1		☐ Çocukların katılımı için ☐ Ebeveynlerin katılımı için Nedenleri/notlar	
		Çocuğun Reddetmesi Nedenleri/notlar	
2		☐ Çocukların katılımı için ☐ Ebeveynlerin katılımı için Nedenleri/notlar	
		Çocuğun Reddetmesi Nedenleri/notlar	
3		☐ Çocukların katılımı için ☐ Ebeveynlerin katılımı için Nedenleri/notlar	
		Çocuğun Reddetmesi Nedenleri/notlar	

Ek 3a: Ebeveyn Görüşme Kartları

(Çift taraflı basılacaktır.)

Kartları belirtildiği gibi kesin ve araştırmacılara dağıtın. Sorular arasındaki cevap seçenekleri her zaman aynı olmadığı için, kartların bir tarafında hangi soruların aynı cevap seçeneklerine karşılık geldiği belirtilmiştir.

- **Hiçbir zaman**

Geçen bir yıl içinde (Son 12 ay):

- **1 - 2 kere (yılda 1-2 defa)**
- **3 - 5 kere (yılın bazı zamanları)**
- **6 - 12 kere (ayda bir ya da iki ayda bir)**
- **13-50 defa (ayda birkaç kez)**
- **50 defadan fazla (haftada bir ya da daha sık)**

- Geçen yıl olmadı, **fakat bu daha önce olmuştu.**

- Bu soruyu yanıtlamak istemiyorum.

- **Neredeyse hepsi**
- **Yarıdan fazlası**
- **Yaklaşık yarısı**
- **Yarisından azı**
- **Neredeyse hiç/Hiç**

Ebeveyn: Sorular 8-42a

Ebeveyn: Sorular 47-48

- **Çoğu zaman**
- **Bazen**
- **Bir veya iki kere**
- **Hiç**

- **Bilmiyorum / Hatırlamıyorum**
- **Bu soruyu yanıtlamak istemiyorum**

- **Hayır, hiç bir zaman etkili değildir.**
- **Çoğu zaman etkili değildir.**
- **Çoğu zaman etkilidir.**
- **Evet, her zaman etkilidir.**

Ebeveyn: Sorular 49 a-j

Ebeveyn: Soru 50

- Onunla karşılıklı konuşma/tartışma
- Ona bir şeyin niye doğru ya da yanlış olduğunu açıklama
- Onu bir şeyden mahrum bırakma (ör. Bilgisayar kullanımı, televizyon, alışveriş, spor, cep harçlığı, cep telefonu)
- Onu sözlü ödüllendirme / övme
- Ödül için söz verme (ör. hediyeler almak)
- Onu diğer çocuklarla karşılaştırma
- Onu bir şey yapmaya ikna etmeye çalışma
- Ona öğüt verme
- İstenmeyen bir şey yaptığında onunla konuşmayı kesme
- Hatalarından ders çıkarması için acı veren sonuçlarına katlanmasına izin verme
- Davranışının açıklaması konusunda onu dinleme
- Yemek içmekten kesme ya da eve kilitleme
- Fiziksel olarak cezalandırma (ör. Vurma, dayak atma/tokatlama)
- Eylemlerinin muhtemel sonuçları hakkında uyarma
- Ona bağırma/azarlama
- Kuralları onunla birlikte koyma
- Ona katı kurallar koyuyorum
- Ona belirli/tutarlı kurallar koyuyorum
- Ona tavsiye de buluyor gibi yapma (iyi örneği vererek)
- Diğer

Ebeveyn: Soru 45

Ek 3b: Çocuk Görüşme Kartları
(Çift taraflı basılacaktır)

Kartları belirtildiği gibi kesin ve araştırmacılara dağıtın. Sorular arasındaki cevap seçenekleri her zaman aynı olmadığı için, kartların bir tarafında hangi soruların aynı cevap seçeneklerine karşılık geldiği belirtilmiştir.

Aileniz:

- **Evli**
- **Boşanmış/Ayrılmış**
- **Hiç evlenmemiş**
- **Dul (Aile bireylerinden biri vefat etmiş)**

- **Bu soruyu yanıtlamak istemiyorum**
- **Bilmiyorum**

Ailenizin Eğitim Seviyesi:

- **Hiç okula gitmemiş**
- **İlkokul (Kaç yıl: _____)**
- **Orta Okul**
- **Lise**
- **Meslek Lisesi/Teknik Lise**
- **Üniversite**
- **Yüksek öğrenim (yüksek lisans, doktora)**

- **Bilmiyorum**

Çocuk: Soru 5.1

Çocuk: Soru 5.2

- Her zaman
- Genelde
- Nadiren
- Hiçbir zaman

- Hiçbir zaman

Geçen bir yıl içinde (Son 12 ay):

- 1 - 2 kere (yılıda 1-2 defa)
- 3 - 5 kere (yılın bazı zamanları)
- 6 - 12 kere (ayda bir ya da iki ayda bir)
- 13-50 defa (ayda birkaç kez)
- 50 defadan fazla (haftada bir ya da daha sık)
-
- Geçen yıl olmadı, **fakat bu daha önce olmuştu.**
- Bu soruyu yanıtlamak istemiyorum.

Çocuk: Soru 10.1 - 10.2

Çocuk: Sorular (11-14) ve (18A – 46)

- **Evet**
- **Emin değilim**
- **Hayır**
- Geçen yıl olmadı, **fakat bu daha önce olmuştı.**

- **Evet**
- **Emin değilim**
- **Hayır**
- Geçen yıl olmadı, **fakat bu daha önce olmuştı.**

Çocuk (Kız): Sorular (15 - 17)

Çocuk (Erkek): Sorular (15 - 17)

- Benimle karşılıklı konuşma/tartışma
- Bana bir şeyin niye doğru ya da yanlış olduğunu açıklama
- Beni bir şeyden mahrum bırakma , (ör. Bilgisayar kullanımı, televizyon, alışveriş, spor, cep harçlığı, cep telefonu)
- Beni sözlü ödüllendirme / övme
- Ödül için söz verme (ör. hediyeler almak)
- Beni diğer çocuklarla karşılaştırma
- Beni bir şey yapmaya ikna etmeye çalışma
- Bana öğüt verme
- İstenmeyen bir şey yaptığımda benimle konuşmayı kesme
- Hatalarımdan ders çıkarmam için acı veren sonuçlara katlanmama izin verme
- Davranışımın açıklaması konusunda beni dinleme
- Yemek içmekten kesme ya da eve kilitleme
- Fiziksel olarak cezalandırma (ör. vurma/dayak atma, tokatlama)
- Eylemlerimin muhtemel sonuçları hakkında uyarma
- Bana bağırma/azarlama
- Kuralları benimle birlikte koyma
- Bana katı kurallar koyma
- Bana belirli/tutarlı kurallar koyma
- Ailem benim davranmamı istedikleri gibi davranır (Bana iyi örnek olurlar)
- Diğer

Çocuk: Soru 10.3

Ek 4a: Uyarlanmış Kendi Başına Doldurulan ICAST-Ç Anketleri

Ek 4b: Uyarlanmış Kendi Başına Doldurulan ICAST-E Anketi

ⁱ <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1156.html>